

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov v roku 2020

Bratislava 2022

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2022

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek	4
Úvod	8
1 Analýza finančných výsledkov	9
1.1 Tržby	9
1.2 Hospodársky výsledok pred zdanením.....	11
1.3 Majetok.....	12
1.4 Vlastný kapitál.....	12
1.5 Úvery	13
1.6 Pridaná hodnota.....	14
1.7 Osobné náklady	15
2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti	16
2.1 Ukazovatele likvidity	17
2.1.1 Likvidita 2. stupňa.....	17
2.1.2 Likvidita 3. stupňa.....	21
2.2 Ukazovatele aktivity.....	25
2.2.1 Doba splatnosti pohľadávok.....	25
2.2.2 Doba splatnosti záväzkov.....	31
2.2.3 Obrat aktív.....	37
2.3 Ukazovatele zadlženosti	41
2.3.1 Celková zadlženosť aktív	41
2.3.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery.....	45
2.3.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch	48
2.4 Ukazovatele rentability	52
2.4.1 Rentabilita aktív	52
2.4.2 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA).....	56
2.4.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	60
2.5 Ukazovatele produktivity	65
2.5.1 Finančná produktivita práce	65
2.6 Altmanov index finančného zdravia	69
Zhrnutie	78
Záver	81

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf 1 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií tržieb	10
Graf 2 Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP a veľkých podnikov	11
Graf 3 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií hospodárskeho výsledku pred zdanením.....	12
Graf 4 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií majetku	12
Graf 5 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií vlastného kapitálu	13
Graf 6 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií úverov	14
Graf 7 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií pridanej hodnoty	14
Graf 8 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií osobných nákladov	15
Graf 9 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií	18
Graf 10 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví	19
Graf 11 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla	20
Graf 12 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem	21
Graf 13 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií	22
Graf 14 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví	23
Graf 15 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa sídla	24
Graf 16 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa právnych foriem	25
Graf 17 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií	27
Graf 18 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií	28
Graf 19 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví	29
Graf 20 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla	30
Graf 21 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem	31
Graf 22 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií	32
Graf 23 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií ...	33
Graf 24 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví	34
Graf 25 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla	35
Graf 26 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem	36
Graf 27 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)	37
Graf 28 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií	38
Graf 29 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví	39
Graf 30 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla	40
Graf 31 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa právnych foriem	41
Graf 32 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií	42
Graf 33 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví	43
Graf 34 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla	44
Graf 35 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa právnych foriem	45
Graf 36 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	46
Graf 37 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví	46
Graf 38 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	47
Graf 39 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem.....	48
Graf 40 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií	49
Graf 41 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví	50
Graf 42 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla ...	51
Graf 43 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem	52
Graf 44 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií.....	53
Graf 45 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví	54
Graf 46 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla	55
Graf 47 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa právnych foriem	56
Graf 48 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií	57
Graf 49 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví	58
Graf 50 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla	59
Graf 51 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa právnych foriem	60
Graf 52 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií ...	61
Graf 53 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví	62

Graf 54 Podiel sektorov priemyselnej výroby s najvyšším zastúpením MSP s kladným hospodárskym výsledkom	62
Graf 55 Podiel sektorov služieb s najvyšším zastúpením MSP s kladným hospodárskym výsledkom.....	63
Graf 56 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	64
Graf 57 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem	65
Graf 58 Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií.....	66
Graf 59 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví.....	67
Graf 60 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla	68
Graf 61 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa právnych foriem	69
Graf 62 Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu	70
Graf 63 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	71
Graf 64 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	71
Graf 65 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví.....	73
Graf 66 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví	73
Graf 67 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla	75
Graf 68 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla.....	75
Graf 69 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa právnych foriem	77
Graf 70 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa právnych foriem.....	77
Graf 71 Charakter medziročného vývoja finančných ukazovateľov	79
Graf 72 Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2019 a 2020.....	80

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov	9
Tabuľka 2 Mediánové tržby MSP podľa veľkostných kategórií podnikov	10
Tabuľka 3 Mediánové tržby MSP podľa odvetví.....	11
Tabuľka 4 Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti	16
Tabuľka 5 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií.....	18
Tabuľka 6 Likvidita 2. stupňa MSP podľa odvetví.....	19
Tabuľka 7 Likvidita 2. stupňa MSP podľa sídla	20
Tabuľka 8 Likvidita 2. stupňa MSP podľa právnych foriem.....	21
Tabuľka 9 Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií.....	22
Tabuľka 10 Likvidita 3. stupňa MSP podľa odvetví.....	23
Tabuľka 11 Likvidita 3. stupňa MSP podľa sídla	24
Tabuľka 12 Likvidita 3. stupňa MSP podľa právnych foriem.....	25
Tabuľka 13 Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií.....	26
Tabuľka 14 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií	27
Tabuľka 15 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví	28
Tabuľka 16 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla.....	29
Tabuľka 17 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem	30
Tabuľka 18 Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií	31
Tabuľka 19 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií	32
Tabuľka 20 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví	33
Tabuľka 21 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa sídla.....	34
Tabuľka 22 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem	35
Tabuľka 23 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií	37
Tabuľka 24 Obrat aktív MSP podľa odvetví.....	38
Tabuľka 25 Obrat aktív MSP podľa sídla	39
Tabuľka 26 Doba obratu aktív MSP podľa právnych foriem.....	40
Tabuľka 27 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií	42
Tabuľka 28 Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví	42
Tabuľka 29 Celková zadlženosť aktív MSP podľa sídla.....	43
Tabuľka 30 Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem.....	44
Tabuľka 31 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	45
Tabuľka 32 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví	46

Tabuľka 33 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	47
Tabuľka 34 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem.....	48
Tabuľka 35 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií.....	49
Tabuľka 36 Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa odvetví.....	50
Tabuľka 37 Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa sídla	50
Tabuľka 38 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem	51
Tabuľka 39 Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií.....	52
Tabuľka 40 Rentabilita aktív MSP podľa odvetví	53
Tabuľka 41 Rentabilita aktív MSP podľa sídla.....	54
Tabuľka 42 Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem	55
Tabuľka 43 Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií	56
Tabuľka 44 Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví	57
Tabuľka 45 Rentabilita tržieb MSP podľa sídla.....	58
Tabuľka 46 Rentabilita tržieb MSP podľa právnych foriem.....	59
Tabuľka 47 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	60
Tabuľka 48 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví.....	61
Tabuľka 49 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	63
Tabuľka 50 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem	64
Tabuľka 51 Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií	65
Tabuľka 52 Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví	66
Tabuľka 53 Finančná produktivita práce MSP podľa sídla.....	67
Tabuľka 54 Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem.....	68
Tabuľka 55 Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu	70
Tabuľka 56 Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu	72
Tabuľka 57 Štruktúra zaradenia MSP podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu.....	74
Tabuľka 58 Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu	76
Tabuľka 59 Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP	79
Tabuľka 60 Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu	80

Zoznam skratiek

BÚ	bankový(é) úver(y)
CP	celkové pohľadávky
CZ	celkové záväzky
EBIT	zisk pred zdanením a úrokmi
FO	fyzická(é) osoba(y)
KP	krátkodobé pohľadávky
KZ	krátkodobé záväzky
L2	likvidita 2. stupňa
L3	likvidita 3. stupňa
MSP	malé a stredné podniky
NÚ	nákladové úroky
OS	obchodný styk
OR	Obchodný register
p. b.	percentuálny(e) bod(y)
SBA	Slovak Business Agency
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚJ	účtovná(é) jednotka(y)
ÚO	účtovné obdobie

Úvod

Finančná analýza malých a stredných podnikov umožňuje komplexne zhodnotiť kvalitu podnikových aktivít a ekonomickú úroveň hodnotených podnikateľských subjektov. Je tak dobrým východiskom pre identifikáciu silných a slabých stránok podnikových činností. Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na monitoring podnikateľského prostredia pravidelne vyhodnocuje finančnú situáciu malých a stredných podnikov na základe finančných výsledkov, ako aj súboru finančných pomerových ukazovateľov, ktoré sú zamerané na päť oblastí – likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Cieľom publikácie je na základe údajov z finančných výkazov poskytnutých DataCentrom analyzovať, porovnať a vyhodnotiť finančnú výkonnosť slovenských malých a stredných podnikov.

Publikácia okrem stavu v roku 2020 analyzuje aj vývoj ukazovateľov v čase a odhaľuje tak aj dopad krízy na malé a stredné podniky na Slovensku. Rok 2020 predstavoval pre podnikanie na Slovensku obdobie plné zmien a neistoty. Pandémia vírusu COVID-19 so sebou priniesla množstvo negatívnych dopadov, ktoré ovplyvnili nielen podnikateľské prostredie, ale aj celú spoločnosť. Malé a stredné podniky sa museli vysporiadať so zavedením množstva protipandemických opatrení, ktoré v rôznej miere obmedzovali podnikateľskú činnosť. Vplyvom pandémie vírusu COVID-19 nastal nárast ukazovateľov s negatívnym vývojom. V dobrej finančnej situácii v roku 2020 ocitlo 39,8 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo predstavuje pokles oproti roku 2019. Zhoršenie taktiež preukázala aj analýza základných finančných výsledkov.

Dokument je rozdelený do dvoch hlavných kapitol. Prvá kapitola je zameraná na **analýzu základných finančných výsledkov** a jej podstatou je špecifikovať štruktúru MSP, ako aj vývoj vybraných veličín. Druhá kapitola je venovaná **vybraným finančným ukazovateľom** a ich hodnoteniu v členení podľa veľkostných kategórií, odvetví, sídla a právnych foriem. **Záverčné zhrnutie** má sumarizačný charakter a na základe kvantifikovaných údajov hodnotí aktuálnu finančnú situáciu malých a stredných podnikov na Slovensku v roku 2020.

1 Analýza finančných výsledkov

Analýza finančných výsledkov porovnáva a hodnotí stav, vývoj a štruktúru objemu tržieb, hospodárskeho výsledku pred zdanením, vlastného kapitálu, úverov, pridanej hodnoty a osobných nákladov MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva.

Vstupné údaje

Do analýzy finančných výsledkov MSP vstupovali finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. Pri kvalifikácii tak boli využité tri druhy účtovných záznamov podnikov:

- účtovná záznamka pre podnikateľov účtujúcich v **jednoduchom účtovníctve** (Úč FO),
- účtovná záznamka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014,
- účtovná záznamka pre podnikateľov účtujúcich v **podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získané z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektné vyplnenými položkami. Kvantifikácia bola realizovaná na súbore podnikateľských subjektov:

Tabuľka 1 **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov**

Veľkosťná kategória podnikov	2017	2018	2019	2020	Zmena 2020 a 2019 v %
Mikro	261 974	267 263	264 515	270 929	↑ 2,4 %
Malé	13 833	14 074	14 061	13 112	↓ 6,7 %
Stredné	3 187	3 245	3 224	3 014	↓ 6,5 %
MSP	278 994	284 582	281 800	287 055	↑ 1,9 %

Zdroj: Vlastné spracovanie

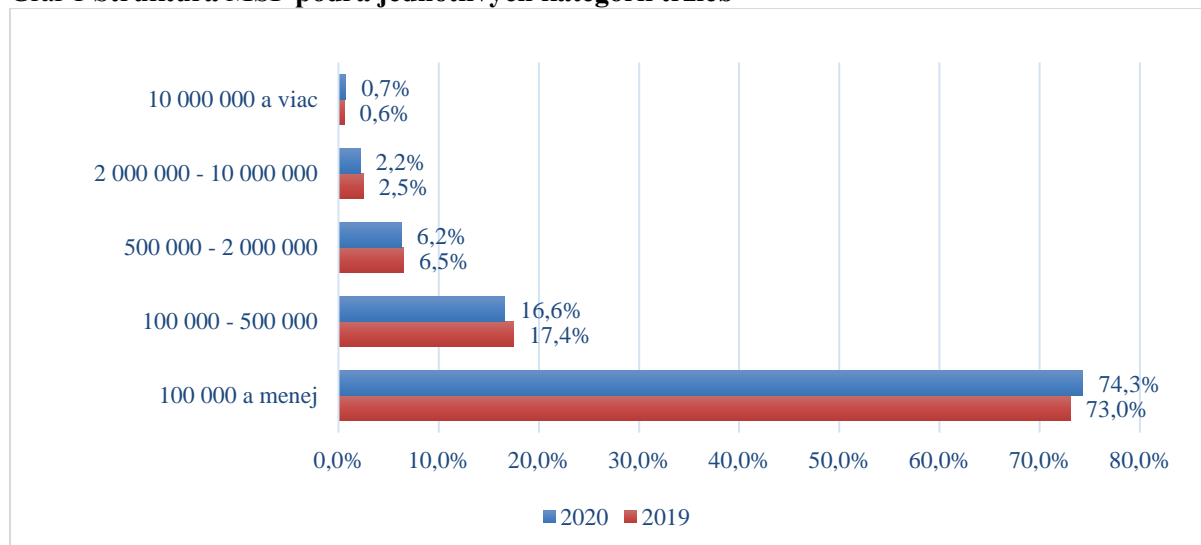
V roku 2020 bolo pre potreby analýzy finančných výsledkov zahrnutých do spracovania 287 055 podnikateľských subjektov kategórie MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. Oproti roku 2019 došlo k navýšeniu počtu mikropodnikov, ktoré boli zahrnuté do analýzy, o 2,4 %, ale počet malých a stredných podnikov poklesol o 6,7 %, resp. o 6,5 %. Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obrátom nepresahujúcim 50 mil. Eur a počtom zamestnancom nižším ako 250.

1.1 Tržby

V roku 2020 sa podľa dostupných finančných výkazov objem tržieb MSP, ktoré účtujú v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročne **znížil** o 5,48 % na **88 293 mil. Eur**. 74,3 % MSP zaznamenalo tržby do 100 tisíc Eur. 16,6 % MSP dosiahlo tržby v rozmedzí od 100 tisíc Eur do 500 tisíc Eur. Podiel MSP, ktoré dosiahli tržby vyššie ako 500 tisíc Eur, ale menej ako 2 milióny Eur bol 6,2 %. Podiel MSP s dosiahnutými tržbami nad 2 milióny Eur bol výrazne nižší. Oproti roku 2019 došlo k zníženiu podielu MSP v kategóriách tržieb 100 tisíc - 500 tisíc Eur (o 0,8 p. b.), 500 tisíc – 2 mil. Eur (o 0,3 p. b.) a 2 mil. – 10 mil. Eur (o 0,3 p. b.). Podiel MSP, ktoré dosiahli tržby 10 mil. Eur a viac sa zvýšil

o 0,1 p. b. Na druhej strane sa podiel MSP, ktoré zaznamenali tržby do 100 tisíc Eur sa taktiež zvýšil o 1,3 p. b.

Graf 1 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií tržieb

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vplyvom pandémie vírusu COVID-19 poklesli mediánové tržby všetkých troch veľkostných kategórií MSP. Mediánové tržby mali v roku 2020 v prípade mikropodnikov hodnotu 24,4 tisíc Eur, v prípade malých podnikov 1,5 mil. Eur a mediánová hodnota tržieb stredných podnikov bola 9,8 mil. Eur. Vo všetkých veľkostných kategóriách MSP došlo oproti roku 2019 k poklesu hodnôt ukazovateľa. Hodnota mediánových tržieb malých podnikov poklesla o 0,9 % oproti roku 2019. U stredných podnikov nastal pokles hodnoty mediánových tržieb len o 0,1 %. Najvýraznejší pokles však zaznamenali mikropodniky, ktorých hodnota mediánových tržieb v roku 2020 poklesla až o 14,5 % oproti roku 2019.

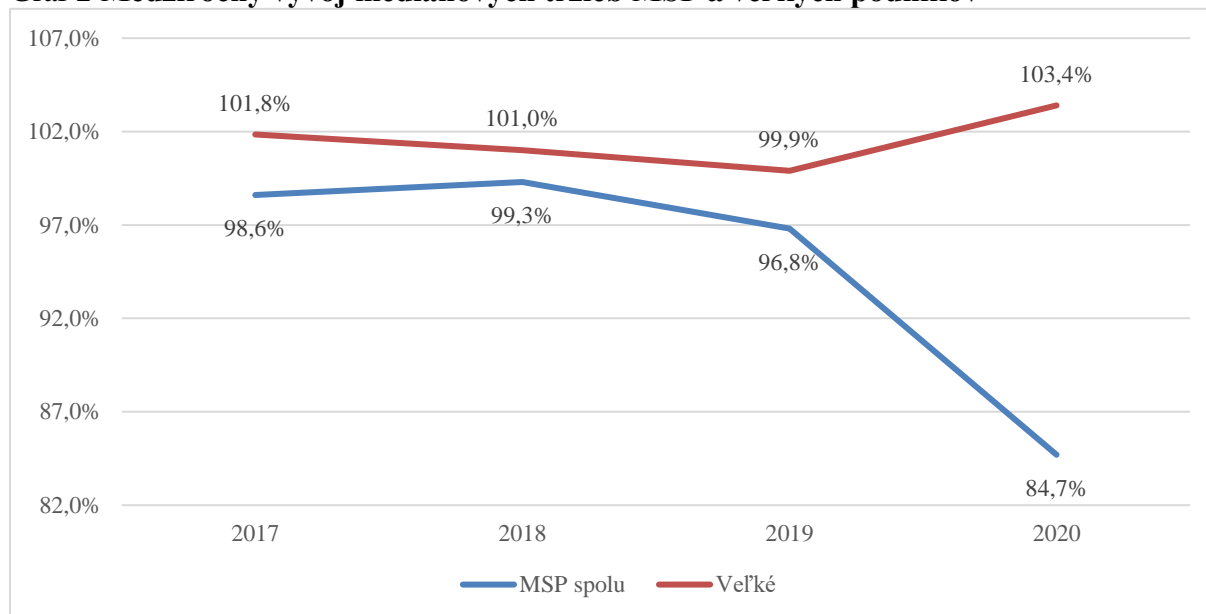
Tabuľka 2 Mediánové tržby MSP podľa veľkostných kategórií podnikov

Veľkostná kategória podnikov	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročný index 2020/2019
Mikro	30 159	29 716	29 613	28 551	24 400	85,5%
Malé	1 477 011	1 340 947	1 441 976	1 492 320	1 478 622	99,1%
Stredné	8 711 843	8 293 042	8 997 524	9 792 442	9 783 099	99,9%
MSP spolu	37 000	36 471	36 198	35 032	29 679	84,7%
Veľké	53 075 545	54 050 854	54 612 780	54 604 152	56 468 236	103,4%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP vykazoval odlišné tendencie v porovnaní s veľkými podnikmi. Veľké podniky boli schopné v roku 2017, 2018 a 2020 zvýšiť hodnotu mediánových tržieb oproti predchádzajúcemu roku. Iba v roku 2019 poklesla hodnota mediánových tržieb veľkých podnikov o 0,02 % oproti roku 2018. Skupina MSP naopak vykazovala negatívnu zmenu mediánových tržieb, t. j. hodnota mediánových tržieb počas sledovaného obdobia každoročne klesala. Najvýraznejší pokles nastal v roku 2020 a bol zapríčinený koronakrízou, kedy hodnota mediánových tržieb MSP spolu poklesla o 15,3 % oproti roku 2019.

Graf 2 Medziročný vývoj mediánových tržieb MSP a veľkých podnikov

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Mediánové tržby MSP v členení podľa odvetví sa pohybovali v roku 2020 v rozmedzí od 22,8 tisíc Eur v pôdohospodárskych MSP po 45,7 tisíc Eur v MSP z odvetvia obchodu. V porovnaní s rokom 2019 došlo vplyvom koronakrízy k poklesu hodnoty mediánových tržieb MSP vo všetkých odvetviach. Hodnota mediánových tržieb poklesla v roku 2020 v sektore obchodu o 6,7 %, v sektore pôdohospodárstva o 6,8 % a v priemyselnom sektore o 8,1 %. K najvýraznejšiemu poklesu hodnoty ukazovateľa v roku 2020 došlo v sektore služieb, kde hodnota mediánových tržieb poklesla oproti roku 2019 o 14,9 %.

Tabuľka 3 Mediánové tržby MSP podľa odvetví

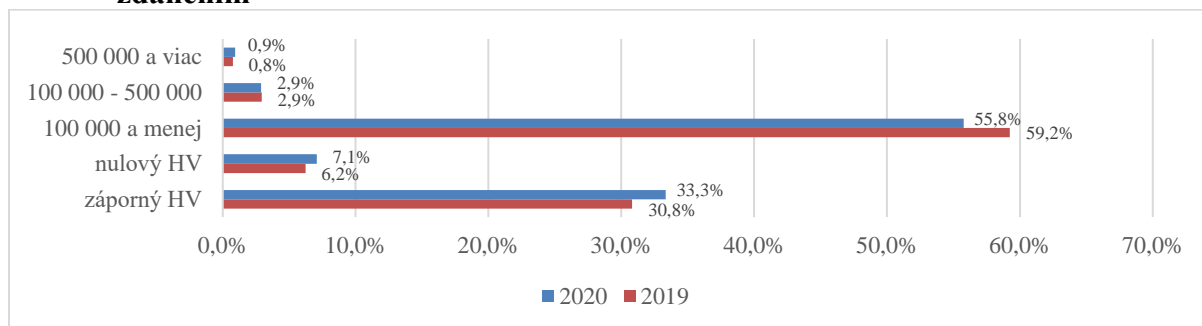
Odvetvie (MSP spolu)	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročný index 2020/2019
Pôdohospodárstvo	28 371	27 441	29 608	24 407	22 753	93,2%
Priemysel	68 927	46 858	45 134	39 209	36 040	91,9%
Stavebníctvo	44 268	36 835	38 820	35 424	31 640	89,3%
Obchod	37 897	49 187	49 703	48 958	45 659	93,3%
Služby	33 968	32 144	31 385	30 031	25 558	85,1%

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.2 Hospodársky výsledok pred zdanením

Objem zisku pred zdanením malých a stredných podnikov účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenal v roku 2020 medziročný **nárast** o 3,02 % na **4 688 mil. Eur**. 33,3 % podnikov z celkového počtu 287 055 MSP vstupujúcich do spracovania zaznamenalo stratu a 7,1 % nulový výsledok hospodárenia. 55,8 % MSP dosiahlo zisk pred zdanením do 100 tisíc Eur. Zisk pred zdanením prevyšujúci 100 tisíc Eur dosiahlo iba 3,8 % MSP. Vplyvom pandémie vírusu COVID-19 vykazovalo v roku 2020 záporný hospodársky výsledok pred zdanením o 2,5 p. b. MSP viac ako v roku 2019. Taktiež podiel MSP s nulovým hospodárskym výsledkom pred zdanením sa v roku 2020 zvýšil o 0,9 p. b.

Graf 3 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií hospodárskeho výsledku pred zdanením

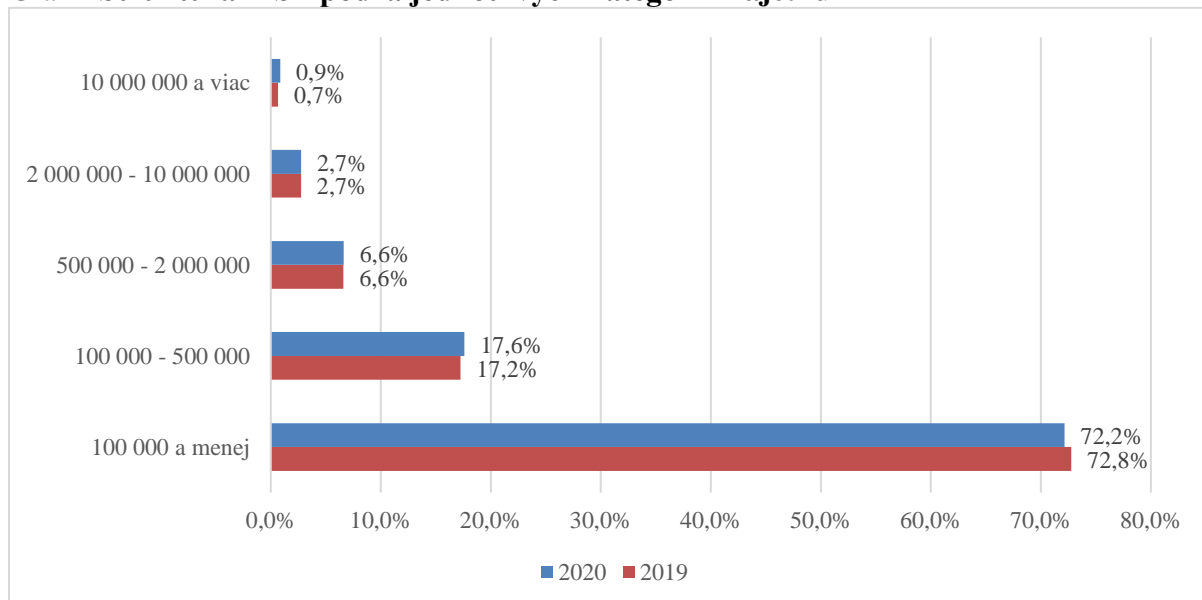

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.3 Majetok

Objem majetku MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2020 medziročne **zvýšil** o 3,5 % na **127 660 mil. Eur**. 72,2 % MSP disponovalo majetkom nepresahujúcim 100 tisíc Eur. 17,6 % MSP vykazovalo majetok v intervale od 100 tisíc Eur do 500 tisíc Eur. Podiel MSP, ktorých hodnota majetku prevyšovala 500 tisíc Eur predstavoval 10,2 %. V roku 2020 sa zvýšil podiel MSP, ktoré disponovali objemom majetku v kategórií od 100 tisíc do 500 tisíc Eur (o 0,4 p. b.) a v kategórií 10 mil. Eur a viac (o 0,2 p. b.). Na druhej strane sa oproti roku 2019 znížil podiel MSP s objemom majetku do 100 tisíc Eur. Podrobnejšie rozčlenenie MSP do jednotlivých kategórií majetku znázorňuje nasledujúci graf.

Graf 4 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií majetku

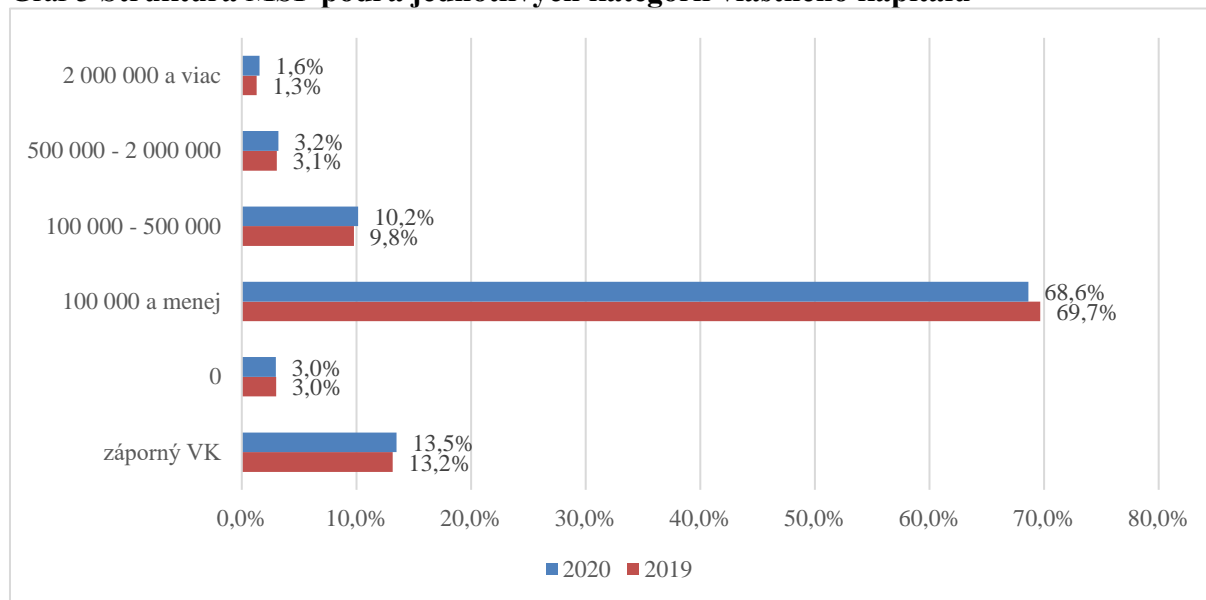
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.4 Vlastný kapitál

Vlastný kapitál MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2020 medziročne **zvýšil** o 9,4 % na **46 728 mil. Eur**. Najviac MSP disponuje kladným vlastným kapitálom v objeme do 100 tisíc Eur (68,6 %), relatívne početnou skupinou sú však aj MSP so záporným vlastným imanom, ktoré je zapríčinené vysokými stratami. Podiel týchto

podnikateľských subjektov na celkovom počte predstavoval 13,5 %. Vlastným imaním v rozsahu od 100 tisíc do 500 tisíc Eur disponovalo v roku 2020 10,2 % MSP. Objem vlastného kapitálu prevyšujúceho 500 tisíc Eur zaznamenalo 4,8 % MSP. Oproti roku 2019 sa o 0,3 p. b. zvýšil podiel MSP so záporným vlastným imaním, podiel MSP s nulovým vlastným kapitálom ostal nezmenený a podiel MSP s vlastným kapitálom v objeme do 100 tisíc Eur sa znížil o 1,1 p. b. Vo zvyšných kategóriách došlo v roku 2020 k zvýšeniu podielu MSP oproti roku 2019.

Graf 5 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií vlastného kapitálu

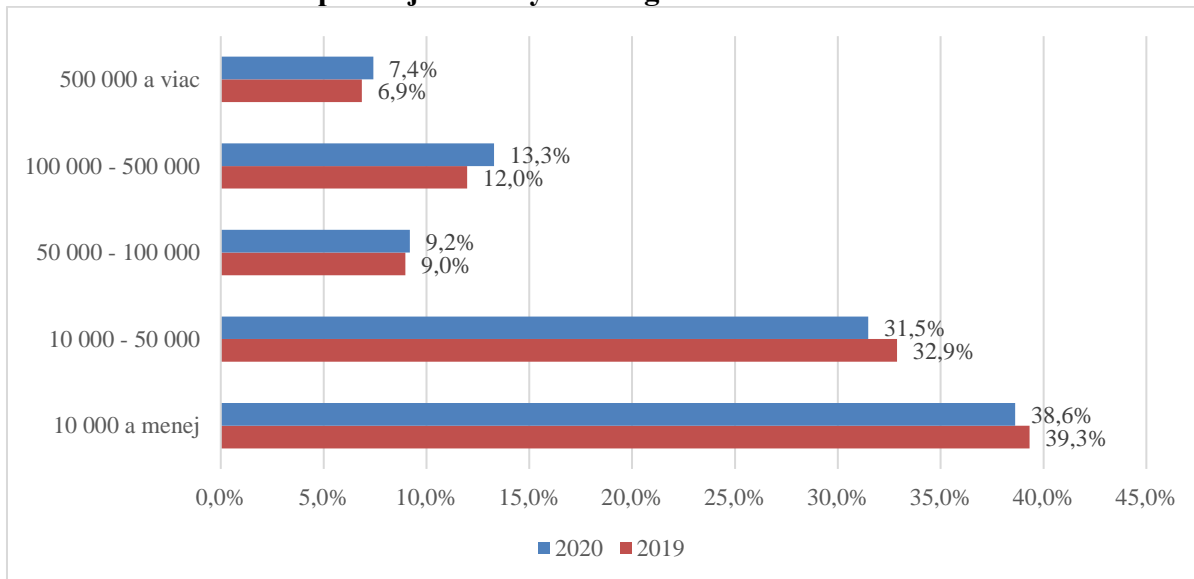

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.5 Úvery

Z 287 055 podnikateľských subjektov kategórie MSP vykazovalo v roku 2020 kladnú hodnotu na úverových položkách 51 919 subjektov, čo predstavuje 18,1 % z celkového počtu posudzovaných MSP. Tieto podnikateľské subjekty využívali úvery v celkovom objeme **15 679 mil. Eur**, čo predstavuje medziročný **nárast** objemu o 4,8 %. Väčšina MSP čerpala úvery s nízkym objemom – až 70,1 % podnikov využívajúcich úverové financovanie disponovalo úvermi (resp. ich nesplatenou časťou) v objeme do 50 tisíc Eur. V roku 2020 sa oproti roku 2019 znížil podiel MSP, ktoré čerpali úvery v kategórii do 10 tisíc Eur (o 0,7 p. b.) a v kategórii od 10 tisíc do 50 tisíc Eur (o 1,4 p. b.) Avšak v ostatných kategóriách došlo k navýšeniu podielu MSP.

Graf 6 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií úverov

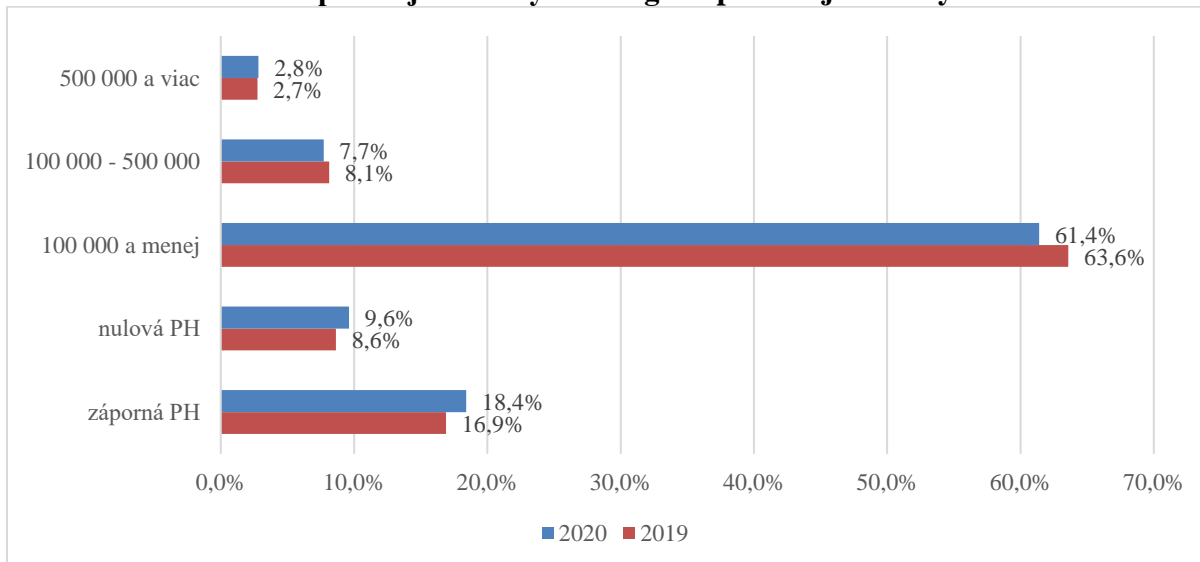

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.6 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročne **poklesla** o 2,1 % na **20 420 mil. Eur**. Najväčší podiel (61,4 %) MSP vygenerovalo pridanú hodnotu v intervale od 0 do 100 tisíc Eur. 10,5 % MSP generovalo pridanú hodnotu v objeme viac ako 100 tisíc Eur. Zápornú alebo nulovú pridanú hodnotu vykázalo v roku 2020 presne 28 % MSP, to predstavuje nárast podielu MSP oproti roku 2019. Podrobnejšie rozčlenenie MSP do jednotlivých kategórií pridanej hodnoty znázorňuje nasledujúci graf.

Graf 7 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií pridanej hodnoty

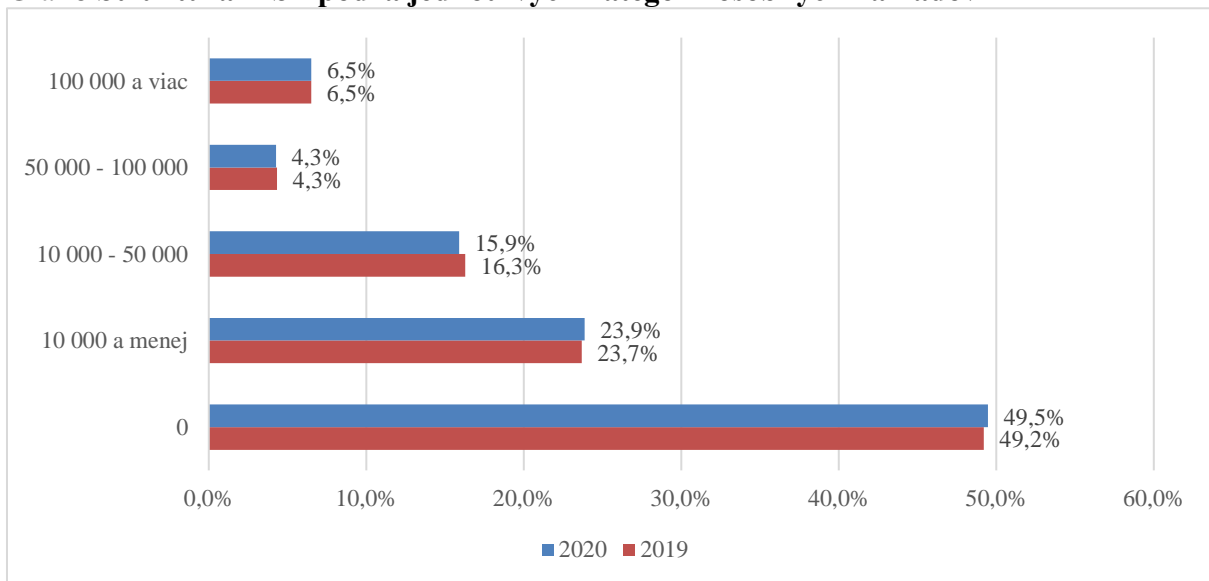

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.7 Osobné náklady

Objem osobných nákladov MSP medziročne **klesol** o 0,2 % na **12 197 mil. Eur**. Spomedzi analyzovaných 287 055 podnikateľských subjektov vykázala osobné náklady resp. mzdy cca polovica (50,6%). Z uvedeného možno konštatovať, že takmer polovica MSP (49,5 %) nezamestnávala žiadneho zamestnanca. Necelá štvrtina (23,9 %) subjektov vykázala osobné náklady nižšie ako 10 tisíc Eur. 15,9 % MSP vykázalo osobné náklady resp. mzdy na úrovni od 10 tisíc do 50 tisíc Eur za rok. Len 10,8 % MSP vykázalo osobné náklady resp. mzdy na úrovni viac ako 50 tisíc Eur, to predstavuje rovnaký podiel MSP ako v roku 2019. Nulové osobné náklady vykázalo v roku 2020 49,5 % MSP, čo predstavuje nárast o 0,3 p. b. oproti roku 2019.

Graf 8 Štruktúra MSP podľa jednotlivých kategórií osobných nákladov

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti

Analýza pomocou finančných pomerových ukazovateľov je najčastejšie používanou metódou pre hodnotenie finančnej stability a výkonnosti podnikov. Označuje sa ako jadro finančnej analýzy a jej metodiky sú často s finančnou analýzou stotožňované. Ukazovatele finančnej výkonnosti charakterizujú a merajú finančné podmienky hospodárenia podnikov. Na základe vymedzenia hlavných aspektov finančného zdravia podnikov – t. j. schopnosti zhodnocovať kapitál, uhrádzať záväzky a byť nezávislým na cudzom kapitále, možno ukazovatele finančnej výkonnosti použité v analýze rozčleniť do piatich skupín na ukazovatele likvidity, aktivít, zadlženosti, rentability a produktivity. Hodnotenie celkového finančného zdravia podnikov je posudzované vybraným bankrotným modelom pozostávajúcim zo sústavy ukazovateľov.

Vstupné údaje

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti bola realizovaná z dvoch pohľadov – ex post (retrospektívna analýza) a ex ante (perspektívna analýza). V analýze ex post boli využité vybrané finančné pomerové ukazovatele zamerané na likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Na prognózovanie a hodnotenie celkovej finančnej situácie podnikov (ex ante) bol použitý Altmanov index finančného zdravia. Vzhľadom na nižšiu mieru chybovosti a náchylnosti na extrémne hodnoty boli pre potreby analýzy ukazovateľov finančnej výkonnosti využité len finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Do kvalifikácie tak vstupovali dva druhy účtovných závierok:

- účtovná závierka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014,
- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v **podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získane z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektne vyplnenými položkami. Kvantifikácia ukazovateľov bola realizovaná na nasledujúcom súbore podnikateľských subjektov:

Tabuľka 4 **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti**

Veľkostná kategória podnikov	2019	2020	Zmena 2020 a 2019 v %
Mikro	196 517	209 021	↑ 6,4
Malé	13 125	12 346	↓ 5,9
Stredné	3 183	2 986	↓ 6,2
MSP spolu	212 825	224 353	↑ 5,4
Veľké	714	659	↓ 7,7
SPOLU	213 539	225 012	↑ 5,4

Zdroj: Vlastné spracovanie

V roku 2020 bolo do spracovania zahrnutých 225 012 podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo predstavuje 86,9 % z celkového počtu (258 813) aktívnych podnikov (právnických osôb) evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR k 31.12.2020.

Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obratom nepresahujúcim 50 mil. Eur a počtom zamestnancov nižším ako 250. V rámci kategórie MSP rozlišujeme:

- **mikropodnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 10 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 2 mil. Eur;
- **malý podnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 50 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 10 mil. Eur;
- **stredný podnik**- podnik s počtom zamestnancov nižším ako 250 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 50 mil. Eur.

Odvetvové členenie podnikateľských subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F), obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S). Regionálne členenie subjektov je vymedzené na úrovni NUTS 3 (kraje) na základe Klasifikácie štatistických územných jednotiek, ktorá bola vydaná Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z. z. z 19. Júla 2004 pre potreby regionálnej štatistiky. Analýza finančných ukazovateľov u podnikateľských subjektov v členení podľa právnej formy je vzhľadom na disponibilitu údajov z DataCentra možná len od roku 2015. Do roku 2015 nebolo možné priradiť analyzovaným podnikateľským subjektom konkrétnu právnu formu.

2.1 Ukazovatele likvidity

Likvidita je v podnikovom riadení dôležitým ekonomickým pojmom, ktorý vyjadruje schopnosť podniku hradiť záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Finančne stabilný podnik je schopný hradiť záväzky načas, podnik s finančnými ťažkosťami má so včasnou úhradou problémy. Veľmi nízke hodnoty likvidity svedčia o neschopnosti uhrádzať záväzky a naopak – príliš vysoké hodnoty vypovedajú o neracionálnom využívaní podnikových zdrojov.

2.1.1 Likvidita 2. stupňa

Likvidita 2. stupňa (bežná) vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Odporúčaný interval hodnôt likvidity 2. stupňa sa pohybuje v rozmedzí od 1,0 po 1,5 – v závislosti od charakteru podnikateľskej činnosti.

Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Negatívny dopad pandémie sa výraznejšie neprejavil na zhoršení schopnosti MSP uhrádzať krátkodobé záväzky. Práve naopak, schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v roku 2020 zlepšila. V medziročnom porovnaní **vzrástla** likvidita 2. stupňa MSP **o 0,11 bodu na 1,71**. To predstavuje nové historické maximum. Nárast likvidity 2. stupňa v roku 2020 tak nadviazal na kontinuálny rast koeficientu pretrvávajúci od roku 2014. Z hľadiska podnikovej teórie je uvedená hodnota v optimálnom pásme. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií sa výrazne zlepšila likvidita predovšetkým v skupine mikropodnikov – až o 0,1 bodu. K zlepšeniu došlo aj u malých (o 0,05 bodu) a stredných podnikov (o 0,04 bodu). Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa v roku 2020 vyznačovali mikropodniky, ktorých bežná likvidita dosiahla koeficient 1,86. Odporúčanú hranicu likvidity dosiahli v roku 2020 aj malé podniky (1,03), a taktiež stredné podniky (1,00). Pozitívnym medziročným vývojom sa vyznačoval aj podiel MSP s likviditou 2. stupňa nižšou ako je odporúčaná hranica (1,0), ktorý klesol z 37,1 % v roku 2019 na 36,7 % v roku 2020. V porovnaní s rokom 2019 tak klesol podiel MSP s potenciálnymi problémami v oblasti uhrádzania krátkodobých záväzkov o 0,4 p. b.

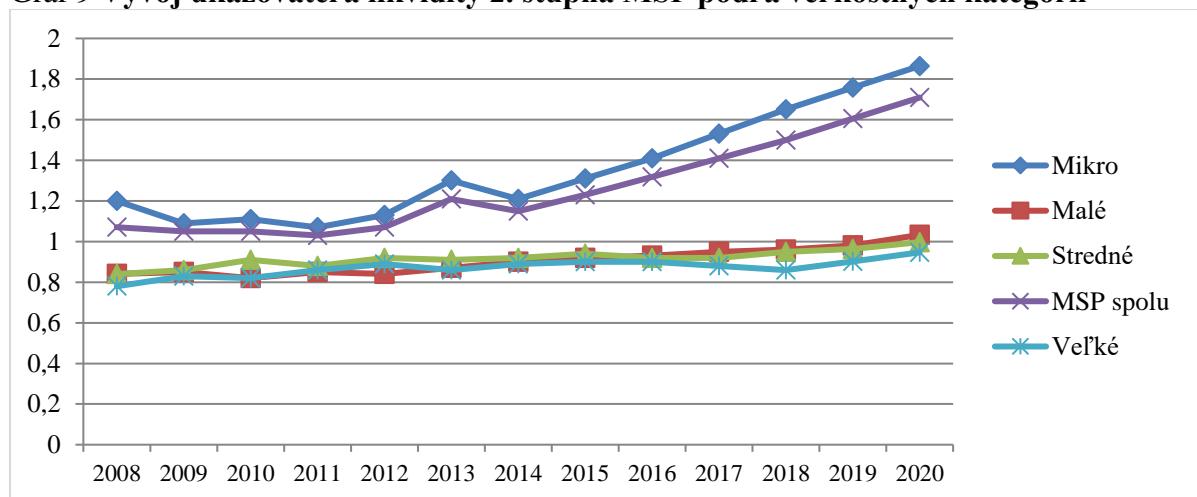
Tabuľka 5 Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	1,2	1,09	1,11	1,07	1,13	1,3	1,21	1,31	1,41	1,53	1,65	1,76	1,86	↑ 0,1
Malé	0,84	0,85	0,82	0,85	0,84	0,87	0,9	0,92	0,93	0,95	0,96	0,98	1,03	↑ 0,05
Stredné	0,84	0,86	0,91	0,88	0,92	0,91	0,92	0,94	0,92	0,92	0,95	0,96	1,00	↑ 0,04
MSP spolu	1,07	1,05	1,05	1,03	1,07	1,21	1,15	1,23	1,32	1,41	1,50	1,60	1,71	↑ 0,11
Veľké	0,78	0,83	0,82	0,86	0,89	0,86	0,89	0,9	0,90	0,88	0,86	0,90	0,95	↑ 0,05

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobo najvyššie hodnoty likvidity 2. stupňa dosahujú mikropodniky, ktoré vďaka svojmu početnému zastúpeniu pozitívne vplyvajú na likviditu celej skupiny MSP. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2020 zaznamenali mikropodniky spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií najdynamickejší rast koeficientu likvidity. Dlhodobo rastúci trend vývoja bežnej likvidity možno badať aj v kategórii malých a stredných podnikov, avšak v ich prípade šlo o menej dynamický rast. Na základe výsledkov roka 2020 možno konštatovať, že medián likvidity 2. stupňa s rastúcou veľkosťou podniku klesal. Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií znázorňuje graf č. 9.

Graf 9 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa odvetví

V medziodvetvovom porovnaní vzrástla likvidita 2. stupňa MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší rast bežnej likvidity bol zaznamenaný u MSP podnikajúcich v oblasti služieb (o 0,17 bodu), ďalej v priemysle (o 0,09 bodu) a v stavebníctve (o 0,08 bodu). Medziročný nárast bežnej likvidity bol len nepatrný u MSP podnikajúcich v pôdohospodárstve (o 0,02 bodu) a u MSP z odvetvia obchodu (o 0,03 bodu). Najvyššiu hodnotu koeficientu dosiahli podniky pôsobiace v sektore služieb (2,10). Na základe dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že v rámci jednotlivých odvetví disponovali MSP dostatkom likvidného majetku na úhradu krátkodobých záväzkov.

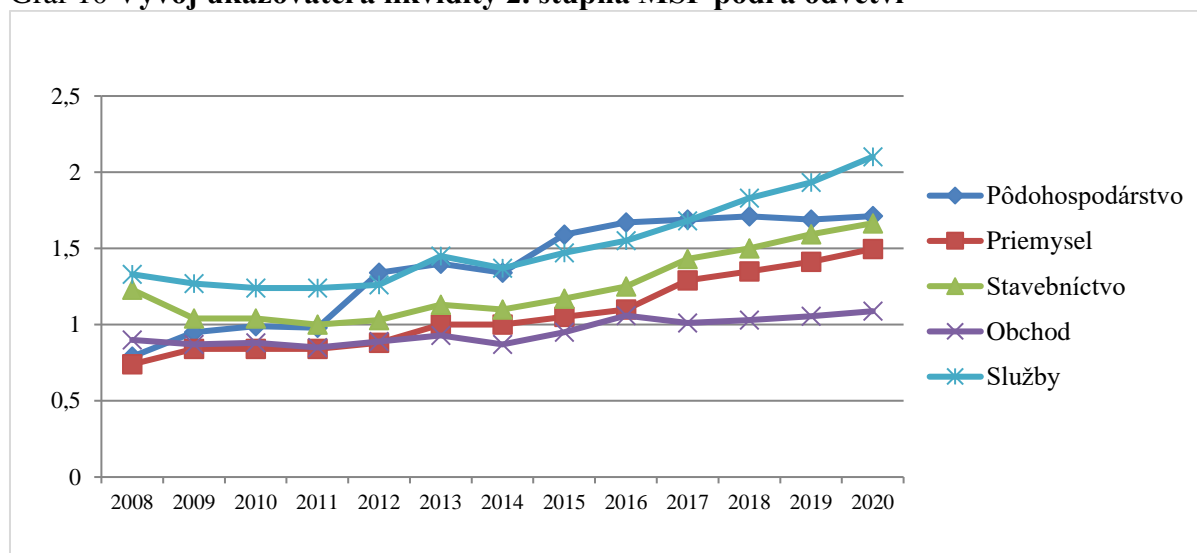
Tabuľka 6 Likvidita 2. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	0,79	0,95	0,99	0,98	1,34	1,4	1,34	1,59	1,67	1,69	1,71	1,69	1,71	↑ 0,02
Priemysel	0,74	0,84	0,84	0,84	0,88	1	1	1,05	1,1	1,29	1,35	1,41	1,50	↑ 0,09
Stavebníctvo	1,23	1,04	1,04	1	1,03	1,13	1,1	1,17	1,25	1,43	1,50	1,59	1,67	↑ 0,08
Obchod	0,9	0,87	0,88	0,85	0,89	0,93	0,87	0,95	1,06	1,01	1,03	1,06	1,09	↑ 0,03
Služby	1,35	1,27	1,24	1,24	1,26	1,43	1,37	1,47	1,55	1,68	1,83	1,93	2,10	↑ 0,17

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých odvetviach rastúci trend ukazovateľa likvidity 2. stupňa. Najvýraznejší rast ukazovateľa bežnej likvidity bol zaznamenaný u MSP pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva, ktorých likvidita v porovnaní s rokom 2008 vzrástla v roku 2020 o 116,5 %. V priebehu 12 rokov sa výrazne zvýšila likvidita aj u priemyselných MSP – o 102,7 %. Naopak, najmenej dynamický rast hodnoty ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v sektore obchodu. V porovnaní s rokom 2008 vzrástla ich bežná likvidita v roku 2020 len o 21,1 %.

Graf 10 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa sídla

V roku 2020 došlo k zvýšeniu likvidity 2. stupňa vo všetkých krajoch. Najdynamickejší rast koeficientu zaznamenali MSP so sídlom v Trnavskom a Trenčianskom kraji – o 0,14 bodu. Najnižším medziročným nárastom likvidity sa vyznačovali MSP z Košického kraja, ktorých hodnota bežnej likvidity sa zvýšila len o 0,06 bodu. Bežná likvidita slovenských MSP v členení podľa kraja dosahovala v roku 2020 hodnoty od 1,59 v Banskobystrický kraji po 1,84 v Bratislavskom kraji. MSP tak v roku 2020 dosiahli dostatočnú hodnotu bežnej likvidity vo všetkých slovenských krajoch. To svedčí o dobrej schopnosti MSP uhrádzať krátkodobé záväzky z pohotových peňažných prostriedkov a krátkodobých pohľadávok.

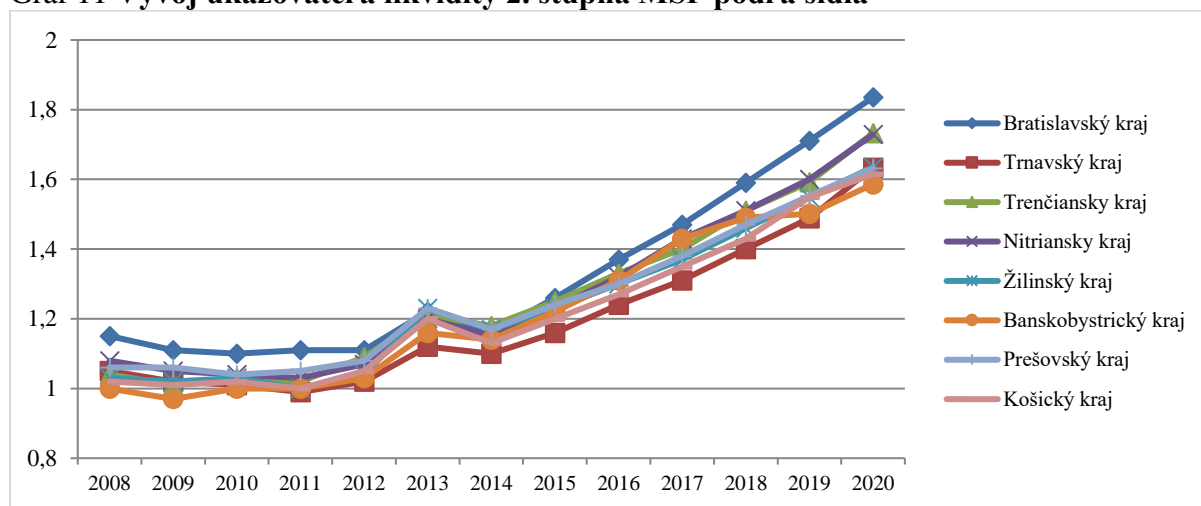
Tabuľka 7 Likvidita 2. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	1,15	1,11	1,1	1,11	1,11	1,22	1,16	1,26	1,37	1,47	1,59	1,71	1,84	↑ 0,13
Trnavský kraj	1,05	1,02	1,01	0,99	1,02	1,12	1,1	1,16	1,24	1,31	1,40	1,49	1,63	↑ 0,14
Trenčiansky kraj	1,04	1,01	1,03	1,02	1,09	1,21	1,18	1,25	1,33	1,4	1,51	1,59	1,73	↑ 0,14
Nitriansky kraj	1,08	1,05	1,04	1,03	1,07	1,2	1,15	1,23	1,32	1,43	1,51	1,60	1,73	↑ 0,13
Žilinský kraj	1,03	1,02	1,03	1	1,04	1,23	1,17	1,23	1,3	1,37	1,46	1,55	1,64	↑ 0,09
Banskobystrický kraj	1	0,97	1	1	1,03	1,16	1,14	1,22	1,31	1,43	1,49	1,50	1,59	↑ 0,09
Prešovský kraj	1,06	1,06	1,04	1,05	1,08	1,23	1,17	1,24	1,3	1,38	1,47	1,55	1,63	↑ 0,08
Košický kraj	1,02	1,01	1,02	1	1,05	1,2	1,13	1,2	1,27	1,35	1,43	1,55	1,61	↑ 0,06

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte zaznamenal vývoj ukazovateľa bežnej likvidity rastúci trend vo všetkých krajoch. Najvyšší koeficient likvidity dlhodobo dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Najnižšiu hodnotu bežnej likvidity od roku 2011 do roku 2019 zaznamenali MSP sídliace v Trnavskom kraji. V roku 2020 dosiahli najnižšiu hodnotu bežnej likvidity MSP z Banskobystrického kraja.

Graf 11 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa právnych foriem

Medziročný rast bežnej likvidity MSP bol dosiahnutý u všetkých právnych foriem. Bežná likvidita FO zapísaných v OR vzrástla o 0,45 bodu a ostatných právnych foriem až o 1,28 bodu. Likvidita 2. stupňa spoločností s ručením obmedzeným, akciových spoločností a družstiev vzrástla len veľmi mierne. Najvyššiu hodnotu ukazovateľa bežnej likvidity dosiahli ostatné právne formy (5,29), nasledované FO zapísaných v OR (3,04). Hodnoty spomínaných dvoch skupín podnikateľských subjektov však výrazne prekročili odporúčaný rozsah výsledkov, čo svedčí o neracionálnom využívaní jednotlivých zložiek majetku. Vzhľadom na to, že krátkodobý kapitál je spravidla spojený s nižším zhodnotením ako dlhodobý kapitál, MSP krátkodobo viazali priveľa majetku, ktorý mohol byť dlhodobo investovaný. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá dosiahli v roku 2020 optimálne hodnoty ukazovateľa bežnej likvidity.

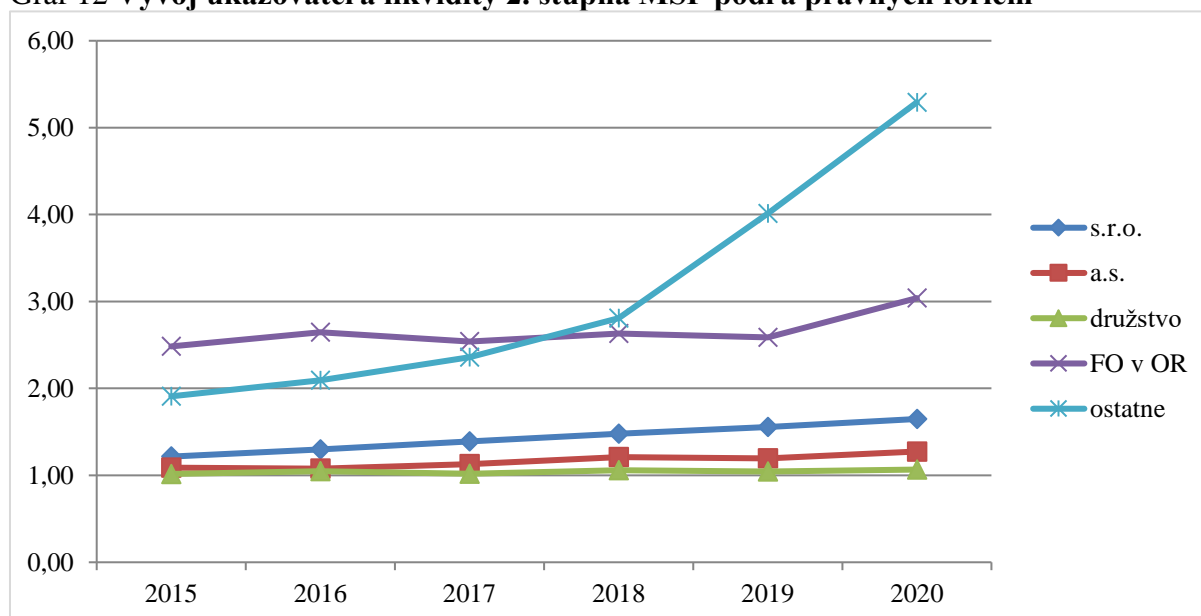
Tabuľka 8 Likvidita 2. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s.r.o.	1,22	1,30	1,39	1,48	1,56	1,65	↑ 0,09
a.s.	1,09	1,08	1,13	1,21	1,20	1,27	↑ 0,07
družstvo	1,02	1,05	1,02	1,06	1,04	1,07	↑ 0,03
FO v OR	2,48	2,65	2,54	2,63	2,59	3,04	↑ 0,45
ostatné	1,91	2,09	2,36	2,81	4,01	5,29	↑ 1,28

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015-2020 zaznamenali pozitívny trend vývoja predovšetkým ostatné právne formy a spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré zaznamenávali nárast bežnej likvidity v každom roku. Bežná likvidita akciových spoločností, družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri sa v analyzovanom období vyznačovala prevažne pozitívnym, avšak kolísavým priebehom. Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem v rokoch 2015-2020 znázorňuje graf č. 12.

Graf 12 Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.1.2 Likvidita 3. stupňa

Likvidita 3. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. Pre dosiahnutie optimálnej likvidity by celková hodnota krátkodobých záväzkov nemala presiahnuť 40-50 % hodnoty obežného majetku. Optimálna hodnota ukazovateľa celkovej likvidity je v rozpätí od 2 - 2,5. Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov je však potrebné zohľadniť aj odvetvové špecifiká, nakoľko existujú podniky, ktoré pracujú s malým objemom zásob, príp. bez nich. Typickým príkladom sú podniky poskytujúce služby, ktorých hodnota celkovej likvidity je obdobná ako hodnota bežnej likvidity.

Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky z krátkodobého majetku (obežných aktív) sa medziročne zvýšila o 0,11 bodu na 1,92, čo je podobne ako v prípade bežnej likvidity najvyššia

hodnota za celé analyzované obdobie. V porovnaní s odporúčaným rozpätím hodnôt bola celková likvidita MSP (okrem mikropodnikov) výrazne nižšia, avšak je potrebné podotknúť, že MSP sa v porovnaní s veľkými (často výrobnými) podnikmi vyznačujú výrazne nižším množstvom zásob spojeným s obmedzeným množstvom finančných prostriedkov. Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií zaznamenali najvyšší rast koeficientu mikropodniky (o 0,11 bodu). Avšak celková likvidita sa zvýšila aj u malých podnikov (o 0,09 bodu) a stredných podnikov (o 0,07 bodu). Rovnako ako u ukazovateľa bežnej likvidity, aj v prípade ukazovateľa celkovej likvidity dosiahli najvyššiu hodnotu v roku 2020 mikropodniky s koeficientom 2,05. Podniky nachádzajúce sa vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov disponovali menej likvidnou štruktúrou majetku ako mikropodniky. Medián ukazovateľa celkovej likvidity dosiahol koeficient 1,30 vo veľkostnej kategórii malých podnikov a koeficient 1,28 vo veľkostnej kategórii stredných podnikov.

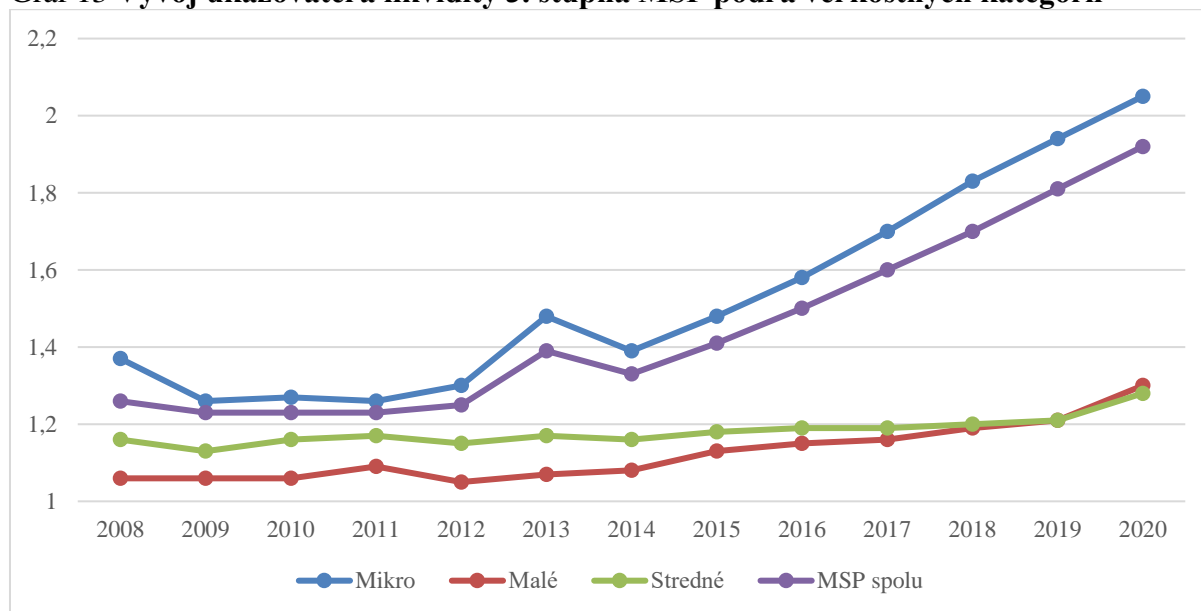
Tabuľka 9 Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	1,37	1,26	1,27	1,26	1,30	1,48	1,39	1,48	1,58	1,70	1,83	1,94	2,05	↑ 0,11
Malé	1,06	1,06	1,06	1,09	1,05	1,07	1,08	1,13	1,15	1,16	1,19	1,21	1,30	↑ 0,09
Stredné	1,16	1,13	1,16	1,17	1,15	1,17	1,16	1,18	1,19	1,19	1,20	1,21	1,28	↑ 0,07
MSP spolu	1,26	1,23	1,23	1,23	1,25	1,39	1,33	1,41	1,50	1,60	1,70	1,81	1,92	↑ 0,11
Veľké	1,07	1,1	1,13	1,11	1,13	1,13	1,14	1,15	1,16	1,14	1,17	1,20	1,25	↑ 0,05

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššiu koeficient celkovej likvidity dosahujú mikropodniky. To je spôsobené predovšetkým nižším množstvom zásob ako v prípade podnikov vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov. Najnižšie hodnoty celkovej likvidity dosahovali počas sledovaného obdobia malé aj stredné podniky. Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP v členení podľa veľkostných kategórií znázorňuje graf č. 13.

Graf 13 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa odvetví

Celková likvidita MSP medziročne vzrástla vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najviac vzrástla celková likvidita u MSP pôsobiacich v službách (o 0,18 bodu) a v stavebníctve (o 0,11 bodu). Dynamika rastu celkovej likvidity pôdohospodárskych podnikov a podnikov zo sektora obchodu bola na úrovni 0,05 bodu a priemyselných podnikov na úrovni 0,08 bodu. Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa vyznačovali MSP pôsobiace v odvetví služieb (2,24) a pôdohospodárstva (2,06). Tieto dve odvetvia teda dosiahli odporúčanú hodnotu koeficientu. Naopak, celková likvidita priemyselných podnikov, podnikov z oblasti stavebníctva a obchodu nedosiahla optimálne hodnoty. Najmenej likvidnou štruktúrou majetku sa vyznačovali MSP zo sektora obchodu, čo vyplýva z podstaty ich podnikania.

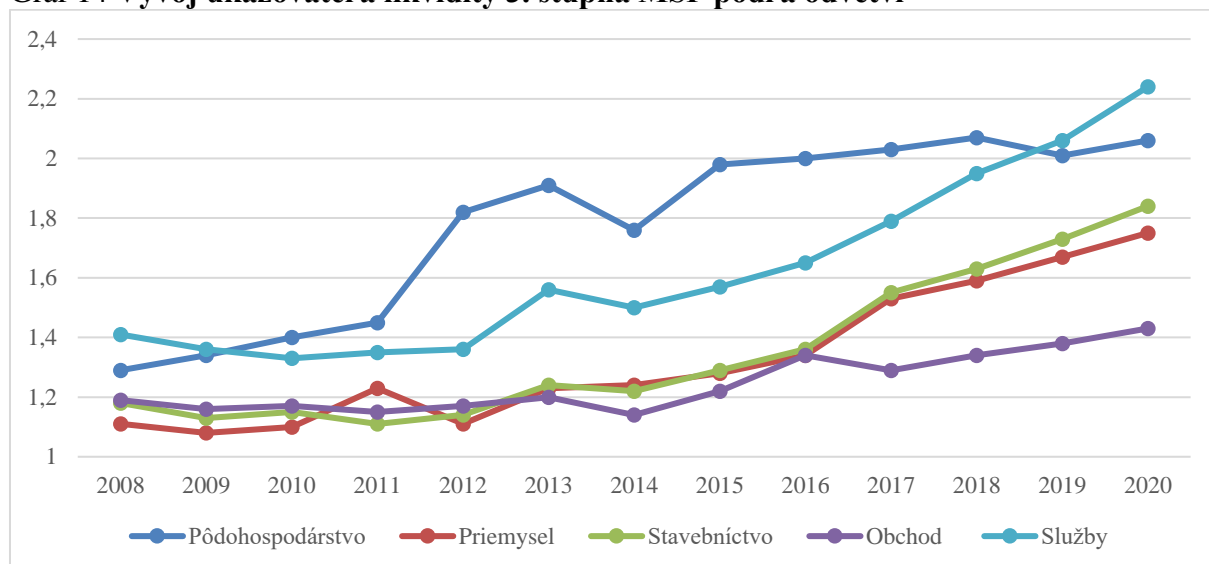
Tabuľka 10 Likvidita 3. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	1,29	1,34	1,40	1,45	1,82	1,91	1,76	1,98	2,00	2,03	2,07	2,01	2,06	↑ 0,05
Priemysel	1,11	1,08	1,10	1,23	1,11	1,23	1,24	1,28	1,34	1,53	1,59	1,67	1,75	↑ 0,08
Stavebníctvo	1,18	1,13	1,15	1,11	1,14	1,24	1,22	1,29	1,36	1,55	1,63	1,73	1,84	↑ 0,11
Obchod	1,19	1,16	1,17	1,15	1,17	1,20	1,14	1,22	1,34	1,29	1,34	1,38	1,43	↑ 0,05
Služby	1,41	1,36	1,38	1,35	1,36	1,56	1,50	1,57	1,65	1,79	1,95	2,06	2,24	↑ 0,18

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Pôdohospodárske podniky, spolu s podnikmi služieb dosahovali v skúmanom období nadpriemerný koeficient ukazovateľa celkovej likvidity. Od roku 2019 hodnota celkovej likvidity MSP podnikajúcich v oblasti služieb dokonca prevýšila likviditu pôdohospodárskych MSP. Počas sledovaného obdobia sa zlepšila aj celková likvidita aj ostatných analyzovaných odvetví.

Graf 14 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa sídla

V medziročnom porovnaní vzrástla likvidita 3. stupňa vo všetkých slovenských krajoch. Najdynamickejší rast ukazovateľa dosiahli MSP sídliace v Trenčianskom kraji (o 0,16 bodu), Trnavskom kraji (o 0,15 bodu) a v Bratislavskom a Banskobystrickom kraji (o 0,12 bodu). Najnižší medziročný prírastok koeficientu celkovej likvidity zaznamenali MSP sídliace v Prešovskom kraji (o 0,08 bodu). Spomedzi všetkých slovenských krajov mali v roku 2020

najlikvidnejšiu štruktúru majetku MSP so sídlom v Bratislavskom a Trenčianskom kraji (2,00). Tieto MSP dosiahli odporúčanú hodnotu koeficientu.

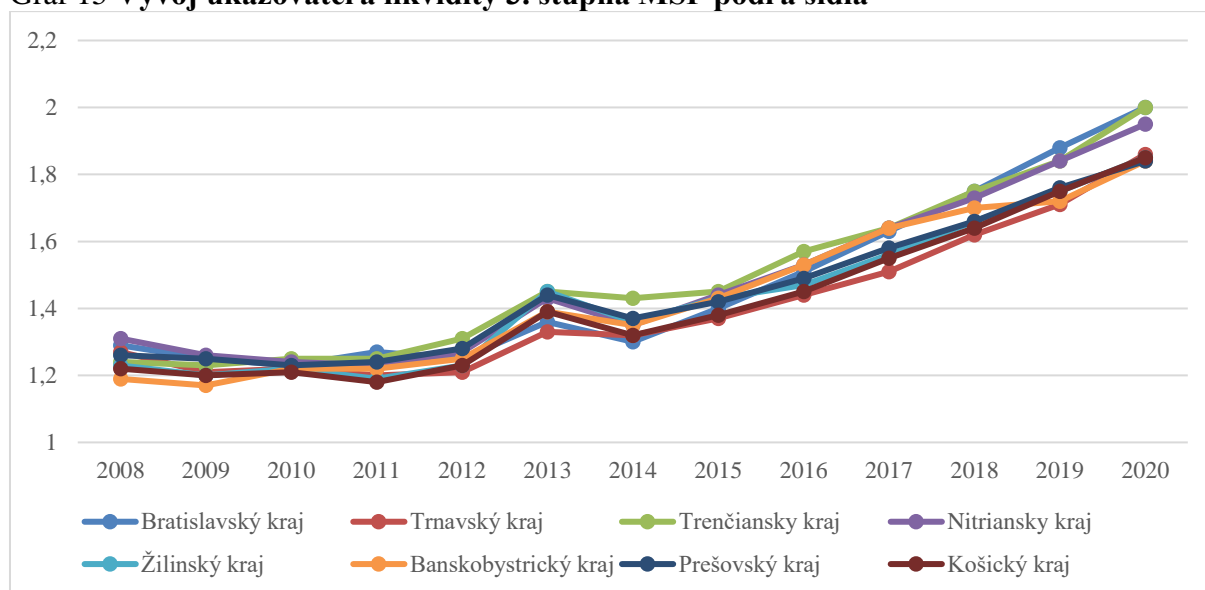
Tabuľka 11 Likvidita 3. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	1,29	1,25	1,23	1,27	1,25	1,36	1,30	1,40	1,51	1,63	1,75	1,88	2,00	↑ 0,12
Trnavský kraj	1,27	1,21	1,22	1,20	1,21	1,33	1,32	1,37	1,44	1,51	1,62	1,71	1,86	↑ 0,15
Trenčiansky kraj	1,24	1,23	1,25	1,25	1,31	1,45	1,43	1,45	1,57	1,64	1,75	1,84	2,00	↑ 0,16
Nitriansky kraj	1,31	1,26	1,24	1,23	1,27	1,43	1,35	1,44	1,53	1,64	1,73	1,84	1,95	↑ 0,11
Žilinský kraj	1,23	1,20	1,22	1,19	1,23	1,45	1,36	1,43	1,47	1,56	1,66	1,75	1,85	↑ 0,10
Banskobystrický kraj	1,19	1,17	1,22	1,22	1,25	1,39	1,35	1,43	1,53	1,64	1,70	1,72	1,84	↑ 0,12
Prešovský kraj	1,26	1,25	1,23	1,24	1,28	1,44	1,37	1,42	1,49	1,58	1,66	1,76	1,84	↑ 0,08
Košický kraj	1,22	1,20	1,21	1,18	1,23	1,39	1,32	1,38	1,45	1,55	1,64	1,75	1,85	↑ 0,10

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých krajoch rastúci trend ukazovateľa celkovej likvidity. Medzi podniky s dlhodobo nadpriemernou hodnotou celkovej likvidity možno zaradiť MSP sídliace v Trenčianskom, Bratislavskom a Nitrianskom kraji. Nižšou hodnotou koeficientu celkovej likvidity sa v dlhodobom porovnaní na úrovni krajov vyznačujú MSP so sídlom v Trnavskom kraji.

Graf 15 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa právnych foriem

Celková likvidita MSP medziročne vzrástla vo všetkých analyzovaných právnych formách. Rovnako ako v predchádzajúcich dvoch obdobiach, tak aj v roku 2020 zaznamenali najdynamickejší medziročný nárast ostatné právne formy (o 1,51 bodu). Výraznejší medziročný nárast zaznamenali aj FO zapísané v OR (o 0,49 bodu). Výrazne pomalším tempom vzrástla celková likvidita družstiev (o 0,02 bodu). Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa v roku 2020 vyznačovali ostatné právne formy (5,87) a FO zapísané v OR (3,34). Avšak obe právne formy dosiahli vyšší koeficient celkovej likvidity ako je odporúčané rozpätie. To znamená, že disponovali výrazne vyšším množstvom likvidného majetku ako je potrebné. Celková likvidita spoločností s ručením obmedzeným, akciových spoločností a družstiev sa v roku 2020

pohybovala v intervale od 1,52 po 1,86. Najnižšiu hodnotu celkovej likvidity zaznamenali akciové spoločnosti.

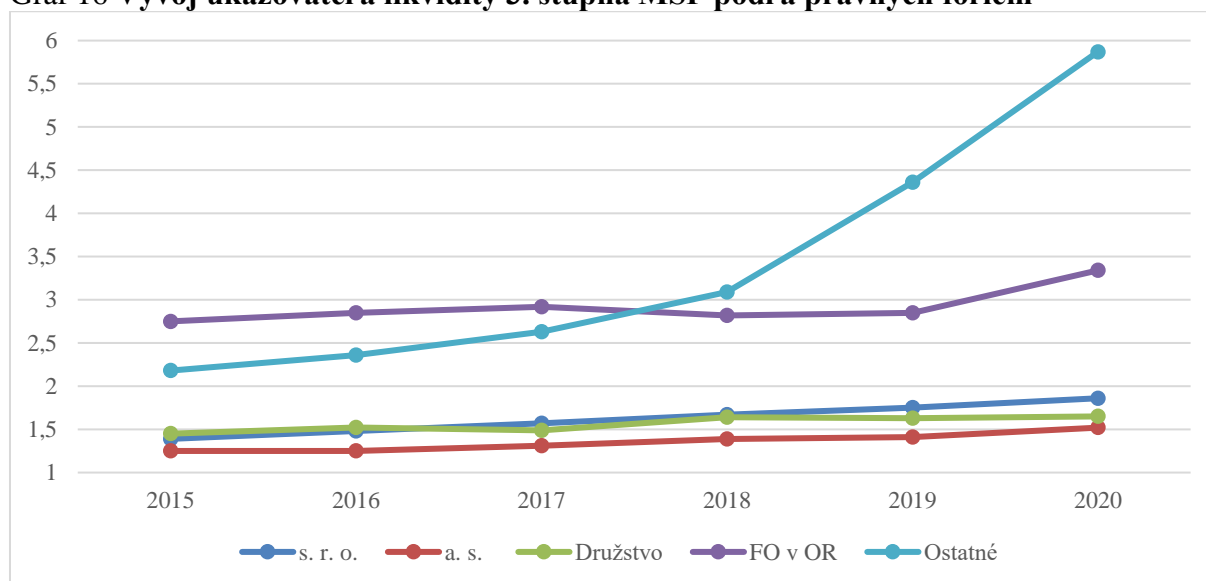
Tabuľka 12 Likvidita 3. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s. r. o	1,39	1,48	1,57	1,67	1,75	1,86	↑ 0,11
a. s.	1,25	1,25	1,31	1,39	1,41	1,52	↑ 0,11
Družstvo	1,45	1,52	1,49	1,64	1,63	1,65	↑ 0,02
FO v OR	2,75	2,85	2,92	2,82	2,85	3,34	↑ 0,49
Ostatné	2,18	2,36	2,63	3,09	4,36	5,87	↑ 1,51

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vo všetkých právnych formách bol zaznamenaný prevažne pozitívny trend vývoja ukazovateľa celkovej likvidity MSP, avšak s odlišným priebehom. Zatiaľ čo v družstvách a FO zapísaných v Obchodnom registri mal vývoj ukazovateľa kolísavý priebeh, v spoločnostiach s ručením obmedzeným, akciových spoločnostiach a ostatných právnych formách MSP likvidita každoročne rástla.

Graf 16 Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2 Ukazovatele aktivity

Ukazovatele aktivity vyjadrujú a kvantifikujú ako účinne podniky využívajú svoj majetok. Podmienkou konsolidovanej finančnej situácie je tak jeho primerané využitie. Nedostatočné využitie je svojím dôsledkom rovnaké ako situácia, keď majú podniky majetku priveľa. V prípade, ak podniky nedostatočne využívajú svoj majetok, podnikom rastú náklady. Naopak, v prípade, ak majú podniky nedostatok majetku, môžu prichádzať o časť tržieb. Pre podniky je preto potrebné viazať v majetku primerané množstvo finančných prostriedkov.

2.2.1 Doba splatnosti pohľadávok

Ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok vyjadruje, koľko dní v priemere trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku (ďalej

len „z OS“) ukazovateľ vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov – sprostredkujúcej informáciu o čase, ktorý uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu. Príliš veľký rozdiel medzi dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS vypovedá o nekonsolidovaných hospodárskych vzťahoch medzi podnikmi. Ak je doba inkasa pohľadávok z OS kratšia ako doba splatnosti záväzkov z OS, podnik získava od svojich odberateľov finančné prostriedky skôr ako platí svojim dodávateľom. V tom prípade má analyzovaný podnik lepšiu vyjednávaciu pozíciu. Problém v cash-flow podniku môže nastať v prípade, ak je doba inkasa pohľadávok z OS dlhšia ako doba splatnosti záväzkov z OS.

Celkové pohľadávky

V roku 2020 došlo k predĺženiu doby inkasa celkových pohľadávok MSP o 0,7 dňa na 40,9 dní, o čo sa pričínili všetky tri veľkostné kategórie MSP. K najdynamickejšiemu nárastu doby splatnosti celkových pohľadávok došlo v kategórii malých podnikov, ktorých doba inkasa pohľadávok medziročne vzrástla o 3,5 dňa. Pomalšie inkaso pohľadávok zaznamenali aj mikropodniky (o 0,7 dňa) a stredné podniky (o 2,3 dňa). Najnižšiu dobu splatnosti celkových pohľadávok zaznamenali mikropodniky (38,9 dní), nasledované malými (56,9 dní) a strednými podnikmi (60,1 dní).

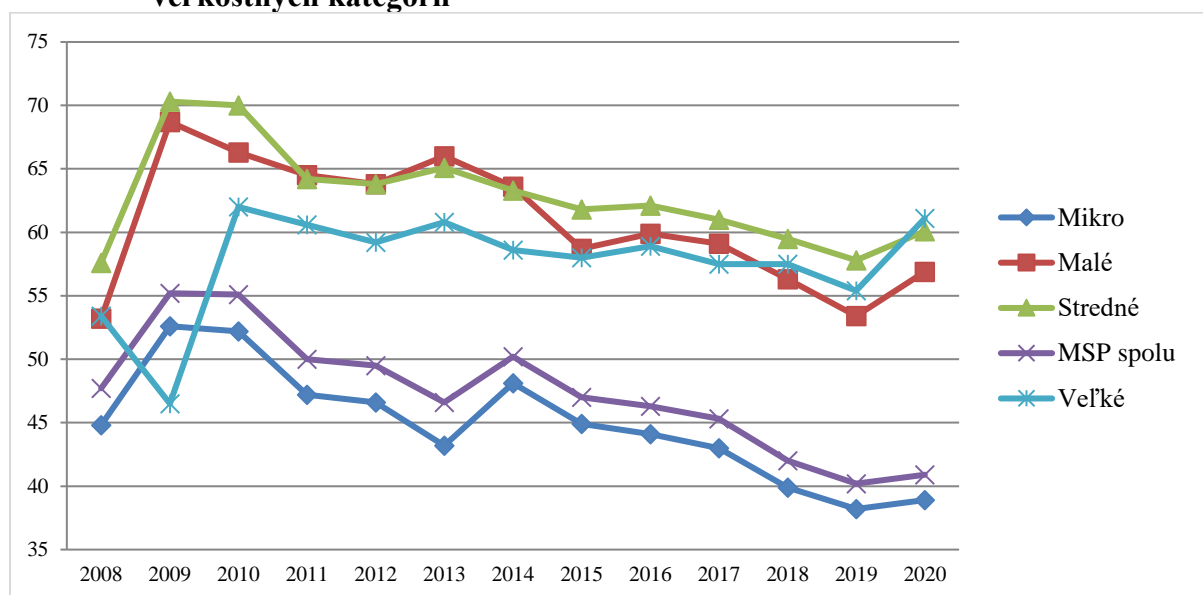
Tabuľka 13 Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	44,8	52,6	52,2	47,2	46,6	43,2	48,1	44,9	44,1	43,0	39,9	38,2	38,9	↑ 0,7
Malé	53,2	68,7	66,3	64,5	63,8	66	63,6	58,7	59,9	59,1	56,3	53,4	56,9	↑ 3,5
Stredné	57,6	70,3	70	64,2	63,8	65,1	63,3	61,8	62,1	61,0	59,5	57,8	60,1	↑ 2,3
MSP spolu	47,7	55,2	55,1	50	49,5	46,6	50,2	47	46,3	45,3	42,0	40,2	40,9	↑ 0,7
Veľké	53,4	46,5	62	60,6	59,2	60,8	58,6	58	58,9	57,5	57,5	55,4	61,1	↑ 5,7

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja dosahovali všetky veľkostné kategórie do roku 2019 klesajúci trend ukazovateľa doby inkasa pohľadávok. V roku 2020 ale došlo k predĺženiu doby inkasa celkových pohľadávok vo všetkých veľkostných kategóriách. V absolútnom vyjadrení dosahujú dlhodobo najnižšiu dobu splatnosti pohľadávok mikropodniky, ktoré v porovnaní s malými a strednými podnikmi získavajú finančné prostriedky o takmer 20 dní rýchlejšie.

Graf 17 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP sa v roku 2020 **znižila o 2,3 dňa na 17,1 dní**. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP klesla doba inkasa krátkodobých pohľadávok z OS v mikropodnikoch (o 2,4 dňa) a v stredných podnikoch (o 0,3 dňa). Na druhej strane, doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS malých podnikov sa predĺžila o 0,4 dňa. Najnižšiu dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS zaznamenali v roku 2020 mikropodniky (14,2 dňa). Naopak, najhoršou platobnou disciplínou odberateľov (t. j. najvyššou dobou splatnosti pohľadávok z OS) sa aj v roku 2020 vyznačovali stredné podniky (42,1 dni).

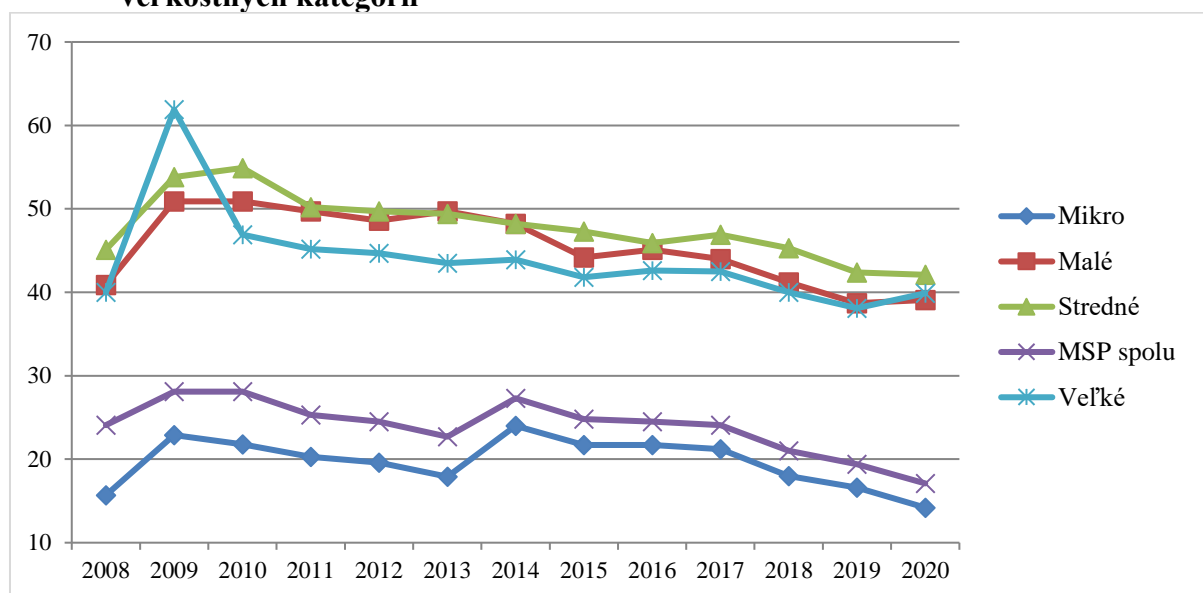
Tabuľka 14 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	15,7	22,9	21,8	20,3	19,6	17,9	24	21,7	21,7	21,2	18,0	16,6	14,2	↓ 2,4
Malé	40,9	50,9	50,9	49,7	48,6	49,7	48,2	44,2	45,1	44,0	41,2	38,7	39,1	↑ 0,4
Stredné	45,1	53,8	54,9	50,2	49,7	49,4	48,2	47,3	45,9	46,9	45,3	42,4	42,1	↓ 0,3
MSP spolu	24,1	28,1	28,1	25,3	24,5	22,7	27,3	24,8	24,5	24,1	21,0	19,4	17,1	↓ 2,3
Veľké	40	61,9	46,9	45,2	44,7	43,5	43,9	41,8	42,6	42,5	40,0	38,1	39,9	↑ 1,8

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS mal od roku 2010 relatívne vyrovnaný priebeh. Počas celého analyzovaného obdobia dosahovali najlepšiu platobnú disciplínu odberateľov mikropodniky, ktoré získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov dvakrát rýchlejšie ako ostatné veľkostné kategórie MSP.

Graf 18 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví

V roku 2020 získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov rýchlejšie MSP pôsobiace vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najvýraznejší medziročný pokles doby inkasa pohľadávok z OS bol v roku 2020 zaznamenaný u MSP pôsobiacich v oblasti stavebníctva (o 4,7 dňa), priemyslu (o 3,9 dňa) a služieb (o 2,2 dňa). Spomedzi MSP pôsobiacich v jednotlivých odvetviach mali najlepšiu vyjednávaciu pozíciu (najkratšiu dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS) podniky pôsobiace v pôdohospodárstve – na úrovni 14,6 dní. Naopak, najdlhšou dobou splatnosti pohľadávok z OS sa vyznačovali priemyselné podniky (18,0 dní).

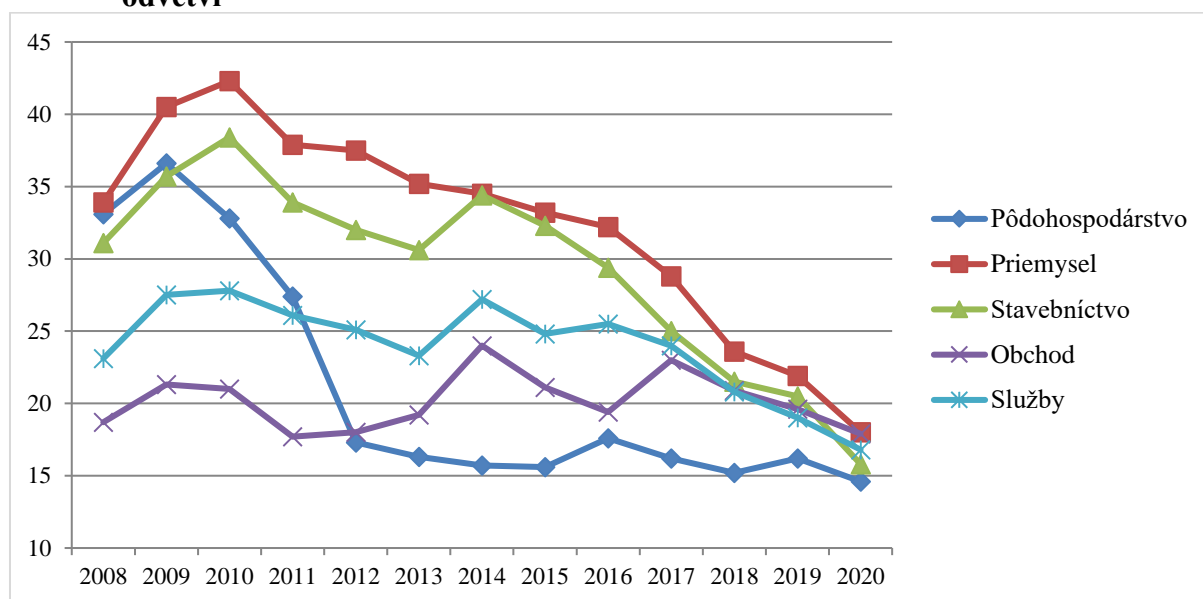
Tabuľka 15 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	33,1	36,6	32,8	27,4	17,3	16,3	15,7	15,6	17,6	16,2	15,2	16,2	14,6	↓ 1,6
Priemysel	33,9	40,5	42,3	37,9	37,5	35,2	34,5	33,2	32,2	28,8	23,6	21,9	18,0	↓ 3,9
Stavebníctvo	31,1	35,7	38,4	33,9	32	30,6	34,4	32,3	29,4	25,0	21,5	20,5	15,8	↓ 4,7
Obchod	18,7	21,3	21	17,7	18	19,2	24	21,1	19,4	23,0	20,9	19,6	17,9	↓ 1,7
Služby	23,1	27,5	27,8	26,1	25,1	23,3	27,2	24,8	25,5	24,0	20,8	19,0	16,8	↓ 2,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 došlo v roku 2020 k zlepšeniu platobnej schopnosti odberateľov vo všetkých analyzovaných odvetviach. Medzi podniky vyznačujúce sa dlhodobou nízkou dobou inkasa pohľadávok z OS možno zaradiť podniky zo sektora obchodu a od roku 2012 aj pôdohospodárske podniky.

Graf 19 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla

V členení podľa jednotlivých krajov došlo u všetkých MSP k skráteniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS. K výraznejšiemu medziročnému zlepšeniu došlo u MSP so sídlom v Trenčianskom kraji, v ktorom zaznamenali podniky pokles doby inkasa pohľadávok od odberateľov o 3,8 dňa. V absolútnom vyjadrení sa najrýchlejšie darilo získavať finančné prostriedky od svojich odberateľov MSP so sídlom v Bratislavskom kraji, ktoré si medziročným poklesom doby inkasa pohľadávok z OS o 2,1 dňa upevnili prvenstvo v platobnej disciplíne odberateľov. Celková doba splatnosti krátkodobých pohľadávok MSP so sídlom v Bratislavskom kraji tak predstavovala v roku 2020 15,3 dní. Najdlhšou dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS sa v roku 2020 vyznačovali žilinské MSP (18,8 dní).

Tabuľka 16 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

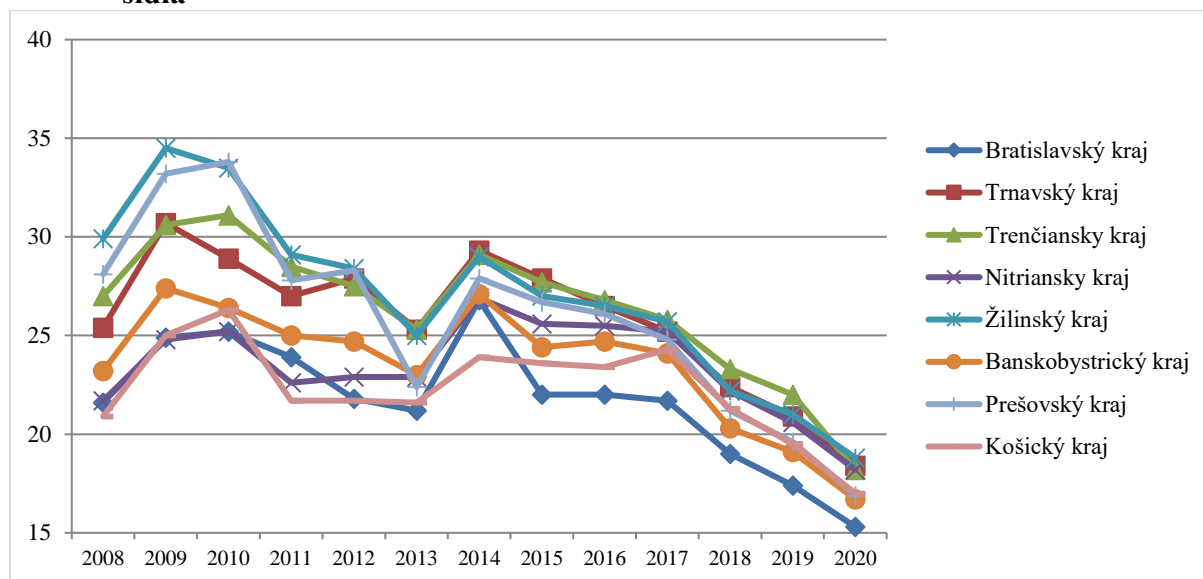
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	21,6	24,9	25,2	23,9	21,8	21,2	26,8	22	22,0	21,7	19,0	17,4	15,3	↓ 2,1
Trnavský kraj	25,4	30,7	28,9	27	27,9	25,3	29,3	27,9	26,5	25,2	22,4	20,9	18,4	↓ 2,5
Trenčiansky kraj	27	30,6	31,1	28,5	27,5	25,3	29,1	27,7	26,8	25,8	23,3	22,0	18,2	↓ 3,8
Nitriansky kraj	21,7	24,8	25,2	22,6	22,9	22,9	26,9	25,6	25,5	25,2	22,2	20,6	18,2	↓ 2,4
Žilinský kraj	29,9	34,5	33,5	29,1	28,4	25	29	27	26,5	25,7	22,2	21,0	18,8	↓ 2,2
Banskobystrický kraj	23,2	27,4	26,4	25	24,7	23	27,1	24,4	24,7	24,1	20,3	19,1	16,7	↓ 2,4
Prešovský kraj	28,1	33,2	33,8	27,8	28,3	22,4	27,9	26,7	26,1	24,8	21,2	19,6	16,9	↓ 2,7
Košický kraj	20,9	25	26,3	21,7	21,7	21,6	23,9	23,6	23,4	24,3	21,3	19,5	17,0	↓ 2,5

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku mala v priebehu analyzovaného obdobia nepravidelný priebeh. Výsledky ukazovateľa nepriaznivo ovplyvnila kríza v roku 2008, ktorá mala priamy dopad na platobnú disciplínu odberateľov. Napriek tomu, že v roku 2020 vypukla kríza spôsobená pandemiou vírusu COVID-19 došlo v porovnaní s rokom 2008 k skráteniu doby inkasa pohľadávok z obchodného styku vo všetkých ôsmich krajoch. Najvýraznejší pokles doby inkasa pohľadávok z OS zaznamenali v priebehu uplynulých 13 rokov MSP so sídlom v Prešovskom (o 11,2 dňa) a Žilinskom kraji (o 11,1 dňa).

Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla znázorňuje graf č. 20.

Graf 20 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa právnych foriem

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS medziročne poklesla vo všetkých analyzovaných právnych formách okrem FO zapísaných v Obchodnom registri. K najvýraznejšiemu skráteniu doby inkasa pohľadávok z OS v roku 2020 došlo v akciových spoločnostiach (o 2,3 dňa) a v spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 2,1 dňa). Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS sa predĺžila v FO zapísaných v OR o 1,1 dňa na úroveň 38,9 dní. Pri ostatných právnych formách nedošlo k zmene doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS, ktorých medián ostal v roku 2020 na úrovni 0,0 dní, čo je v praxi nereálny údaj. Napriek tomu, z vývoja hodnoty ukazovateľa v predchádzajúcich obdobiach možno konštatovať, že doba inkasa pohľadávok z OS u ostatných právnych foriem je veľmi nízka.

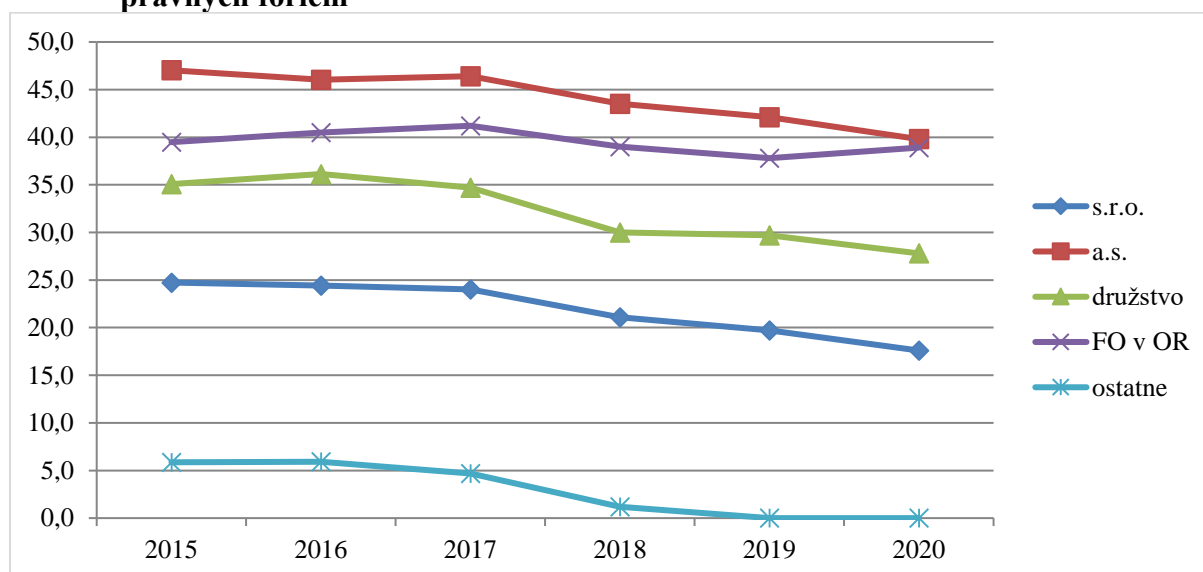
Tabuľka 17 Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s.r.o.	24,7	24,4	24,0	21,1	19,7	17,6	↓ 2,1
a.s.	47,0	46,0	46,4	43,5	42,1	39,8	↓ 2,3
družstvo	35,1	36,1	34,7	30,0	29,7	27,8	↓ 1,9
FO v OR	39,5	40,5	41,2	39,0	37,8	38,9	↑ 1,1
ostatné	5,9	5,9	4,7	1,2	0,0	0,0	0,0

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V priebehu rokov 2015-2020 sa vývoj ukazovateľa vyznačoval prevažne klesajúcim trendom. Pozitívny vývoj zaznamenali najmä spoločnosti s ručením obmedzeným a ostatné právne formy, u ktorých nedošlo k medziročnému zvýšeniu doby inkasa pohľadávok z obchodného styku ani v jednom roku. Kolísavým strednodobým trendom sa vyznačujú FO zapísané v Obchodnom registri.

Graf 21 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2.2 Doba splatnosti záväzkov

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov patrí taktiež do skupiny ukazovateľov aktivity a kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. Po dosadení krátkodobých záväzkov z obchodného styku ukazovateľ vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom. Umožňuje tak zhodnotiť platobnú disciplínu podniku. V rámci obchodných vzťahov je pre podnik výhodnejšie, keď má kratšiu dobu splatnosti pohľadávok ako záväzkov, keďže v takomto prípade ziskava prostriedky skôr ako ich hradí. Neskorá úhrada od odberateľov má nepriaznivý dopad na peňažné toky podniku a môže priviesť podnik do druhotnej platobnej neschopnosti – t. j. podnik nebude schopný včas uhradiť svoje záväzky a doba splatnosti záväzkov sa bude predlžovať.

Celkové záväzky

Doba splatnosti celkových záväzkov MSP sa v medziročnom porovnaní v roku 2020 **predĺžila o 2,2 dňa na 103,5 dní**. K predĺženiu doby splatnosti celkových záväzkov došlo vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. Doba splatnosti celkových záväzkov sa predĺžila o 1,7 dňa vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov a o 2 dni sa predĺžila splatnosť celkových záväzkov mikropodnikov. Najkratšiu dobu splatnosti celkových záväzkov spomedzi MSP zaznamenali stredné podniky (75 dní), nasledované malými podnikmi (87,6 dní) a mikropodnikmi (107,1 dní), ktoré obvykle disponujú nižším objemom finančných prostriedkov.

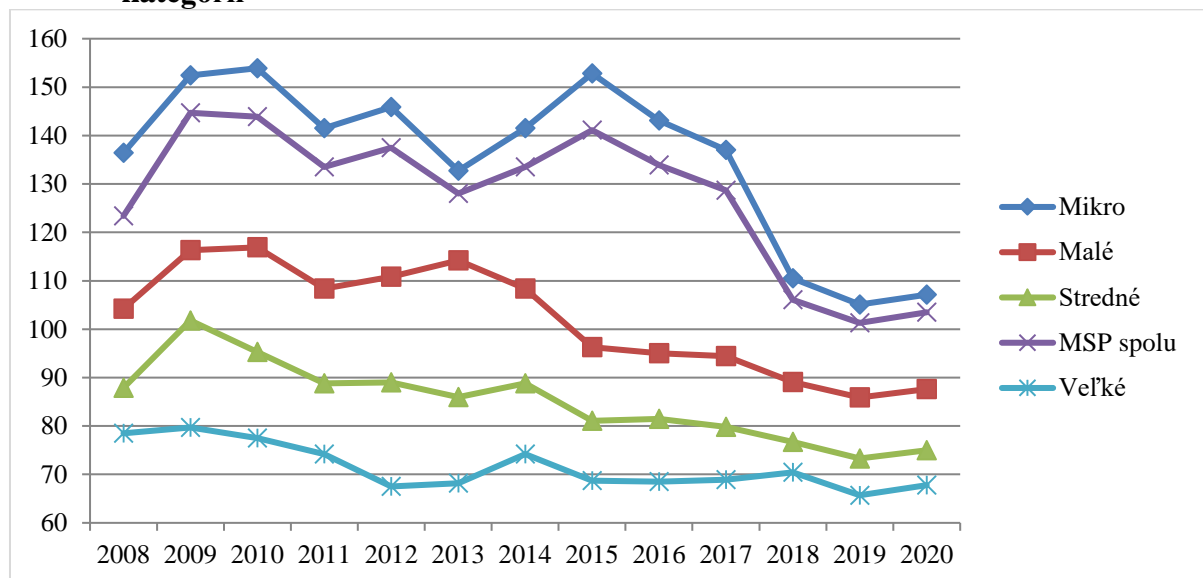
Tabuľka 18 Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	136,4	152,4	153,9	141,5	145,9	132,7	141,5	152,8	143,1	137,0	110,5	105,1	107,1	↑ 2,0
Malé	104,2	116,3	116,9	108,4	110,8	114,2	108,4	96,3	95,0	94,4	89,1	85,9	87,6	↑ 1,7
Stredné	87,9	101,8	95,3	88,8	89	86	88,8	81,1	81,5	79,8	76,7	73,3	75,0	↑ 1,7
MSP spolu	123,4	144,7	143,9	133,5	137,5	128	133,5	141,1	133,9	128,7	106,1	101,3	103,5	↑ 2,2
Veľké	78,5	79,7	77,5	74,2	67,5	68,2	74,2	68,7	68,5	68,9	70,4	65,7	67,8	↑ 2,1

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte rokov 2008-2020 došlo k zníženiu doby splatnosti celkových záväzkov vo všetkých veľkostných kategóriách MSP – najviac u mikropodnikov (o 29,3 dňa). Platobná disciplína všetkých veľkostných kategórií podnikov sa tak v priebehu uplynulých 13 rokov výrazne zlepšila. Spomedzi veľkostných kategórií MSP majú dlhodobo najnižšiu dobu splatnosti celkových záväzkov stredné podniky.

Graf 22 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP sa v roku 2020 **skrátila o 1,3 dňa na 7,4 dňa**, čo predstavuje nové historické minimum. Medián doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS zaznamenal pokles vo všetkých veľkostných kategóriách. Spomedzi MSP zaznamenali najvýraznejšie medziročné zlepšenie hodnôt ukazovateľa mikro a stredné podniky (o 1 deň). V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP uhrádzali najrýchlejšie záväzky z obchodného styku mikropodniky (za 5,7 dní), najpomalšie stredné podniky (za 32,5 dní). Na základe hodnôt roku 2020 možno konštatovať, že platobná disciplína mikropodnikov výrazne prevyšovala platobnú disciplínu malých a stredných podnikov.

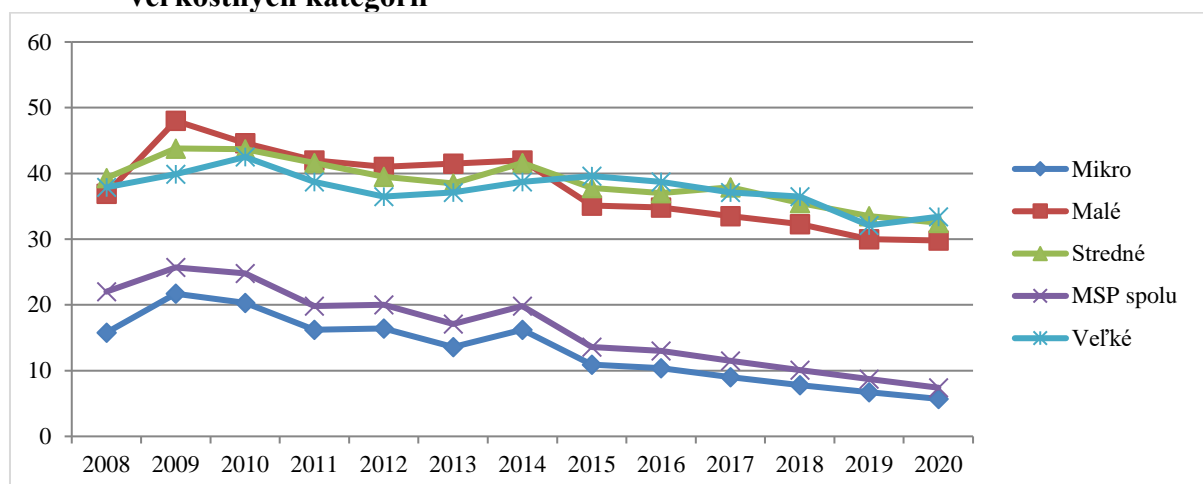
Tabuľka 19 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	15,8	21,7	20,3	16,2	16,4	13,6	16,2	10,9	10,4	9,0	7,80	6,7	5,7	↓ 1,0
Malé	36,9	48	44,6	42	41	41,5	42,0	35,1	34,8	33,5	32,30	30,0	29,8	↓ 0,2
Stredné	39,3	43,8	43,7	41,6	39,5	38,5	41,6	37,8	37,0	37,9	35,50	33,5	32,5	↓ 1,0
MSP spolu	22	25,7	24,8	19,8	20	17,1	19,8	13,6	13,0	11,5	10,1	8,7	7,4	↓ 1,3
Veľké	37,9	39,9	42,5	38,7	36,5	37,1	38,7	39,6	38,7	37,1	36,50	32,1	33,4	↑ 1,3

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti záväzkov z OS mala v dlhodobom horizonte klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. V roku 2020 dosiahli všetky veľkostné kategórie MSP nižšiu hodnotu doby splatnosti záväzkov z OS ako v predkrízovom roku 2008. Platobná disciplína MSP sa tak v priebehu 13 rokov výrazne zlepšila.

Graf 23 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví

V členení podľa odvetví došlo taktiež k medziročnému zníženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku vo všetkých analyzovaných odvetviach. V medziročnom porovnaní došlo k najvýraznejšiemu skráteniu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS u MSP pôsobiacich v pôdohospodárstve (o 2,3 dňa), priemysle (o 2,1 dňa) a stavebníctve (o 1,9 dňa). Spomedzi analyzovaných odvetví si najrýchlejšie plnili platobnú povinnosť MSP pôsobiace v odvetví služieb (5 dní). Na druhej strane, úhrada záväzkov z OS trvala najdlhšie podnikom z oblasti obchodu (15,4 dňa).

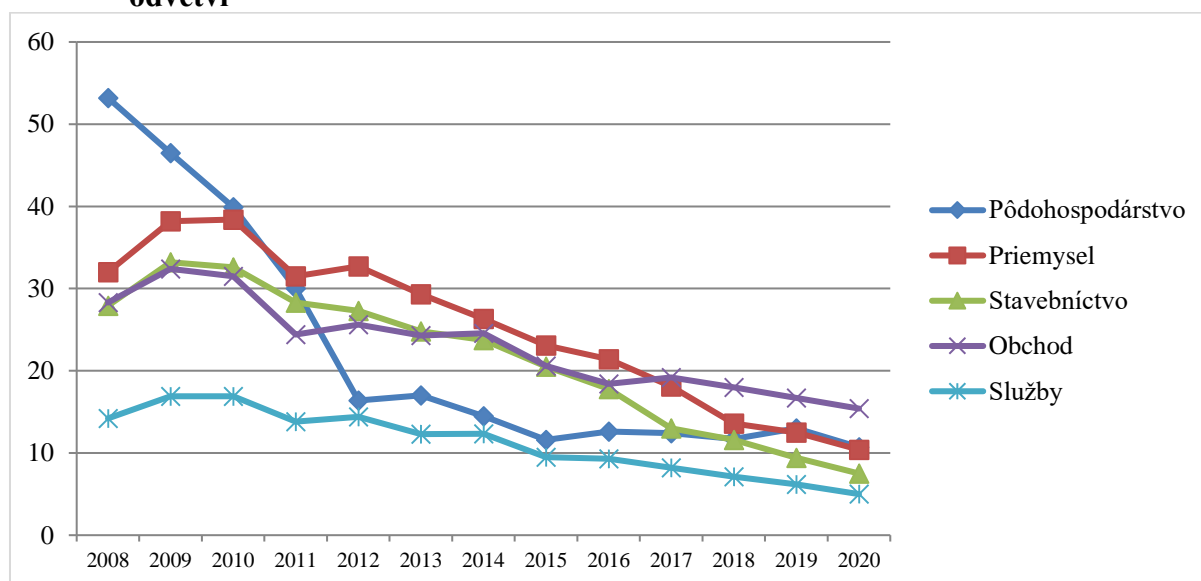
Tabuľka 20 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	53,2	46,5	39,9	30	16,4	17	14,5	11,6	12,6	12,4	11,7	13,0	10,7	↓ 2,3
Priemysel	32	38,2	38,4	31,5	32,7	29,3	26,3	23,1	21,4	18,1	13,6	12,5	10,4	↓ 2,1
Stavebníctvo	27,9	33,2	32,6	28,3	27,3	24,8	23,8	20,5	17,8	13,0	11,6	9,4	7,5	↓ 1,9
Obchod	28,3	32,4	31,5	24,4	25,6	24,3	24,6	20,6	18,4	19,2	18,0	16,7	15,4	↓ 1,3
Služby	14,2	16,9	16,9	13,8	14,4	12,3	12,3	9,5	9,3	8,2	7,1	6,2	5,0	↓ 1,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska došlo k zníženiu doby splatnosti záväzkov z OS vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najvýraznejšie zlepšenie za sledované obdobie zaznamenali MSP pôsobiace v pôdohospodárstve, ktorých doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS klesla z 53,2 dní v roku 2008 na 10,7 dní v roku 2020. Dlhodobo najlepšou platobnou disciplínou (resp. nižšou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS) sa vyznačujú podniky pôsobiace v odvetví služieb.

Graf 24 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla

Relatívne vyrovnaný pokles mediánovej hodnoty doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS bol v roku 2020 badateľný aj v členení podľa krajov. K výraznejšiemu poklesu ukazovateľa došlo u MSP so sídlom v Trnavskom a Košickom kraji (o 1,8 dňa) a Nitrianskom kraji (o 1,6 dňa). Naopak najnižšiu dynamiku poklesu zaznamenali MSP v Banskobystrickom kraji (o 0,9 dňa). Najlepšiu platobnú disciplínu v regionálnom členení dosiahli v roku 2020 MSP sídlia v Bratislavskom a Nitrianskom kraji (7 dní). Napriek minimálnym rozdielom v platobnej disciplíne MSP v členení podľa krajov, trvala úhrada záväzkov z OS najdlhšie MSP so sídlom v Žilinskom kraji (8,3 dní).

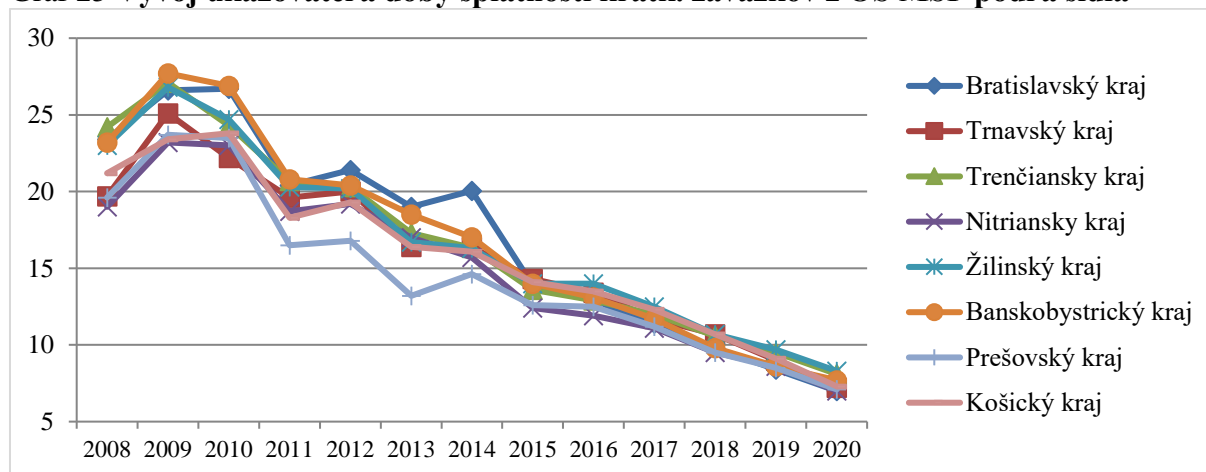
Tabuľka 21 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	23,4	26,6	26,7	20,4	21,4	19	20,0	13,9	12,9	11,4	9,8	8,4	7,0	↓ 1,4
Trnavský kraj	19,7	25,1	22,2	19,6	20	16,4	16,4	14,3	13,4	11,7	10,7	9,0	7,2	↓ 1,8
Trenčiansky kraj	24,2	27,1	24,3	20,7	20,3	17,3	16,3	13,6	12,9	12,0	10,6	9,5	8,1	↓ 1,4
Nitriansky kraj	19	23,2	23	18,7	19,2	17	15,7	12,4	11,9	11,1	9,5	8,6	7,0	↓ 1,6
Žilinský kraj	23	26,8	24,7	20,3	20,2	16,7	16,3	14,0	14,0	12,5	10,7	9,7	8,3	↓ 1,4
Banskobystrický kraj	23,2	27,7	26,9	20,8	20,4	18,3	17,0	14,0	13,1	11,7	9,8	8,6	7,7	↓ 0,9
Prešovský kraj	19,6	23,7	23,5	16,5	16,8	13,2	14,6	12,6	12,5	11,2	9,5	8,5	7,1	↓ 1,4
Košický kraj	21,2	23,4	23,8	18,3	19,3	16,4	16,1	14,1	13,5	12,3	10,7	9,1	7,3	↓ 1,8

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov z OS mal v období rokov 2008-2020 klesajúci trend, čo možno zhodnotiť pozitívne. Po kríze, ktorej dôsledky sa v najväčšej miere prejavili v roku 2009 sa problém so zdĺhavou úhradou MSP postupne eliminoval a platobná disciplína slovenských MSP sa v analyzovanom období výrazne zlepšila. V roku 2020 sa MSP vyznačovali vo všetkých slovenských krajoch nižšou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS ako v roku 2008. S pribúdajúcimi rokmi sa rozdiely v jednotlivých krajoch znižujú.

Graf 25 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem došlo v roku 2020 k skráteniu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS iba v spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 1,3 dňa) a v družstvách (o 4,4 dňa). K predĺženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS došlo v akciových spoločnostiach (o 2,3 dňa) a vo FO zapísaných v OR (0,7 dňa). V absolútnej hodnote dosiahli najkratšiu dobu splatnosti záväzkov z OS ostatné právne formy, ktorých medián tento rok opäť predstavoval (rovnako ako pri dobe inkasa pohľadávok z OS) 0,0 dní. Napriek tomu, že aj v tomto prípade ide v praxi o nereálny údaj, poukazuje na veľmi nízke hodnoty, ktoré táto skupina MSP dlhodobo dosahuje. Dobrou platobnou disciplínou sa okrem ostatných právnych foriem vyznačovali FO zapísané v OR (7,4 dni) a spoločnosti s ručením obmedzeným (7,7 dní). Úhrada záväzkov z OS trvala akciovým spoločnostiam a družstvám výrazne dlhšie – 53,8 resp. 38,6 dní.

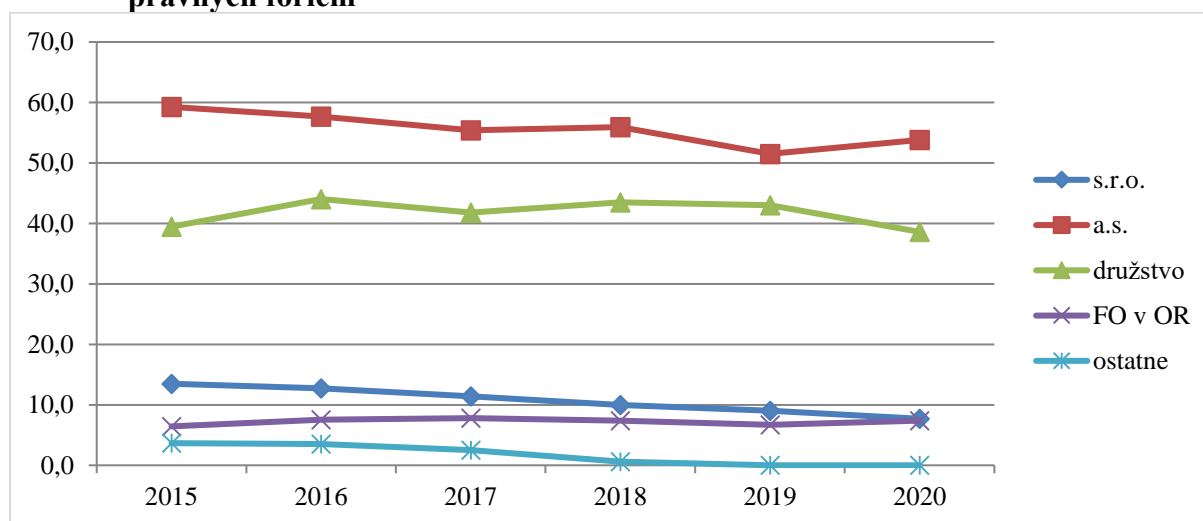
Tabuľka 22 Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s.r.o.	13,5	12,7	11,4	10,0	9,0	7,7	↓ 1,3
a.s.	59,3	57,6	55,4	55,9	51,5	53,8	↑ 2,3
družstvo	39,5	44,0	41,8	43,5	43,0	38,6	↓ 4,4
FO v OR	6,4	7,5	7,8	7,4	6,7	7,4	↑ 0,7
ostatné	3,7	3,5	2,5	0,6	0,0	0,0	0,0

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V rokoch 2015-2020 sa MSP v členení podľa právnych foriem vyznačovali odlišným vývojom. Pozitívny trend možno badať najmä u spoločností s ručením obmedzeným a ostatných právnych foriem, ktorých platobná disciplína sa každým rokom zlepšovala. Klesajúcim trendom ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS sa do roku 2019 vyznačovali aj akciové spoločnosti. Dlhodobo najvyššiu dobu splatnosti krátkodobých záväzkov dosahujú akciové spoločnosti a družstvá.

Graf 26 Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem

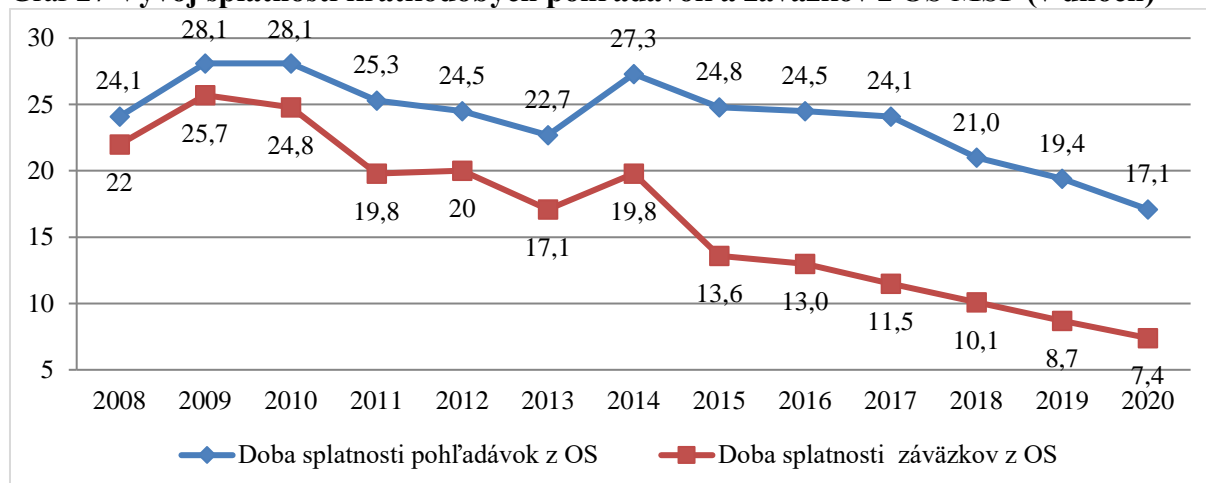
Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS

Porovnaním doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku možno získať informáciu o pozícii MSP voči svojim dodávateľom a odberateľom. Z podnikového hľadiska možno považovať za optimálny stav taký, keď doba splatnosti záväzkov z OS mierne prevyšuje dobu splatnosti pohľadávok z OS. V tomto prípade získava podnik finančné prostriedky od svojich odberateľov skôr ako uhrádza finančné prostriedky svojim dodávateľom. Uvedená situácia umožňuje podniku dočasne využívať väčšie množstvo finančných prostriedkov, čím nevzniká riziko platobnej neschopnosti. Je však potrebné poznamenať, že doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku by nemala výrazne prevyšovať dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok.

Doba splatnosti pohľadávok aj záväzkov z OS medziročne poklesla. Výraznejší medziročný pokles, vyjadrený v absolútnej hodnote, zaznamenal ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok z OS, ktorý poklesol o 2,3 dňa. Doba splatnosti záväzkov z OS zaznamenala pokles na úrovni 1,3 dňa, čo sa prejavilo znížením rozdielu medzi oboma splatnosťami o 1 deň na 9,7 dní. Z dosiahnutých hodnôt jednotlivých ukazovateľov je zrejmé, že doba splatnosti pohľadávok z OS naďalej výrazne prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, čo na jednej strane vypovedá o dobrej platobnej disciplíne MSP, avšak na strane druhej im môže spôsobiť problémy spojené s nedostatkom pohotových peňažných prostriedkov v dôsledku neskoršej úhrady od svojich odberateľov. Na základe dosiahnutých výsledkov tak možno konštatovať, že MSP majú vo vzťahu k svojim odberateľom slabšiu vyjednávaciu pozíciu.

Graf 27 Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)

Zdroj: Vlastné spracovanie

2.2.3 Obrat aktív

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Vypovedá o účinnosti využitia majetku v transformačnom procese. Výsledná hodnota odpovedá na otázku, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za jeden rok.

Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Vplyvom pandémie a obmedzenia ekonomickej aktivity došlo k výraznému poklesu obratu aktív MSP, ktorý sa v roku 2020 medziročne **znižil o 0,11 bodu na hodnotu 0,80**. V dôsledku medziročného poklesu obratu aktív, ktorý bol najvýraznejší v hodnotenom období, možno konštatovať, že MSP v roku 2020 využívali majetok s nižšou účinnosťou ako v predchádzajúcom období. Pokles obratu aktív MSP bol zapríčinený poklesom obratu aktív vo všetkých veľkostných kategóriách. Pri mikropodnikoch hodnota poklesla o 0,10 bodu, pri malých podnikoch poklesla o 0,20 bodu a pri stredných podnikoch poklesla hodnota o 0,13 bodu. Spomedzi MSP dosiahli najvyššiu mieru využitia majetku stredné podniky, ktorých aktíva sa vrátili vo forme tržieb 1,72-krát za rok. Malé podniky zaznamenali obrat aktív na úrovni 1,63. Mikropodniky dosiahli v porovnaní s malými a strednými podnikmi výrazne nižšiu účinnosť využitia majetku - len na úrovni 0,74.

Tabuľka 23 Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	0,85	0,88	0,85	0,87	0,78	0,72	0,87	0,89	0,88	0,86	0,85	0,84	0,74	↓ 0,10
Malé	1,82	1,5	1,57	1,6	1,61	1,59	1,66	1,79	1,72	1,77	1,82	1,83	1,63	↓ 0,20
Stredné	1,67	1,41	1,52	1,61	1,7	1,7	1,7	1,77	1,71	1,79	1,84	1,85	1,72	↓ 0,13
MSP spolu	1,05	0,95	0,95	0,96	0,88	0,8	0,94	0,97	0,95	0,93	0,93	0,91	0,80	↓ 0,11
Veľké	1,8	1,63	1,78	1,82	1,98	1,92	2,04	1,98	2,00	2,05	2,10	2,13	2,03	↓ 0,10

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa obratu aktív mal v rámci jednotlivých veľkostných kategórií odlišný priebeh. Po roku 2009 sa vyznačovali podniky vo veľkostnej kategórii malých a stredných rastúcim trendom vývoja a v roku 2019 dosiahli svoje historické maximum. Avšak v roku 2020 hodnoty ukazovateľa poklesli. Pre mikropodniky bol príznačný kolísavý trend vývoja, ktorý však nepodliehal príliš dynamickým zmenám.

Graf 28 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa odvetví

Z hľadiska jednotlivých odvetví zaznamenali pokles obratu aktív v roku 2020 MSP pôsobiace vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najvýraznejšie medziročné zhoršenie zaznamenali MSP zo sektora obchodu – na úrovni 0,15 bodu nasledované MSP pôsobiacimi v oblasti služieb a stavebníctva, ktorých obrat aktív poklesol o 0,11 bodu. Obrat aktív pôdohospodárskych MSP poklesol len nepatrne – o 0,03 bodu. V absolútnej hodnote dosiahli najpriaznivejšie hodnoty podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva (1,03 bodu), nasledované priemyselnými MSP (1,00 bodu) a MSP zo sektora obchodu (0,92 bodu). Účinnosť využitia majetku MSP pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva a služieb bola však výrazne nižšia - na úrovni 0,46 resp. 0,72, čo je do značnej miery spôsobené aj samotným charakterom podnikateľskej činnosti.

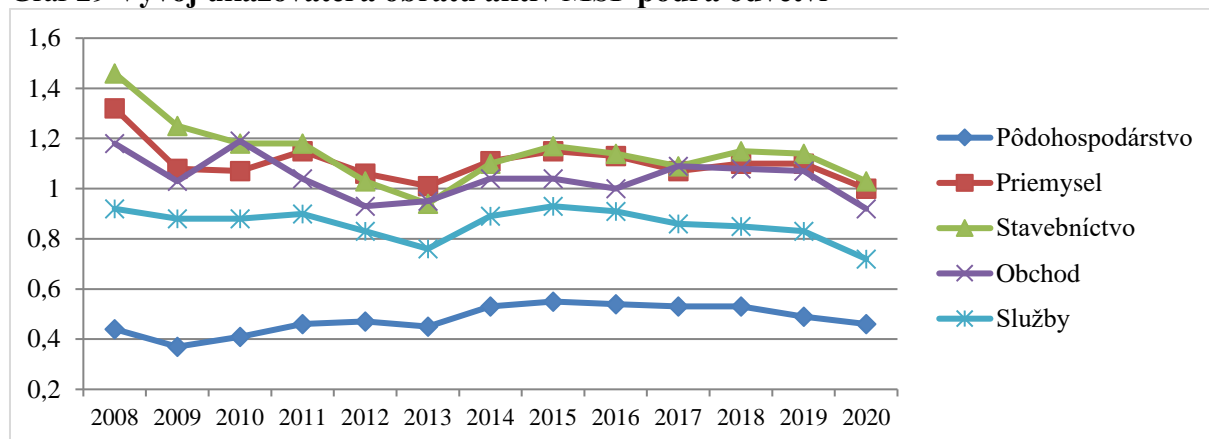
Tabuľka 24 Obrat aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	0,44	0,37	0,41	0,46	0,47	0,45	0,53	0,55	0,54	0,53	0,53	0,49	0,46	↓ 0,03
Priemysel	1,32	1,08	1,07	1,15	1,06	1,01	1,11	1,15	1,13	1,07	1,10	1,10	1,00	↓ 0,10
Stavebníctvo	1,46	1,25	1,18	1,18	1,03	0,94	1,1	1,17	1,14	1,09	1,15	1,14	1,03	↓ 0,11
Obchod	1,18	1,03	1,19	1,04	0,93	0,95	1,04	1,04	1,00	1,09	1,08	1,07	0,92	↓ 0,15
Služby	0,92	0,88	0,88	0,9	0,83	0,76	0,89	0,95	0,91	0,86	0,85	0,83	0,72	↓ 0,11

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom porovnaní s rokom 2008 zaznamenali vyšší obrat aktív v roku 2020 (o 0,02 bodu) len pôdohospodárske podniky. MSP pôsobiace v ostatných analyzovaných odvetviach ani v roku 2020 nedosiahli hodnoty z predkrízového obdobia, čo vypovedá o nižšej účinnosti využitia majetku ako v minulosti. Vývoj mediánu ukazovateľa obratu aktív MSP podľa jednotlivých odvetví za posledných 13 rokov znázorňuje graf č. 29.

Graf 29 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa sídla

V medziročnom porovnaní obratu aktív MSP v členení podľa sídla došlo k poklesu hodnôt vo všetkých krajoch. Najvýraznejšie poklesla účinnosť vo využívaní majetku u MSP so sídlom v Trenčianskom, Nitrianskom a Prešovskom kraji (o 0,12 bodu). Napriek medziročnému poklesu využívali majetok v roku 2020 najúčinnnejšie MSP sídlia v Žilinskom kraji s hodnotou koeficientu 0,93 nasledované MSP so sídlom v Trenčianskom kraji s koeficientom 0,92 a MSP sídlia v Prešovskom kraji s koeficientom 0,91. Najmenej účinne využívali majetok MSP so sídlom v Bratislavskom kraji.

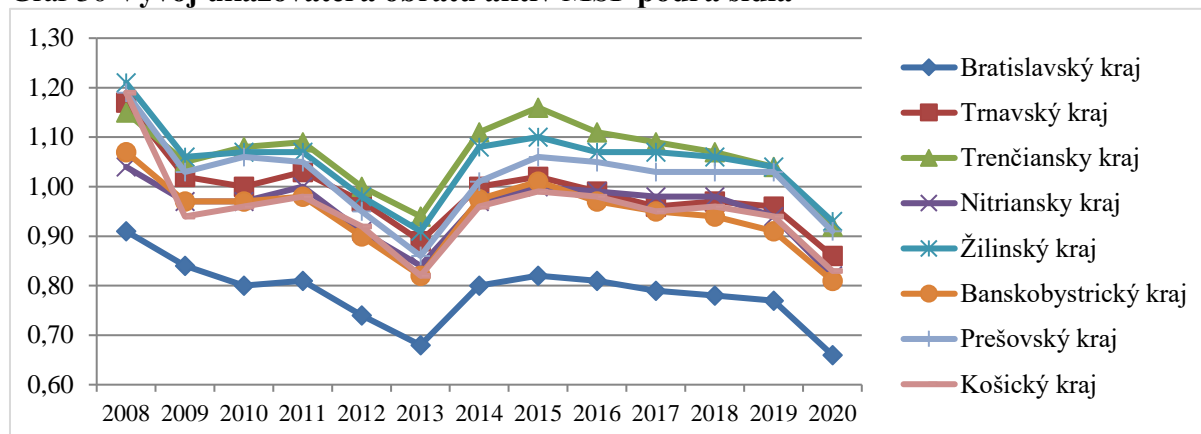
Tabuľka 25 Obrat aktív MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	0,91	0,84	0,80	0,81	0,74	0,68	0,80	0,82	0,81	0,79	0,78	0,77	0,66	↓ 0,11
Tmavský kraj	1,17	1,02	1,00	1,03	0,97	0,89	1,00	1,02	0,99	0,96	0,97	0,96	0,86	↓ 0,10
Trenčiansky kraj	1,15	1,05	1,08	1,09	1,00	0,94	1,11	1,16	1,11	1,09	1,07	1,04	0,92	↓ 0,12
Nitriansky kraj	1,04	0,97	0,97	1,00	0,91	0,84	0,97	1,00	0,99	0,98	0,98	0,94	0,82	↓ 0,12
Žilinský kraj	1,21	1,06	1,07	1,07	0,98	0,91	1,08	1,10	1,07	1,07	1,06	1,04	0,93	↓ 0,11
Banskobystrický kraj	1,07	0,97	0,97	0,98	0,90	0,82	0,98	1,01	0,97	0,95	0,94	0,91	0,81	↓ 0,10
Prešovský kraj	1,19	1,03	1,06	1,05	0,95	0,86	1,01	1,06	1,05	1,03	1,03	1,03	0,91	↓ 0,12
Košický kraj	1,19	0,94	0,96	0,98	0,92	0,82	0,96	0,99	0,98	0,95	0,96	0,94	0,83	↓ 0,11

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V členení podľa sídla nedošlo v roku 2020 v porovnaní s rokom 2008 k zlepšeniu v žiadnom slovenskom kraji. Dlhodobo výrazne nižšie hodnoty obratu aktív v porovnaní s ostatnými kraji dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Naopak medzi MSP s dlhodobým nadpriemerným využitím majetku možno zaradiť subjekty so sídlom v Trenčianskom, Žilinskom a Prešovskom kraji.

Graf 30 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa právnych foriem

V členení MSP podľa právnych foriem došlo v roku 2020 k medziročnému rastu obratu aktív MSP iba v kategórii ostatných právnych foriem (o 0,1 bodu). Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti, družstvá a FO zapísané v OR zaznamenali pokles. Spomedzi uvedených právnych foriem sa najlepším využitím majetku vyznačovali FO zapísané v OR (1,25 bodu) a ostatné právne formy MSP (1,1 bodu). Výrazne nižšie hodnoty obratu aktív MSP zaznamenali v roku 2020 akciové spoločnosti (0,1 bodu) a družstvá (0,27 bodu).

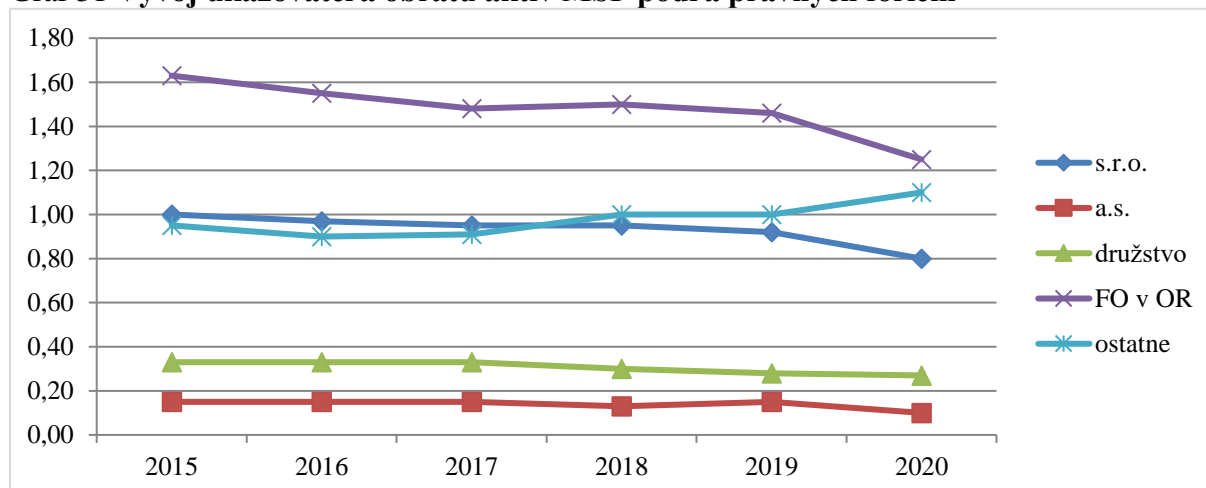
Tabuľka 26 Doba obratu aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s.r.o.	1,00	0,97	0,95	0,95	0,92	0,8	↓ 0,12
a.s.	0,15	0,15	0,15	0,13	0,15	0,1	↓ 0,05
družstvo	0,33	0,33	0,33	0,3	0,28	0,27	↓ 0,01
FO v OR	1,63	1,55	1,48	1,5	1,46	1,25	↓ 0,21
ostatné	0,95	0,90	0,91	1	1	1,1	↑ 0,1

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ obratu aktív MSP v členení podľa právnych foriem sa v rokoch 2015 - 2020 vyvíjal odlišne. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá sa v sledovanom období vyznačovali stagnujúcim až mierne klesajúcim trendom. Dlhodobovo výrazne vyššie hodnoty ukazovateľa obratu aktív v porovnaní so zvyšnými právnymi formami dosahovali FO zapísané v Obchodnom registri.

Graf 31 Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti skúmajú štruktúru finančných zdrojov podnikov, ktorá ovplyvňuje ich finančnú stabilitu. Vysoký podiel vlastných zdrojov prispieva k väčšej stabilite a nezávislosti podniku. Naopak, pri nízkom podiele vlastného kapitálu rastie riziko platobnej neschopnosti vyplývajúcej z vysokej miery zadlženia. V rovnovážnom trhovom prostredí je vlastný kapitál drahší ako cudzí, keďže vlastníci očakávajú vyššie zhodnotenie kapitálu ako by dosiahol na trhu. Vyšší podiel cudzích zdrojov tak môže za istých okolností prispievať k zvýšeniu rentability podniku. Pre podniky je optimálne viazať primeraný podiel vlastných a cudzích zdrojov financovania.

2.3.1 Celková zadlženosť aktív

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na celkovom krytí majetku (pasívach). Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %. V prípade, že ukazovateľ dosiahne hodnotu 0 % znamená to, že podnik pracuje len s využitím vlastného kapitálu. Naopak, ak ukazovateľ dosiahne hodnotu 100 %, podnik využíva len cudzí kapitál. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sú veľmi individuálne – v závislosti od predmetu podnikania a odvetvia, v ktorom podnik pôsobí. Väčšinou sa pohybujú v rozmedzí od 30 do 70 %.

Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Medián celkovej zadlženosti aktív MSP pokračoval v kontinuálnom poklese aj v roku 2020, v ktorom zaznamenal medziročný pokles o 3,41 p. b. na 47,25 %, čo predstavuje historicky najnižšiu zadlženosť aktív MSP za celé sledované obdobie. Na medziročnom znížení zadlženosti MSP sa podieľali všetky veľkostné kategórie podnikov. Najväčší medziročný pokles zaznamenali mikropodniky, ktorých celková zadlženosť klesla o 3,32 p. b. V prípade malých a stredných podnikov šlo o pokles zadlženosti o 2,12 resp. 2,90 p. b. Spomedzi MSP sa v roku 2020 najmenej zadlžovali mikropodniky (44,69 %) a najviac malé podniky (66,01 %).

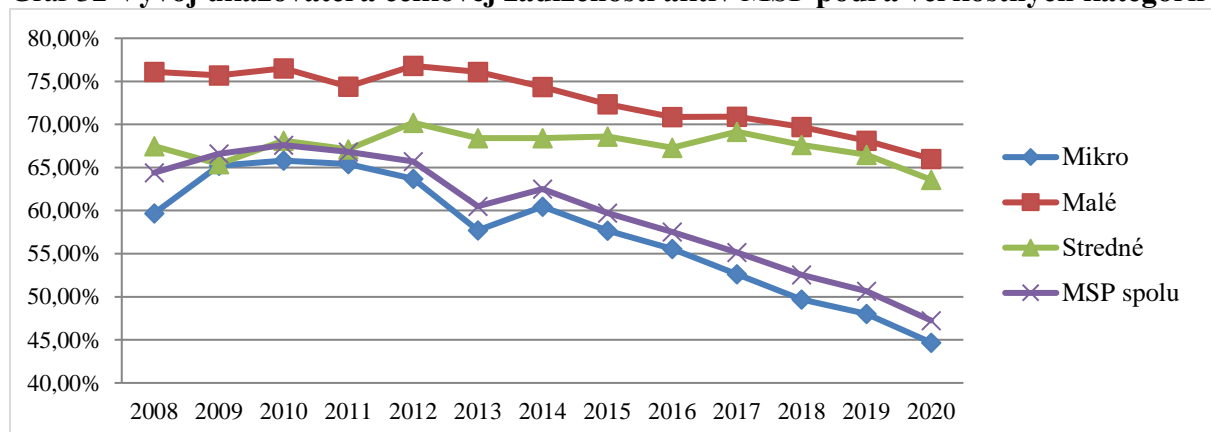
Tabuľka 27 Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Mikro	59,70%	65,20%	65,80%	65,40%	63,70%	57,70%	60,48%	57,68%	55,56%	52,63%	49,70%	48,01%	44,69%	↓ 3,32
Malé	76,10%	75,70%	76,50%	74,40%	76,80%	76,10%	74,37%	72,36%	70,85%	70,91%	69,72%	68,13%	66,01%	↓ 2,12
Stredné	67,50%	65,40%	68,10%	67,10%	70,20%	68,40%	68,41%	68,60%	67,29%	69,15%	67,65%	66,49%	63,59%	↓ 2,90
MSP spolu	64,40%	66,60%	67,60%	66,80%	65,70%	60,50%	62,49%	59,73%	57,54%	55,14%	52,54%	50,66%	47,25%	↓ 3,41
Veľké	66,20%	64,90%	65,40%	66,60%	66,20%	65,70%	64,40%	65,38%	65,77%	66,71%	65,74%	64,73%	61,94%	↓ 2,79

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 využívali v roku 2020 slovenské MSP cudzí kapitál v nižšej miere. Zatiaľ čo sa vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív stredných podnikov vyznačoval vyrovnaným priebehom, zadlženosť malých podnikov a mikropodnikov mala klesajúcu tendenciu. Najväčší pokles v priebehu 13 rokov zaznamenali mikropodniky (o 15,01 p. b.), ktoré sa zároveň vyznačujú dlhodobo najnižším podielom cudzích zdrojov. Naopak, najviac zadlženou skupinou sú malé podniky.

Graf 32 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa odvetví

V medziročnom porovnaní došlo k poklesu celkovej zadlženosti aktív vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najväčší medziročný pokles zadlženosti zaznamenali MSP pôsobiacie v oblasti služieb (o 4,03 p. b.), stavebníctva (o 2,60 p. b.) a priemyslu (o 2,58 p. b.). Celková zadlženosť MSP zo sektora obchodu sa znížila o 2,09 p. b. a pôdohospodárskych MSP o 1,97 p. b. V roku 2020 sa najnižšou celkovou zadlženosťou aktív vyznačovali MSP pôsobiacie v oblasti služieb (41,40 %) a pôdohospodárstva (44,84 %). Najvyššiu celkovú zadlženosť aktív dosiahli v roku 2020 MSP pôsobiacie v oblasti obchodu (61,23 %). Z dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že slovenské MSP sa v roku 2020 vyznačovali stabilnou štruktúrou finančných zdrojov – celková zadlženosť v žiadnom z analyzovaných odvetví neprekročila odporúčanú hranicu.

Tabuľka 28 Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví

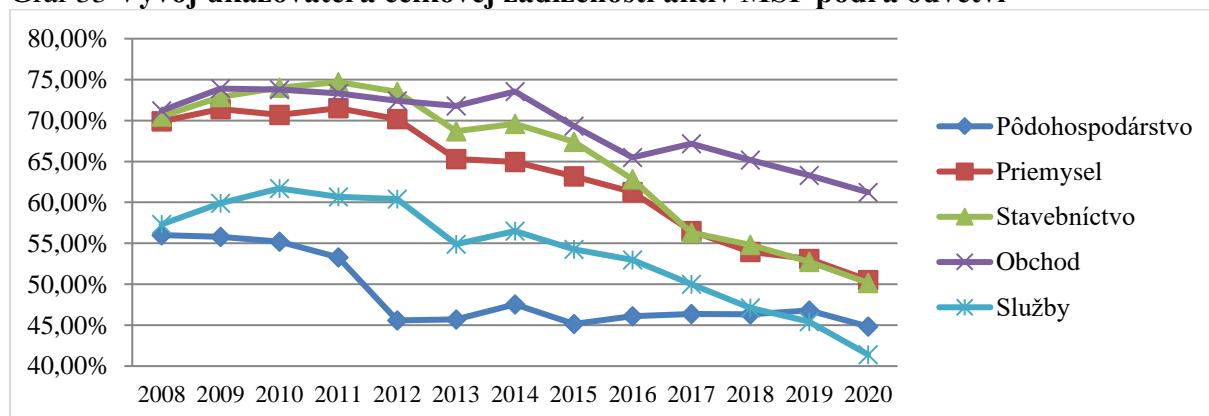
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Pôdohospodárstvo	56,00%	55,80%	55,20%	53,30%	45,60%	45,70%	47,53%	45,16%	46,09%	46,36%	46,32%	46,81%	44,84%	↓ 1,97
Priemysel	69,90%	71,40%	70,70%	71,50%	70,20%	65,30%	64,93%	63,19%	61,27%	56,51%	53,97%	53,08%	50,50%	↓ 2,58
Stavebníctvo	70,50%	72,90%	74,00%	74,70%	73,50%	68,70%	69,58%	67,42%	62,82%	56,31%	54,80%	52,76%	50,16%	↓ 2,60
Obchod	71,20%	73,90%	73,80%	73,30%	72,40%	71,80%	73,54%	69,32%	65,51%	67,16%	65,16%	63,32%	61,23%	↓ 2,09
Služby	57,30%	59,90%	61,70%	60,70%	60,40%	54,90%	56,51%	54,25%	52,97%	49,99%	47,12%	45,43%	41,40%	↓ 4,03

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska má ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív klesajúci trend vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší pokles zadlženosti v priebehu

13 rokov zaznamenali MSP pôsobiace v oblasti stavebníctva – o 20,34 p. b. Medzi odvetvia s dlhodobou nižšou celkovou zadlženosťou aktív možno zaradiť pôdohospodárske podniky a podniky pôsobiace v oblasti služieb. Naopak, spomedzi analyzovaných odvetví sa dlhodobou vyšším podielom cudzích zdrojov vyznačovali podniky pôsobiace v oblasti obchodu. Vzhľadom na vyšší stupeň samofinancovania ako v roku 2008 možno konštatovať, že zadlženosť slovenských MSP v členení podľa odvetví nie je vysoká, čo súvisí s vysokou mierou požadovaného zabezpečenia zo strany bánk, ako aj vyššou mierou konzervativizmu slovenských podnikateľov.

Graf 33 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa sídla

Positívny vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti zaznamenali MSP aj na regionálnej úrovni. Vo všetkých slovenských krajoch klesla celková zadlženosť MSP. Najväčším medziročným poklesom sa vyznačovali MSP v Trnavskom (o 4,30 p. b.) a Trenčianskom kraji (4,29 p. b.). Naopak, najmenej poklesla zadlženosť podnikov v Prešovskom kraji (2,97 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení bola zadlženosť MSP v jednotlivých slovenských krajoch vyrovnaná a v roku 2020 sa pohybovala v rozpätí od 45,43 % v Trenčianskom kraji po 48,94 % v Banskobystrickom kraji.

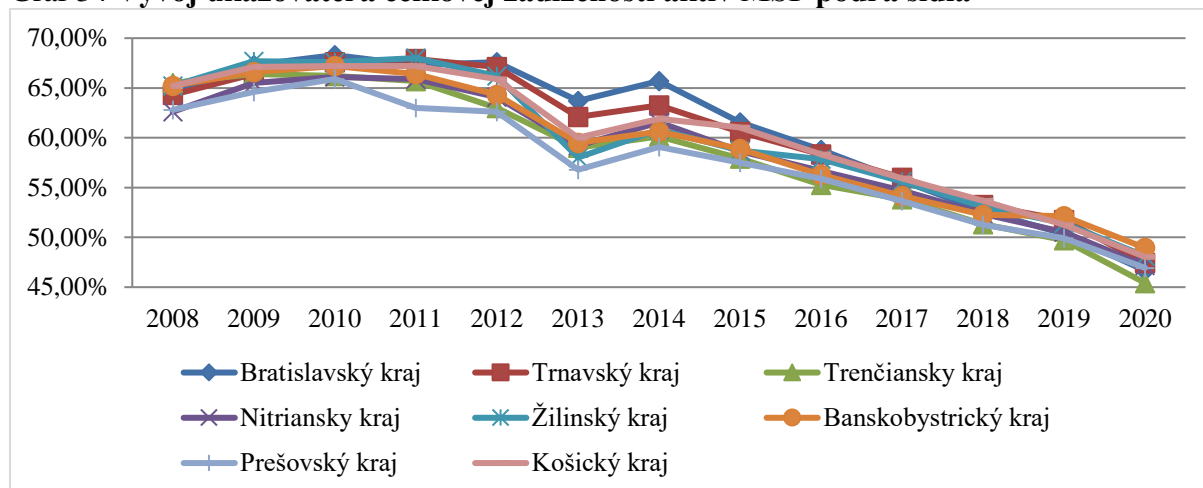
Tabuľka 29 Celková zadlženosť aktív MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Bratislavský kraj	64,70%	67,30%	68,30%	67,30%	67,60%	63,70%	65,69%	61,54%	58,77%	55,69%	52,66%	50,38%	46,67%	↓ 3,71
Trnavský kraj	64,30%	66,40%	67,60%	67,90%	67,10%	62,10%	63,26%	60,60%	58,35%	55,99%	53,25%	51,75%	47,45%	↓ 4,30
Trenčiansky kraj	65,50%	66,40%	66,20%	65,70%	63,00%	59,00%	60,14%	57,93%	55,28%	53,85%	51,33%	49,72%	45,43%	↓ 4,29
Nitriansky kraj	62,60%	65,50%	66,10%	65,90%	64,10%	59,20%	61,55%	58,66%	56,68%	54,71%	52,37%	50,51%	47,17%	↓ 3,34
Žilinský kraj	65,20%	67,70%	67,60%	68,00%	66,20%	58,00%	60,82%	58,71%	57,86%	55,60%	53,11%	51,42%	48,12%	↓ 3,30
Banskobystrický kraj	65,20%	66,60%	67,20%	66,40%	64,30%	59,50%	60,62%	58,87%	56,28%	54,16%	52,25%	52,13%	48,94%	↓ 3,19
Prešovský kraj	62,80%	64,60%	65,90%	63,00%	62,60%	56,80%	59,09%	57,49%	55,88%	53,64%	51,25%	49,91%	46,94%	↓ 2,97
Košický kraj	65,20%	67,10%	67,20%	67,20%	65,90%	60,00%	61,90%	61,03%	58,34%	55,93%	53,67%	51,26%	48,04%	↓ 3,22

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obdobne ako pri vývoji ukazovateľa z odvetvového hľadiska, aj z regionálneho má ukazovateľ celkovej zadlženosti dlhodobou klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. Medzi MSP s dlhodobou nízkou mierou zadlženosti aktív patria podniky sídlajúce v Trenčianskom a Prešovskom kraji. Naopak, kraji s dlhodobou vyššou mierou využívania cudzích zdrojov sú Bratislavský, Košický a Trnavský kraj. Avšak, je potrebné podotknúť, že rozdiely medzi jednotlivými kraji boli v analyzovanom období skutočne minimálne. Slovenské MSP v regionálnom členení počas celého sledovaného obdobia neprekročili odporúčanú hranicu zadlženosti.

Graf 34 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa právnych foriem

V rámci jednotlivých právnych foriem zaznamenali v roku 2020 pokles celkovej zadlženosti aktív MSP všetky typy podnikateľských subjektov. K najväčšiemu medziročnému poklesu došlo v ostatných právnych formách (o 6,55 p. b.) a FO zapísaných v Obchodnom registri (o 4,19 p. b.). Výrazne najnižšou zadlženosťou spomedzi všetkých právnych foriem sa v roku 2020 vyznačovali ostatné právne formy (12,65 %), ktoré v posledných troch analyzovaných rokoch výrazne znížili podiel cudzích zdrojov financovania. Nižšiu zadlženosť aktív zaznamenali aj FO zapísané v OR – na úrovni 24,88 %. Nízku celkovú zadlženosť aktív ostatných právnych foriem a FO zapísaných v OR možno z hľadiska platobnej disciplíny vnímať pozitívne, na druhej strane však poukazuje na možnú neefektívnosť vo využívaní finančných zdrojov.

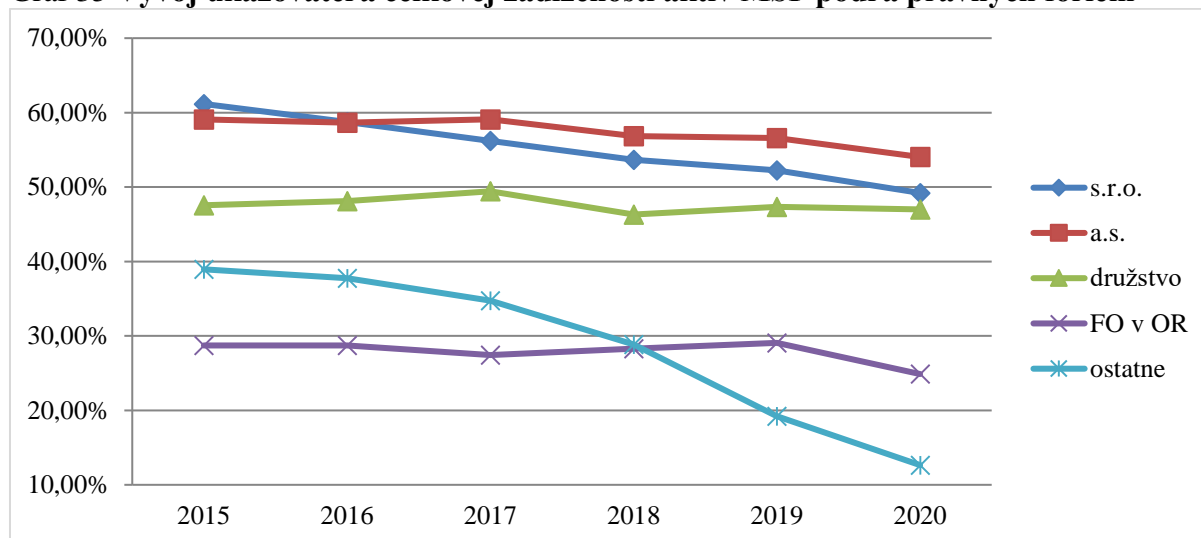
Tabuľka 30 Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
s.r.o.	61,16%	58,74%	56,21%	53,66%	52,24%	49,21%	↓ 3,03
a.s.	59,09%	58,65%	59,10%	56,86%	56,60%	54,04%	↓ 2,56
družstvo	47,58%	48,10%	49,43%	46,31%	47,35%	46,98%	↓ 0,37
FO v OR	28,71%	28,71%	27,43%	28,28%	29,07%	24,88%	↓ 4,19
ostatné	38,94%	37,73%	34,76%	28,85%	19,20%	12,65%	↓ 6,55

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív spoločností s ručením obmedzeným a ostatných právnych foriem mal v rokoch 2015 – 2020 pozitívny trend vývoja – zadlženosť podnikateľských subjektov v každom roku klesala. V prípade akciových spoločností, družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri sa hodnota ukazovateľa vyznačovala kolísavým priebehom.

Graf 35 Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery

Malé a stredné podniky dlhodobo považujú financovanie za jednu z najväčších bariér v rozvíjaní ich podnikania. Získanie finančných zdrojov je problematické predovšetkým pre novozaložené a začínajúce podniky, ktoré nemajú úverovú históriu. Banky sú v poskytovaní úverov pre MSP opatrné, a tak požadujú od týchto podnikov vysokú mieru zabezpečenia. Ukazovateľ podielu malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankového úveru na celkovom počte podnikateľských subjektov.

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Miera využívania bankových úverov MSP po predchádzajúcom náraste klesla v medziročnom porovnaní o 0,6 p. b. - na 18,8 %. Pokles využívania bankových úverov v sektore MSP súvisel hlavne s poklesom zaznamenaným u mikropodnikov, ktorý dosiahol 0,5 p. b. Vo zvyšných dvoch veľkostných kategóriách MSP (malé a stredné podniky) nastal medziročný nárast v rovnakej hodnote o 0,8 p. b. Spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií sú bankové úvery najviac využívané v stredných podnikoch, nakoľko s rastúcou veľkosťou podniku rastú aj nároky na financovanie. V roku 2020 využívalo úverové financovanie 53,0 % stredných podnikov, 47,4 % malých podnikov a iba 16,6 % mikropodnikov. Takýto malý podiel mikropodnikov súvisí s ich kapitálovou silou a úverovou históriou.

Tabuľka 31 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

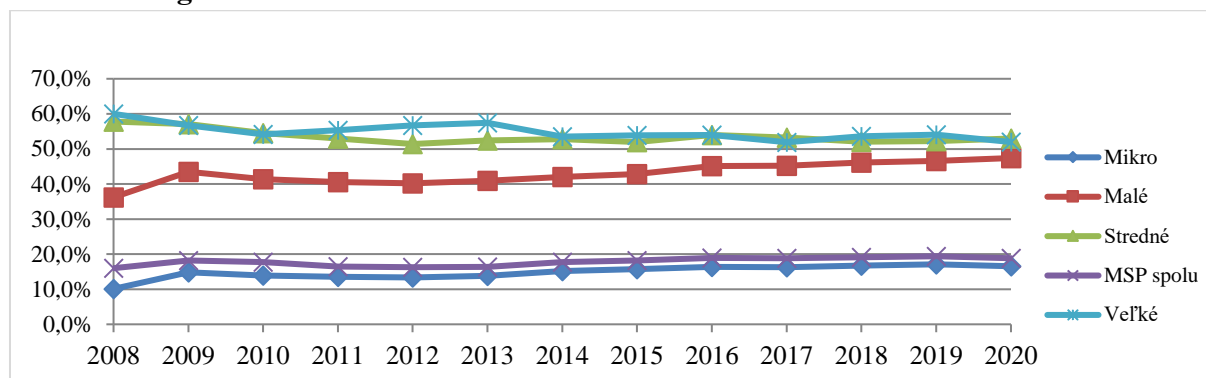
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Mikro	10,1%	14,8%	13,9%	13,5%	13,4%	13,8%	15,2%	15,7%	16,4%	16,3%	16,7%	17,1%	16,6%	↓ 0,5
Malé	36,2%	43,5%	41,4%	40,6%	40,2%	40,9%	42,0%	42,8%	45,1%	45,2%	46,1%	46,6%	47,4%	↑ 0,8
Stredné	57,8%	57,1%	54,5%	53,0%	51,4%	52,4%	52,8%	52,0%	54,0%	53,2%	52,1%	52,2%	53,0%	↑ 0,8
MSP spolu	16,0%	18,2%	17,7%	16,5%	16,3%	16,4%	17,7%	18,2%	18,9%	18,8%	19,1%	19,4%	18,8%	↓ 0,6
Veľké	60,0%	56,7%	54,2%	55,3%	56,7%	57,4%	53,5%	53,9%	54,0%	51,9%	53,6%	54,1%	52,0%	↓ 2,1

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V roku 2020 využívali MSP bankové úvery o 2,8 p. b. viac ako v minulosti (rok 2008). K nárastu využívania bankových úverov v porovnaní s rokom 2008 došlo v dvoch veľkostných kategóriách – mikropodniky o 6,5 p. b. a malé podniky o 11,2 p. b. Podiel podnikateľských subjektov využívajúcich bankové úvery z veľkostnej kategórie stredných podnikov klesol

oproti roku 2008 o 4,8 p. b. Z hľadiska dynamiky ukazovateľa rastie využívanie bankových úverov najmä v kategórii malých podnikov.

Graf 36 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Na rozdiel od členenia podľa veľkostných kategórií došlo v členení podľa odvetvia k poklesu podielu MSP využívajúcich bankové úvery vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najväčší medziročný pokles (o 1,0 p. b.) zaznamenali pôdohospodárske podniky. Nasledovali priemyselné podniky s medziročným poklesom o 0,7 p. b., podniky služieb s poklesom o 0,6 p. b. Stavebné podniky zaznamenali pokles o 0,5 p. b. Najmenší medziročný pokles (o 0,4 p. b.) bol u MSP v sektore obchodu, zároveň mala táto kategória najvyšší podiel na využívaní bankových úverov (23,6 %). Najnižšiu mieru využívania bankových úverov mali MSP poskytujúce služby (16,0 %).

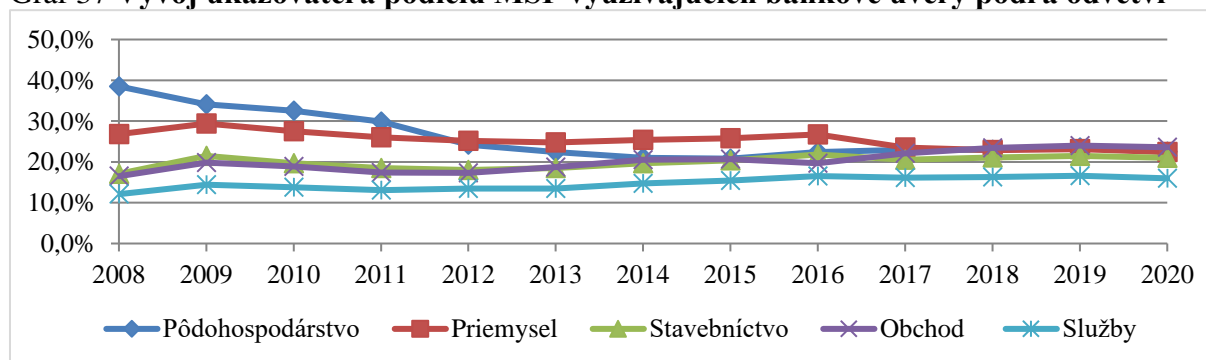
Tabuľka 32 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Pôdohospodárstvo	38,5%	34,1%	32,5%	29,9%	24,2%	22,4%	21,0%	20,8%	22,4%	23,0%	23,0%	23,5%	22,5%	↓ 1,0
Priemysel	26,8%	29,4%	27,5%	26,0%	25,2%	24,8%	25,4%	25,8%	26,7%	23,5%	22,9%	23,1%	22,4%	↓ 0,7
Stavebníctvo	17,1%	21,5%	19,7%	18,5%	18,0%	18,5%	19,7%	20,4%	21,8%	20,5%	21,1%	21,5%	21,0%	↓ 0,5
Obchod	16,5%	19,8%	18,9%	17,4%	17,3%	18,7%	20,5%	20,7%	19,7%	22,1%	23,4%	24,0%	23,6%	↓ 0,4
Služby	12,1%	14,4%	13,8%	13,1%	13,5%	13,5%	14,7%	15,4%	16,5%	16,1%	16,3%	16,6%	16,0%	↓ 0,6

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska je najvýraznejší pokles využívania bankových úverov v odvetví pôdohospodárstva. V ostatných odvetviach nedošlo počas sledovaného obdobia k výraznejším zmenám vývoja ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery.

Graf 37 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Medziročná zmena v rámci jednotlivých regiónov bola záporná. Vo všetkých ôsmich krajoch došlo k poklesu využívania bankových úverov MSP. Najväčší pokles podielu MSP využívajúcich bankové úvery zaznamenal Trnavský kraj (o 1,2 p. b.), nasledoval Žilinský kraj (o 1,1 p. b.) a Prešovský s poklesom o 1,0 p. b. Najnižší pokles (o 0,2 p. b.) mal Bratislavský kraj, ktorý má zároveň aj najnižší podiel MSP využívajúcich bankové úvery- iba 15,3 %. Odhliadnuc od Bratislavského kraja, je napriek miernym rozdielom využívanie bankových úverov na regionálnej úrovni vyrovnané.

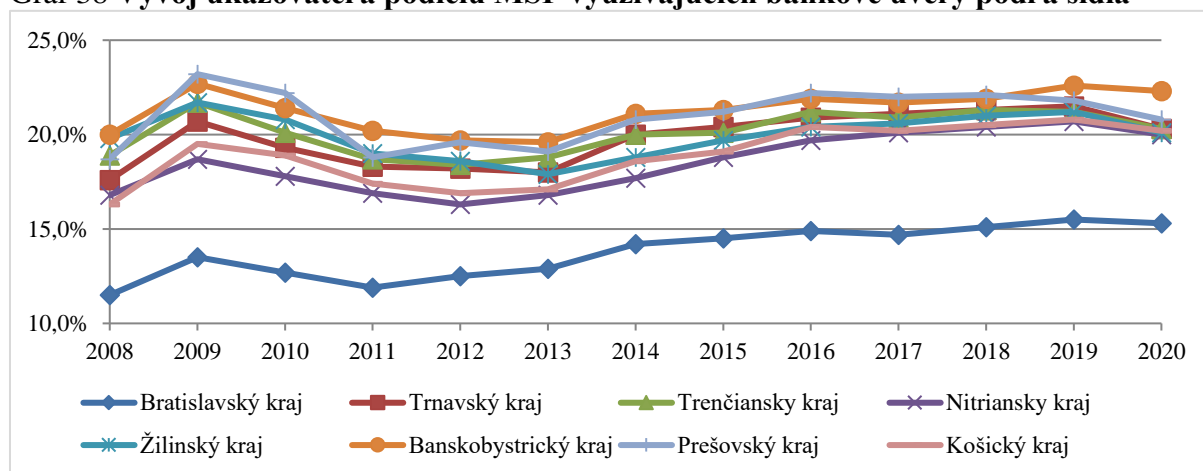
Tabuľka 33 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Bratislavský kraj	11,5%	13,5%	12,7%	11,9%	12,5%	12,9%	14,2%	14,5%	14,9%	14,7%	15,1%	15,5%	15,3%	↓ 0,2
Trnavský kraj	17,6%	20,7%	19,3%	18,3%	18,2%	18,0%	20,0%	20,4%	20,9%	21,1%	21,3%	21,5%	20,3%	↓ 1,2
Trenčiansky kraj	18,9%	21,7%	20,1%	18,7%	18,4%	18,8%	20,0%	20,1%	21,2%	20,9%	21,3%	21,2%	20,3%	↓ 0,9
Nitriansky kraj	16,8%	18,7%	17,8%	16,9%	16,3%	16,8%	17,7%	18,8%	19,7%	20,1%	20,4%	20,7%	20,0%	↓ 0,7
Žilinský kraj	19,8%	21,7%	20,8%	19,0%	18,6%	17,9%	18,8%	19,7%	20,4%	20,6%	21,0%	21,2%	20,1%	↓ 1,1
Banskobystrický kraj	20,0%	22,7%	21,4%	20,2%	19,7%	19,6%	21,1%	21,3%	21,9%	21,7%	21,9%	22,6%	22,3%	↓ 0,3
Prešovský kraj	18,7%	23,2%	22,2%	18,8%	19,6%	19,1%	20,8%	21,2%	22,2%	22,0%	22,1%	22,1%	20,8%	↓ 1,0
Košický kraj	16,3%	19,5%	18,9%	17,4%	16,9%	17,1%	18,6%	19,1%	20,4%	20,2%	20,5%	20,8%	20,2%	↓ 0,6

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky mal vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery obdobný priebeh vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2008 došlo k minimalizácii rozdielov medzi jednotlivými kraji - dlhodobo výrazne nižšie percento MSP využívalo bankové úvery iba v Bratislavskom kraji. Naopak, medzi kraje s vyšším podielom MSP využívajúcich bankové úvery možno zaradiť Prešovský a Banskobystrický kraj.

Graf 38 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem mal medziročný rozdiel u jednotlivých typov MSP prevažne záporný charakter. Podiel spoločností s ručením obmedzeným, akciových spoločností, FO zapísaných v Obchodnom registri a ostatných právnych foriem MSP využívajúcich bankové úvery medziročne klesol. Podiel FO zapísaných v Obchodnom registri klesol medziročne až o 2,5 p. b. Jediná právna forma, pri ktorej došlo k nárastu podielu MSP využívajúcich bankové úvery bolo družstvo (o 0,9 p. b.). Družstvá taktiež v najvyššej miere využívali bankové úvery (37,4%).

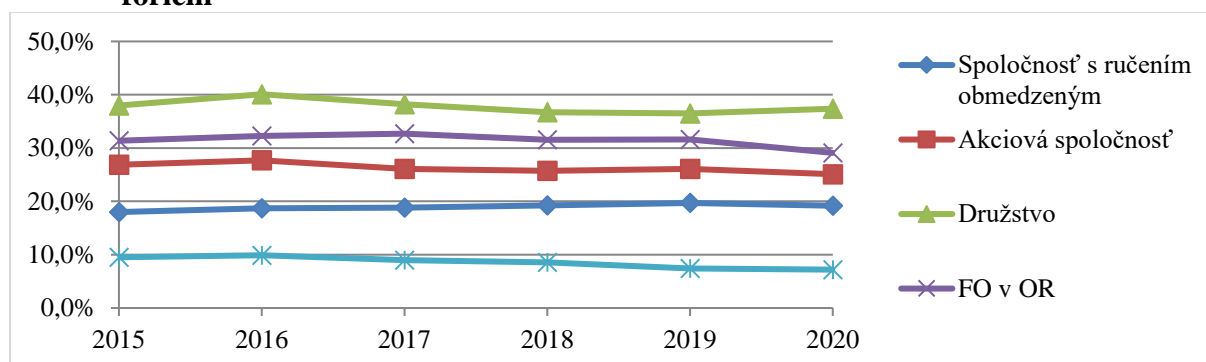
Tabuľka 34 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
s. r. o.	18,0%	18,7%	18,8%	19,2%	19,7%	19,2%	↓ 0,5
a. s.	26,9%	27,7%	26,1%	25,7%	26,1%	25,1%	↓ 1,0
Družstvo	38,0%	40,1%	38,2%	36,7%	36,5%	37,4%	↑ 0,9
FO v OR	31,4%	32,3%	32,7%	31,6%	31,6%	29,1%	↓ 2,5
Ostatné	9,5%	9,9%	9,0%	8,6%	7,4%	7,2%	↓ 0,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery v členení podľa právnych foriem mal pri akciových spoločnostiach, družstvách, FO zapísaných v OR a ostatných právnych formách za posledných šesť rokov kolísavý charakter. Pozitívny trend využívania bankových úverov u spoločností s ručením obmedzeným bol po piatich rokoch prerušený a v roku 2020 došlo k poklesu.

Graf 39 Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA.

2.3.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch

Ukazovateľ vyjadruje podiel nákladových úrokov na celkových platených bankových úveroch jednotlivých podnikateľských subjektov. Čím je hodnota ukazovateľa nižšia, tým nižšiu finančnú záťaž to pre podnik predstavuje.

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov MSP medziročne klesol o 0,73 p. b. na 4,38 %. Medziročný pokles bol spôsobených znížením podielu nákladových úrokov na bankových úveroch všetkých veľkostných kategórií MSP. K zníženiu hodnoty ukazovateľa došlo v prípade mikropodnikov o 0,78 p. b., pri malých podnikoch o 0,73 p. b. a v prípade stredných podnikov o 0,18 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli spomedzi MSP najnižší podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov v roku 2020 stredné podniky – 2,68 %. Naopak, najvyšší podiel zaznamenali mikropodniky – 4,76 %, čo súvisí s vyšším rizikom platobnej neschopnosti ako u väčších podnikov.

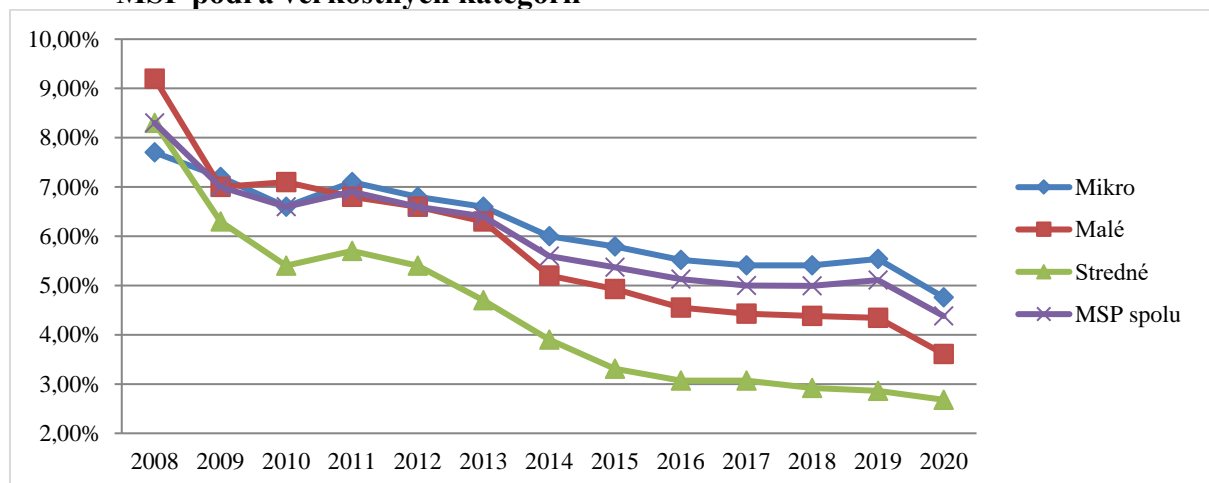
Tabuľka 35 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Mikro	7,70%	7,20%	6,60%	7,10%	6,80%	6,60%	6,00%	5,79%	5,52%	5,41%	5,41%	5,54%	4,76%	↓ 0,78
Malé	9,20%	7,00%	7,10%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,93%	4,55%	4,43%	4,38%	4,34%	3,61%	↓ 0,73
Stredné	8,30%	6,30%	5,40%	5,70%	5,40%	4,70%	3,90%	3,31%	3,07%	3,07%	2,92%	2,86%	2,68%	↓ 0,18
MSP spolu	8,30%	7,00%	6,60%	6,90%	6,60%	6,40%	5,60%	5,37%	5,13%	5,00%	4,99%	5,11%	4,38%	↓ 0,73
Veľké	7,50%	5,40%	4,80%	4,80%	4,70%	3,80%	3,40%	2,56%	2,21%	2,19%	2,02%	1,86%	1,94%	↑ 0,08

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na bankových úveroch má klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP, čo je do značnej miery ovplyvnené politikou nízkych úrokových sadzieb. Dlhodobo najnižší podiel nákladových úrokov spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií MSP dosahujú stredné podniky, ktoré sú spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP kapitálovo najsilnejšie. V roku 2020 dosiahol ukazovateľ podielu nákladových úrokov na bankových úveroch historické minimum vo všetkých veľkostných kategóriách MSP.

Graf 40 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví

Pozitívnu medziročnú zmenu vyjadrenú poklesom podielu nákladových úrokov na bankových úveroch MSP zaznamenali všetky analyzované odvetvia okrem MSP pôsobiacich v oblasti pôdohospodárstva. Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch poklesol v prípade MSP pôsobiacich v oblasti služieb o 0,89 p. b., v prípade MSP podnikajúcich v sektore obchodu o 0,81 p. b., stavebných MSP o 0,57 p. b. a v prípade priemyselných MSP o 0,33 p. b. Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch pôdohospodárskych MSP sa zvýšil o 0,28 p. b. Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na celkových bankových úveroch sa v roku 2020 pohyboval v rozmedzí od 3,91 % po 4,97 %. Spomedzi všetkých analyzovaných odvetví dosiahli v roku 2020 najnižší podiel nákladových úrokov na bankových úveroch priemyselné podniky. Naopak, najvyšší podiel ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v odvetví stavebníctva.

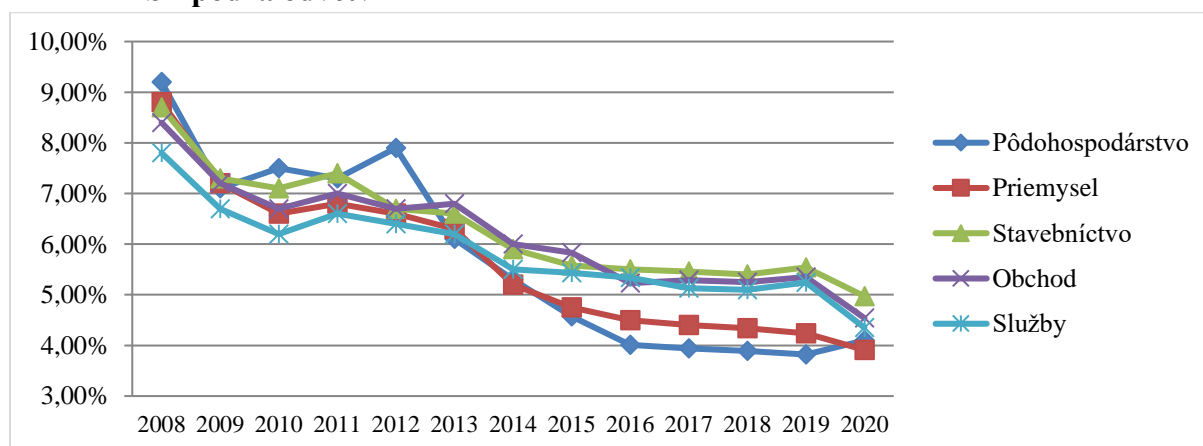
Tabuľka 36 Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 vp. b.
Pôdohospodárstvo	9,20%	7,10%	7,50%	7,30%	7,90%	6,10%	5,30%	4,57%	4,01%	3,94%	3,89%	3,82%	4,10%	↑ 0,28
Priemysel	8,80%	7,20%	6,60%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,75%	4,50%	4,40%	4,34%	4,24%	3,91%	↓ 0,33
Stavebníctvo	8,70%	7,30%	7,10%	7,40%	6,70%	6,60%	5,90%	5,58%	5,50%	5,46%	5,40%	5,54%	4,97%	↓ 0,57
Obchod	8,40%	7,20%	6,70%	7,00%	6,70%	6,80%	6,00%	5,83%	5,23%	5,29%	5,25%	5,35%	4,54%	↓ 0,81
Služby	7,80%	6,70%	6,20%	6,60%	6,40%	6,20%	5,50%	5,43%	5,34%	5,13%	5,10%	5,24%	4,35%	↓ 0,89

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z historického hľadiska sa ukazovateľ podielu nákladových úrokov na bankových úveroch vyznačuje poklesom, pričom najdynamickejší pokles za analyzované obdobie 13 rokov zaznamenali pôdohospodárske podniky. Tie ešte v prvej polovici hodnoteného obdobia patrili medzi podnikateľské subjekty s najvyšším podielom nákladových úrokov na platených bankových úveroch. Medzi odvetvia s dlhodobo nízkym podielom nákladových úrokov možno zaradiť priemysel a služby.

Graf 41 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla

Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch v členení podľa sídla medziročne poklesol vo všetkých krajoch. Najväčší pokles podielu nákladových úrokov na bankových úveroch bol zaznamenaný v Trnavskom kraji (o 0,84 p. b.), nasledoval Nitriansky kraj (o 0,76 p. b.), Košický (o 0,70 p. b.), Prešovský, Žilinský a Bratislavský kraj (o 0,69 p. b.). Celkový podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch bol v roku 2020 relatívne vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 4,08 % v Bratislavskom kraji po 4,71 % v Žilinskom kraji.

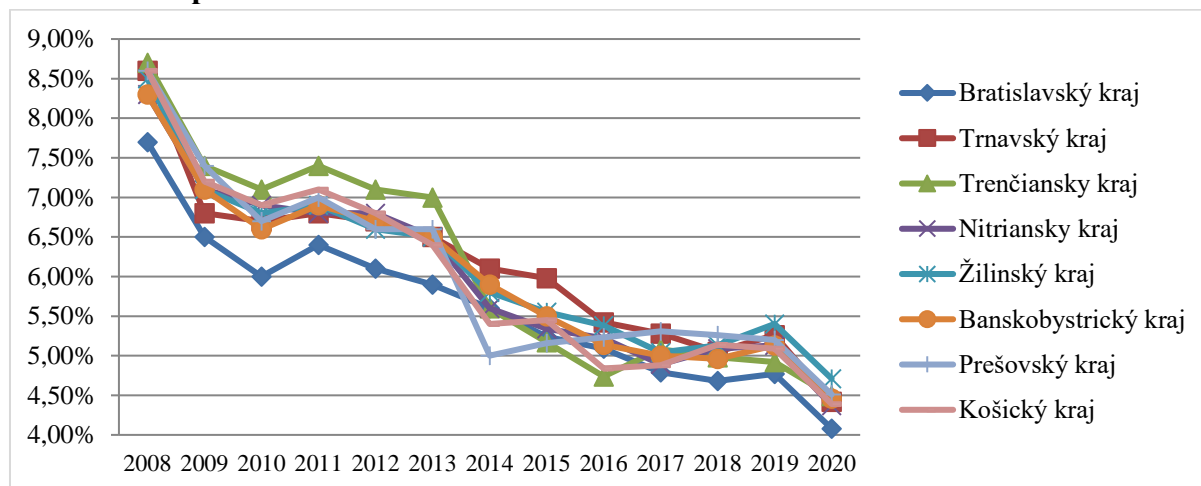
Tabuľka 37 Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 vp. b.
Bratislavský kraj	7,70%	6,50%	6,00%	6,40%	6,10%	5,90%	5,60%	5,24%	5,09%	4,79%	4,68%	4,77%	4,08%	↓ 0,69
Trnavský kraj	8,60%	6,80%	6,70%	6,80%	6,70%	6,50%	6,10%	5,98%	5,42%	5,28%	5,05%	5,26%	4,42%	↓ 0,84
Trenčiansky kraj	8,70%	7,40%	7,10%	7,40%	7,10%	7,00%	5,60%	5,17%	4,74%	5,08%	4,98%	4,92%	4,49%	↓ 0,43
Nitriansky kraj	8,30%	7,10%	6,90%	6,80%	6,80%	6,50%	5,60%	5,34%	5,22%	4,89%	5,09%	5,13%	4,37%	↓ 0,76
Žilinský kraj	8,50%	7,10%	6,80%	6,90%	6,60%	6,50%	5,80%	5,55%	5,38%	5,04%	5,13%	5,40%	4,71%	↓ 0,69
Banskobystrický kraj	8,30%	7,10%	6,60%	6,90%	6,70%	6,50%	5,90%	5,50%	5,14%	5,00%	4,96%	5,13%	4,46%	↓ 0,67
Prešovský kraj	8,60%	7,40%	6,70%	7,00%	6,60%	6,60%	5,00%	5,16%	5,23%	5,31%	5,26%	5,20%	4,51%	↓ 0,69
Košický kraj	8,60%	7,20%	6,90%	7,10%	6,80%	6,40%	5,40%	5,45%	4,84%	4,88%	5,14%	5,09%	4,39%	↓ 0,70

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rovnako ako v prípade ostatných členení (podľa veľkosti a odvetví), aj v členení podľa sídla má ukazovateľ klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2008 klesol podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP vo všetkých krajoch cca. o 3 – 4 p. b. Dlhodobo nízky a vyrovnaný podiel pritom dosahuje Bratislavský kraj.

Graf 42 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem klesol podiel nákladových úrokov MSP na bankových úveroch v roku 2020 v troch typoch podnikateľských subjektov- ostatných právnych formách (o 0,46 p. b.), akciových spoločnostiach (o 0,07 p. b.) a spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 0,75 p. b.). Naopak rastom podielu nákladových úrokov sa vyznačovali družstvá (o 0,12 p. b.) a FO zapísané v Obchodnom registri (o 0,05 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najnižší podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch ostatné právne formy (1,95 %), najvyšší FO zapísané v OR (8,79 %).

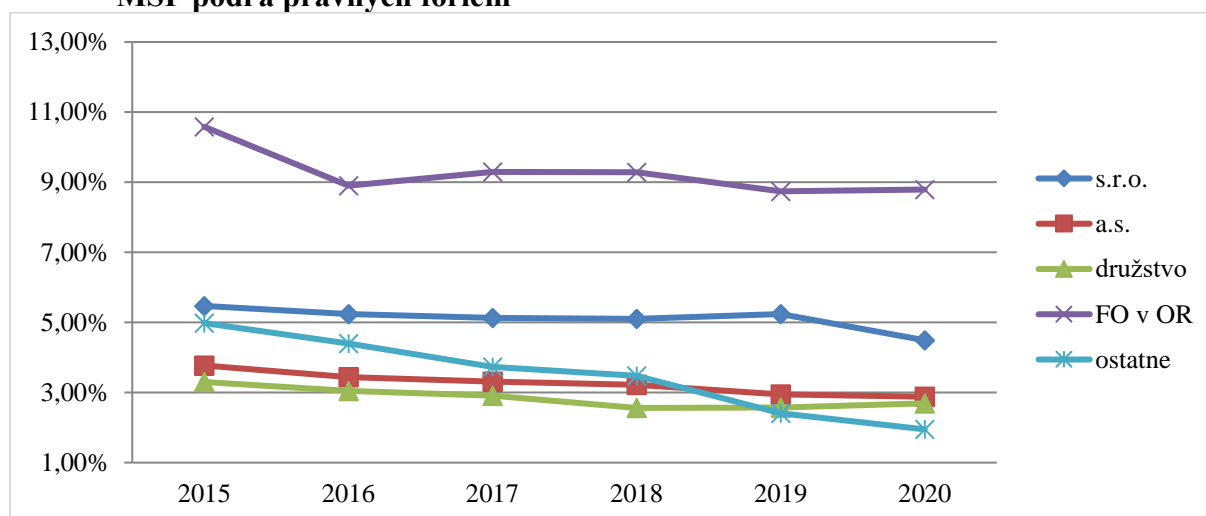
Tabuľka 38 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s.r.o.	5,47%	5,24%	5,13%	5,10%	5,24%	4,49%	↓ 0,75
a.s.	3,77%	3,44%	3,31%	3,22%	2,95%	2,88%	↓ 0,07
družstvo	3,30%	3,05%	2,91%	2,56%	2,57%	2,69%	↑ 0,12
FO v OR	10,58%	8,90%	9,29%	9,28%	8,74%	8,79%	↑ 0,05
ostatné	4,98%	4,40%	3,73%	3,48%	2,41%	1,95%	↓ 0,46

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015 – 2020 mal vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov MSP na celkovom objeme bankových úverov pozitívny trend – v každom roku klesal. Najväčší pokles v uvedenom období zaznamenali ostatné právne formy (o 3,03 p. b.) a FO zapísané v Obchodnom registri (o 1,79 p. b.).

Graf 43 Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4 Ukazovatele rentability

Rentabilita je základný indikátor finančného zdravia podnikov. Označuje schopnosť zhodnocovať vložené prostriedky vo forme zisku. Do úrovne ukazovateľov rentability sa premieta zároveň úroveň a vývoj likvidity, aktivity i zadlženosti a ukazovatele rentability ich tak zahŕňajú (syntetizujú). Sú tak komplexnejšími ukazovateľmi hodnotiacimi finančné zdravie a finančnú kondíciu podnikov, ktoré vypovedajú o efektívnosti transformačného procesu.

2.4.1 Rentabilita aktív

Ukazovateľ rentability aktív resp. celkového kapitálu zastupuje pohľad manažmentu podniku. Posudzuje tak výkonnosť podnikov bez ohľadu na pôvod kapitálu. Ukazovateľ charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podnikov bez zohľadnenia efektu veriteľov a je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam.

Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Rentabilita aktív MSP sa v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 **znižila z 1,63 % na 1,30 %**. Vývoj rentability aktív tak nadviazal na predchádzajúce obdobie, ktoré sa taktiež vyznačovalo poklesom. Spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií MSP bol pokles rentability aktív zaznamenaný iba u mikropodnikov – o 0,34 p. b. Medziročný nárast zaznamenali malé podniky (o 0,08 p. b.) a stredné podniky (o 0,50 p. b.). Stredné podniky taktiež dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív (4,52 %). Najnižšiu rentabilitu aktív dosiahli mikropodniky (1,06 %). Na základe dosiahnutých hodnôt možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rástla aj rentabilita aktív.

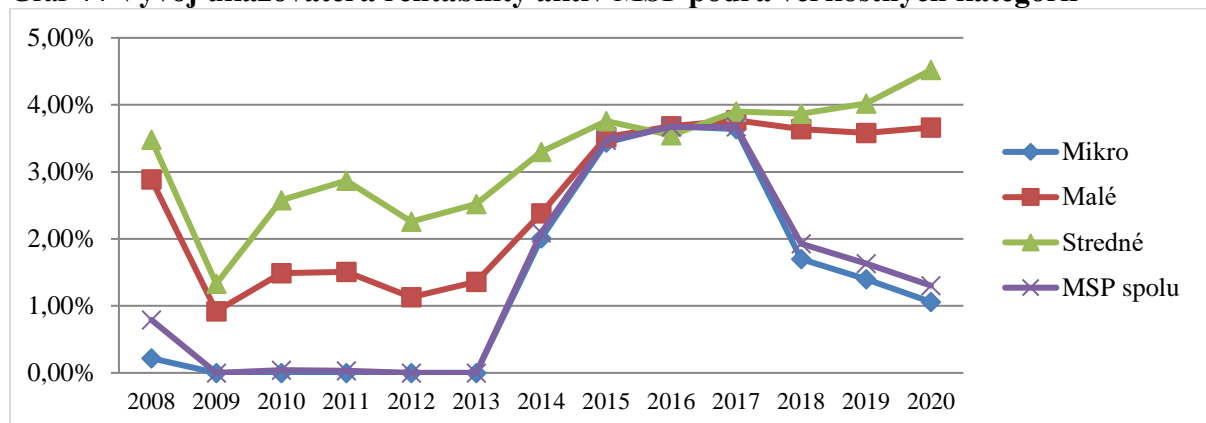
Tabuľka 39 Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Mikro	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,01%	3,44%	3,68%	3,64%	1,70%	1,40%	1,06%	↓ 0,34
Malé	2,89%	0,92%	1,49%	1,51%	1,13%	1,36%	2,38%	3,52%	3,68%	3,77%	3,64%	3,58%	3,66%	↑ 0,08
Stredné	3,48%	1,33%	2,58%	2,87%	2,26%	2,52%	3,30%	3,76%	3,55%	3,90%	3,87%	4,02%	4,52%	↑ 0,50
MSP spolu	0,79%	0,00%	0,04%	0,03%	0,00%	0,00%	2,09%	3,47%	3,67%	3,67%	1,93%	1,63%	1,30%	↓ 0,33
Veľké	3,09%	2,34%	3,36%	3,72%	4,01%	3,26%	4,14%	4,18%	4,61%	4,89%	4,37%	4,61%	4,78%	↑ 0,17

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po prudkom poklese rentability aktív MSP v roku 2009 spôsobenom vzniknutou krízou sa výkonnosť malých a stredných podnikov pomaly obnovovala. Rentabilita aktív mala od roku 2009 do roku 2017 rastúci trend. Výkyvy medzi rokmi 2014 – 2017 spôsobilo zavedenie a zrušenie daňových licencií. V roku 2018 však došlo k poklesu rentability vo všetkých veľkostných kategóriách, pričom rozdiel medzi mikropodnikmi a ostatnými veľkostnými kategóriami MSP sa začal opäť zväčšovať. Stredné podniky dosahovali spomedzi MSP dlhodobo najvyššiu rentabilitu aktív takmer v celom sledovanom období.

Graf 44 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa odvetví

Pokles rentability aktív MSP v roku 2020 bol evidentný aj v členení podľa odvetví – vo všetkých analyzovaných odvetviach došlo k medziročnému poklesu hodnôt ukazovateľa. Najvýraznejšie zníženie ziskovosti zaznamenali MSP pôsobiace v stavebníctve (o 0,44 p. b.), nasledovali pôdohospodárske MSP (o 0,42 p. b.) a MSP z oblasti služieb (o 0,40 p. b.). Najvyššiu hodnotu rentability aktív MSP zaznamenali stavebné podniky (1,80 %). Naopak, najnižšou rentabilitou aktív sa vyznačovali MSP z oblasti obchodu (0,77 %).

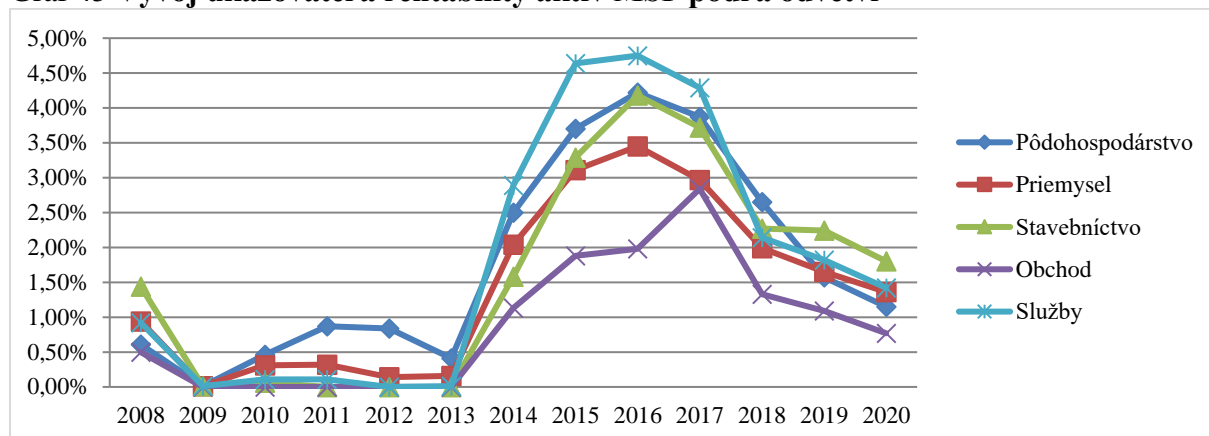
Tabuľka 40 Rentabilita aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Pôdohospodárstvo	0,61%	0,01%	0,46%	0,87%	0,84%	0,41%	2,50%	3,70%	4,22%	3,87%	2,65%	1,57%	1,15%	↓ 0,42
Priemysel	0,94%	0,01%	0,31%	0,32%	0,14%	0,16%	2,04%	3,11%	3,45%	2,97%	1,99%	1,65%	1,36%	↓ 0,29
Stavebníctvo	1,44%	0,01%	0,06%	0,00%	0,00%	0,00%	1,58%	3,29%	4,18%	3,72%	2,27%	2,24%	1,80%	↓ 0,44
Obchod	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,13%	1,88%	1,98%	2,84%	1,33%	1,09%	0,77%	↓ 0,32
Služby	0,92%	0,01%	0,11%	0,11%	0,00%	0,01%	2,89%	4,64%	4,75%	4,29%	2,14%	1,82%	1,42%	↓ 0,40

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Do roku 2013 dosahovala rentabilita aktív MSP pôsobiacich v jednotlivých odvetviach takmer nulovú hodnotu ukazovateľa, avšak po roku 2013 vzrástla rentabilita aktív MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší rast zaznamenali MSP pôsobiace v odvetví služieb, pôdohospodárstva a stavebníctva. Po roku 2016 však začala rentabilita aktív MSP v jednotlivých odvetviach klesať a tento trend pretrvával do roku 2020.

Graf 45 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa sídla

Z regionálneho hľadiska došlo k poklesu rentability aktív MSP vo všetkých slovenských krajoch. Spomedzi nich si medziročne najviac pohoršili MSP v Žilinskom (o 0,45 p. b.), Bratislavskom (o 0,42 p. b.), Trenčianskom (o 0,37 p. b.) a Prešovskom kraji (o 0,35 p. b.). Naopak najnižší medziročný pokles rentability aktív zaznamenali MSP so sídlom v Trnavskom kraji (o 0,2 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív MSP sídlia v Trenčianskom kraji (1,80 %). Najnižšiu rentabilitu zaznamenali podnikateľské subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji (1,07 %).

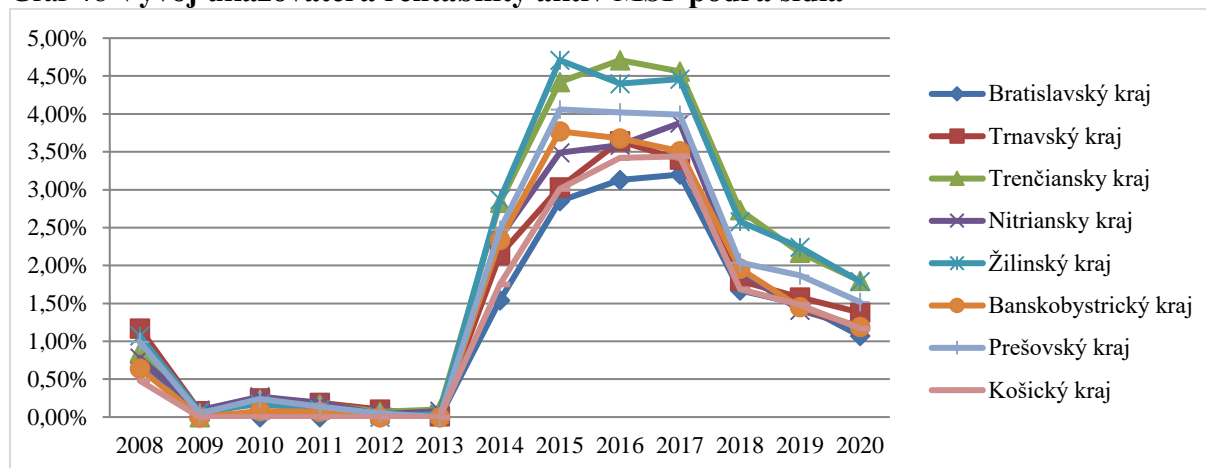
Tabuľka 41 Rentabilita aktív MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Bratislavský kraj	0,72%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,54%	2,85%	3,13%	3,20%	1,67%	1,49%	1,07%	↓ 0,42
Trnavský kraj	1,17%	0,08%	0,25%	0,19%	0,10%	0,01%	2,14%	3,03%	3,64%	3,40%	1,80%	1,58%	1,38%	↓ 0,20
Trenčiansky kraj	0,86%	0,00%	0,23%	0,17%	0,07%	0,10%	2,83%	4,42%	4,71%	4,56%	2,73%	2,17%	1,80%	↓ 0,37
Nitriansky kraj	0,78%	0,09%	0,27%	0,19%	0,04%	0,08%	2,37%	3,49%	3,59%	3,88%	1,92%	1,41%	1,18%	↓ 0,23
Žilinský kraj	1,07%	0,07%	0,17%	0,10%	0,00%	0,04%	2,87%	4,71%	4,40%	4,46%	2,58%	2,24%	1,79%	↓ 0,45
Banskobystrický kraj	0,64%	0,00%	0,08%	0,07%	0,00%	0,00%	2,34%	3,77%	3,68%	3,51%	1,96%	1,45%	1,19%	↓ 0,26
Prešovský kraj	0,99%	0,05%	0,24%	0,14%	0,05%	0,00%	2,47%	4,06%	4,02%	3,99%	2,04%	1,87%	1,52%	↓ 0,35
Košický kraj	0,48%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,75%	3,01%	3,42%	3,44%	1,69%	1,48%	1,17%	↓ 0,31

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po vypuknutí krízy v roku 2009 klesla rentabilita aktív MSP v členení podľa sídla vo všetkých krajoch na hodnoty blízke nule. Takmer nulová rentabilita prevládala až do roku 2013. V roku 2014 rentabilita aktív z dôvodu zavedenia daňových licencií vzrástla vo všetkých slovenských krajoch. Od roku 2013 do 2017 mala rentabilita aktív MSP vo všetkých slovenských krajoch prevažne rastúci trend vývoja. K zvratu v nastolenom pozitívnom trende došlo v roku 2018, kedy výrazne klesli hodnoty ukazovateľa vo všetkých krajoch a tento krátkodobý negatívny trend pretrval do roku 2020, v ktorom bol zaznamenaný ďalší pokles. Z dlhodobého hľadiska možno medzi kraje s vyššou hodnotou rentability aktív zaradiť Žilinský a Trenčiansky kraj. Naopak, medzi kraje dlhodobo dosahujúce nižšiu úroveň rentability aktív MSP možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj.

Graf 46 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa právnych foriem

Negatívna medziročná zmena v hodnotách ukazovateľa sa prejavila v dvoch typoch právnych foriem podnikov – v spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 0,41 p. b.) a akciových spoločnostiach (o 0,22 p. b.). Medziročné zvýšenie rentability aktív zaznamenali v roku 2020 FO zapísané v Obchodnom registri (o 1,26 p. b.) a ostatné právne formy (o 26,69 p. b.). Pri družstvách nedošlo oproti roku 2019 k zmene v hodnote rentability aktív. Spomedzi vybraných právnych foriem dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív v roku 2020 (rovnako ako v predchádzajúcich obdobiach) s výrazným odstupom ostatné právne formy (53,29 %), nasledované FO zapísanými v OR (5,53 %) a spoločnosťami s ručením obmedzeným (1,08 %). Akciové spoločnosti dosiahli v roku 2020 0,0% rentabilitu aktív.

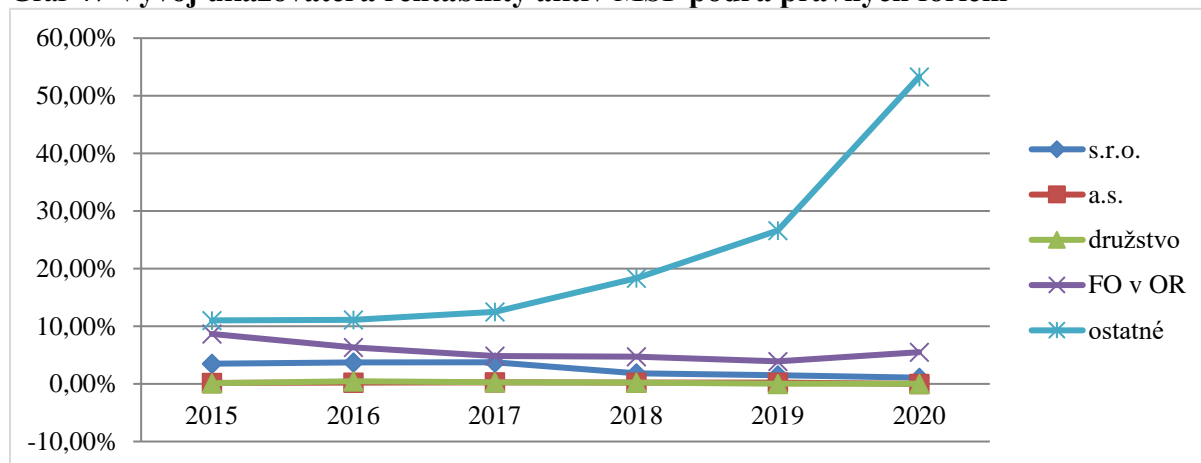
Tabuľka 42 Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s.r.o.	3,52%	3,74%	3,75%	1,85%	1,49%	1,08%	↓ 0,41
a.s.	0,16%	0,25%	0,27%	0,20%	0,22%	0,00%	↓ 0,22
družstvo	0,13%	0,46%	0,30%	0,20%	0,03%	0,03%	=
FO v OR	8,67%	6,31%	4,82%	4,72%	3,91%	5,53%	↑ 1,26
ostatné	11,02%	11,12%	12,51%	18,31%	26,60%	53,29%	↑ 26,69

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív MSP v členení podľa právnych foriem mala odlišný vývoj. Zatiaľ čo ostatné právne formy zaznamenali každoročne výrazný nárast hodnôt ukazovateľa, v prípade FO zapísaných v Obchodnom registri bol až do roku 2019 vývoj opačný, ale v roku 2020 rentabilita aktív FO zapísaných v OR stúpla. Družstvá, akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným sa v priebehu analyzovaných šiestich rokov vyznačovali kolísavým priebehom.

Graf 47 Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.2 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Ukazovateľ je pomerom zisku (upraveného o daň, odpisy a nákladové úroky) a tržieb, pričom pod tržbami rozumieme tržby za predaj tovaru, vlastných výrobkov a služieb.

Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií

Na rozdiel od rentability aktív došlo v prípade rentability tržieb k medziročnému nárastu. **Mediánová hodnota rentability tržieb MSP v medziročnom porovnaní vzrástla v roku 2020 o 0,11 p. b. na 5,07 %.** Rentabilita tržieb vzrástla vo všetkých veľkostných kategóriách MSP vďaka tomu, že koronakríza sa negatívnejšie prejavila na tržbách ako na tvorbe zisku. To spôsobilo rast rentability tržieb, čiže výšku zisku na euro tržieb. Rentabilita tržieb mikropodnikov vzrástla o 0,04 p. b., malých podnikov o 0,53 p. b. a stredných podnikov o 0,46 p. b. V porovnaní s rentabilitou aktív MSP možno badať dva odlišné trendy. Zatiaľ čo rentabilita aktív s rastúcou veľkosťou podniku rástla, v prípade ukazovateľa rentability tržieb bol vývoj odlišný. Spomedzi veľkostných kategórií MSP dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb už 5. rok po sebe malé podniky - na úrovni 6,77 %. Naopak, najnižšou celkovou rentabilitou MSP sa vyznačovali mikropodniky (4,79 %).

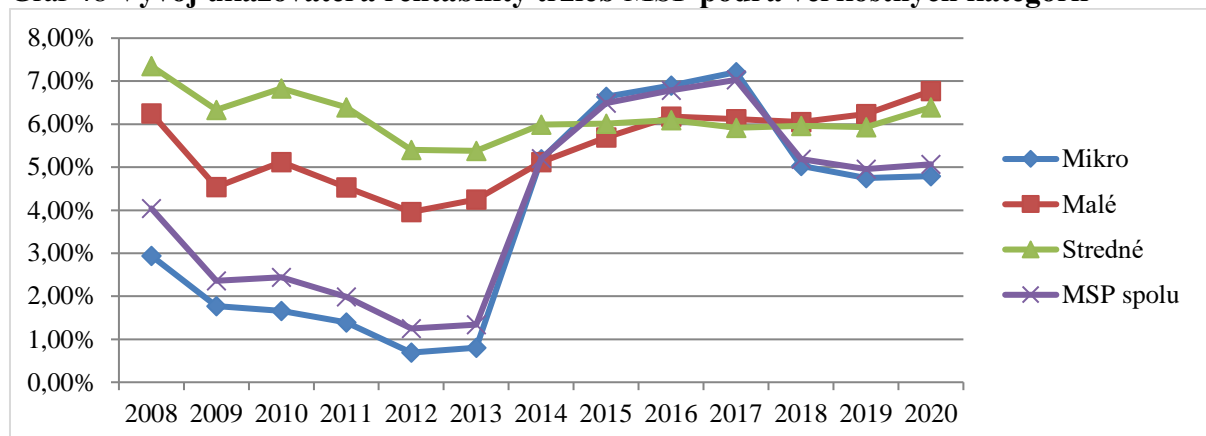
Tabuľka 43 Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Mikro	2,94%	1,77%	1,66%	1,39%	0,69%	0,80%	5,19%	6,64%	6,90%	7,21%	5,03%	4,75%	4,79%	↑ 0,04
Malé	6,25%	4,54%	5,12%	4,53%	3,96%	4,25%	5,12%	5,69%	6,18%	6,12%	6,05%	6,24%	6,77%	↑ 0,53
Stredné	7,35%	6,33%	6,83%	6,39%	5,40%	5,38%	5,99%	6,01%	6,10%	5,92%	5,96%	5,93%	6,39%	↑ 0,46
MSP spolu	4,04%	2,36%	2,44%	1,99%	1,25%	1,34%	5,20%	6,49%	6,79%	7,03%	5,19%	4,96%	5,07%	↑ 0,11
Veľké	6,18%	5,59%	6,52%	5,90%	5,36%	5,08%	5,13%	5,23%	5,01%	4,86%	4,80%	4,68%	5,19%	↑ 0,51

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj rentability tržieb malých a stredných podnikov nepodliehal v sledovanom období tak výrazným výkyvom ako vývoj u mikropodnikov, ktoré sú náchylnejšie na vplyv externého prostredia. Do roku 2013 dosahovala rentabilita tržieb mikropodnikov najnižšiu hodnotu spomedzi všetkých kategórií MSP. V roku 2014 však ukazovateľ rentability tržieb výrazne vzrástol vplyvom zavedenia daňových licencií a od roku 2015 do roku 2017 dosahovali mikropodniky najvyššiu rentabilitu tržieb. V roku 2018 rentabilita tržieb mikropodnikov opäť poklesla pod úroveň rentability malých a stredných podnikov a rovnakú úroveň zaznamenala aj v roku 2019 a 2020.

Graf 48 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa odvetví

Pokles rentability tržieb sprevádzal v roku 2020 MSP pôsobiace v odvetviach pôdohospodárstva (o 1,02 p. b.), obchodu (o 0,04 p. b.) a služieb (o 1,30 p. b.). Naopak, rentabilita tržieb vzrástla o 0,15 p. b. u priemerných MSP a o 1,52 p. b. u MSP pôsobiacich v oblasti stavebníctva. Celková rentabilita tržieb v jednotlivých odvetviach dosiahla v roku 2020 výrazne odlišné hodnoty – od 3,09 % v podnikoch z oblasti obchodu po 12,2 % v pôdohospodárskych, ktoré výrazne prevyšovali rentabilitu MSP pôsobiacich v ostatných odvetviach.

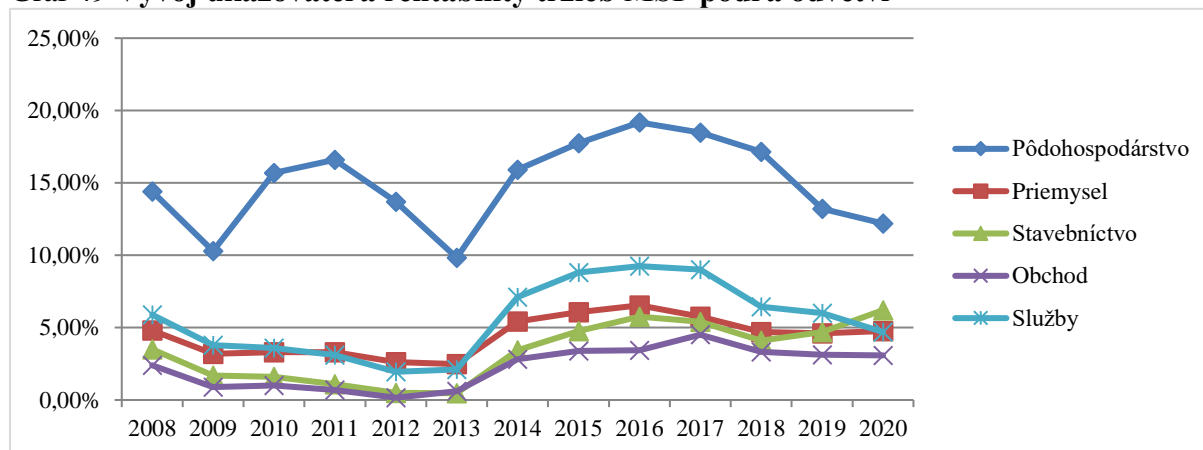
Tabuľka 44 Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Pôdohospodárstvo	14,40%	10,30%	15,70%	16,60%	13,71%	9,83%	15,91%	17,75%	19,18%	18,48%	17,14%	13,21%	12,2%	↓ 1,02
Priemysel	4,80%	3,20%	3,30%	3,30%	2,62%	2,48%	5,42%	6,07%	6,54%	5,77%	4,69%	4,62%	4,77%	↑ 0,15
Stavebníctvo	3,50%	1,70%	1,60%	1,10%	0,50%	0,47%	3,44%	4,76%	5,76%	5,41%	4,11%	4,69%	6,21%	↑ 1,52
Obchod	2,40%	0,90%	1,00%	0,70%	0,16%	0,60%	2,82%	3,39%	3,43%	4,51%	3,33%	3,13%	3,09%	↓ 0,04
Služby	5,90%	3,80%	3,60%	3,10%	1,95%	2,11%	7,10%	8,81%	9,25%	9,01%	6,45%	6,00%	4,70%	↓ 1,30

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 dosahovali v roku 2020 vyššie hodnoty rentability tržieb len MSP pôsobiace v dvoch odvetviach – obchode a stavebníctve. Vývoj rentability tržieb mal z dlhodobého hľadiska naprieč analyzovanými odvetviami obdobný priebeh, líšil sa len dynamikou. Dlhodobo nadpriemerné hodnoty ukazovateľa rentability tržieb dosahovali MSP pôsobiace v odvetví pôdohospodárstva – v rozpätí od cca. 10 % po 20 %. Medzi odvetvia s dlhodobo nižšou rentabilitou tržieb možno zaradiť obchod a stavebníctvo.

Graf 49 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa sídla

Rentabilita tržieb v členení podľa sídla medziročne vzrástla vo všetkých slovenských krajoch okrem Nitrianskeho kraja (pokles o 0,15 p. b.). Z hľadiska dynamiky rastu zaznamenali najvýraznejšiu medziročnú zmenu MSP vo sídlom v Trnavskom (o 0,33 p. b.), Prešovskom (0,23 p. b.) a Banskobystrickom kraji (o 0,20 p. b.). V medzikrajovom porovnaní dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb v roku 2020 MSP so sídlom v Žilinskom (5,86 %), Trenčianskom (5,81 %) a Trnavskom kraji (5,37 %). Naopak, najnižšiu rentabilitu tržieb zaznamenali MSP so sídlom v Košickom kraji (4,18 %).

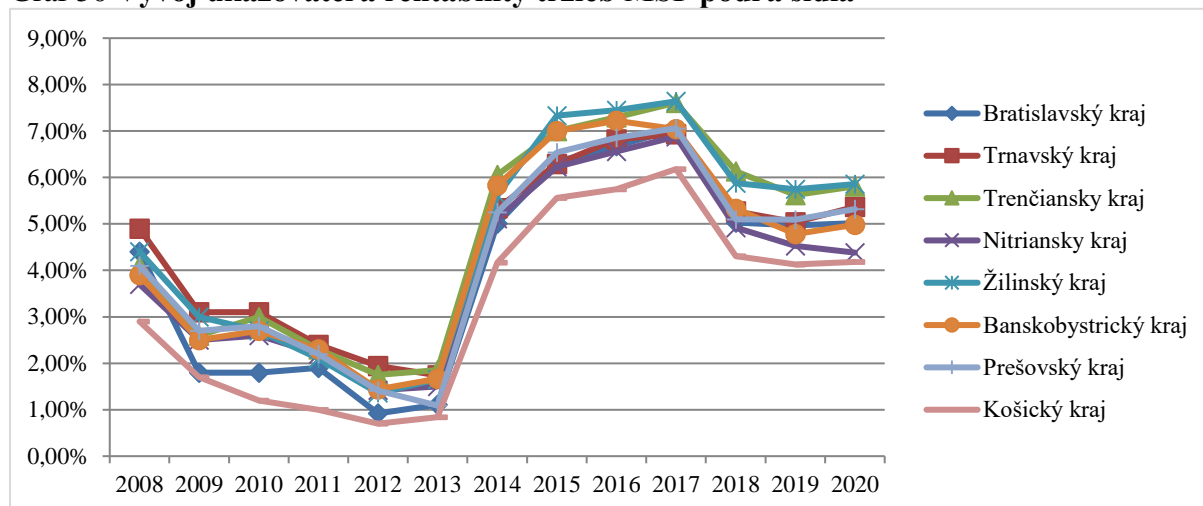
Tabuľka 45 Rentabilita tržieb MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Bratislavský kraj	4,40%	1,80%	1,80%	1,90%	0,92%	1,11%	5,01%	6,34%	6,68%	7,04%	5,03%	4,97%	5,02%	↑ 0,05
Trnavský kraj	4,90%	3,10%	3,10%	2,40%	1,94%	1,74%	5,34%	6,29%	6,82%	6,93%	5,27%	5,04%	5,37%	↑ 0,33
Trenčiansky kraj	4,10%	2,60%	3,00%	2,30%	1,75%	1,85%	6,06%	7,00%	7,30%	7,61%	6,13%	5,62%	5,81%	↑ 0,19
Nitriansky kraj	3,70%	2,50%	2,60%	2,20%	1,42%	1,50%	5,11%	6,23%	6,56%	6,88%	4,92%	4,53%	4,38%	↓ 0,15
Žilinský kraj	4,40%	3,00%	2,70%	2,10%	1,36%	1,65%	5,61%	7,33%	7,45%	7,64%	5,88%	5,75%	5,86%	↑ 0,11
Banskobystrický kraj	3,90%	2,50%	2,70%	2,30%	1,44%	1,67%	5,83%	7,00%	7,22%	7,04%	5,33%	4,78%	4,98%	↑ 0,20
Prešovský kraj	4,10%	2,70%	2,80%	2,20%	1,41%	1,09%	5,25%	6,54%	6,86%	7,06%	5,10%	5,09%	5,32%	↑ 0,23
Košický kraj	2,90%	1,70%	1,20%	1,00%	0,70%	0,84%	4,17%	5,56%	5,75%	6,18%	4,31%	4,18%	4,18%	↑ 0,05

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa rentability tržieb podľa sídla mal do roku 2013 klesajúci trend. V roku 2014 došlo k výraznému rastu hodnôt ukazovateľa vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 vzrástla výška zisku na euro tržieb vo všetkých krajoch. Dlhodobo najnižšiu rentabilitu tržieb dosahuje Košický kraj. Do roku 2013 dosahoval najlepšie výsledky rentability tržieb Trnavský kraj, avšak od roku 2014 sa do popredia dostal Žilinský a Trenčiansky kraj, ktoré v priebehu posledných 7 rokov dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb MSP spomedzi slovenských krajov.

Graf 50 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem došlo k nárastu hodnôt ukazovateľa v družstvách (o 2,06 p. b.), FO zapísaných v Obchodnom registri (o 2,69 p. b.) a ostatných právnych formách (o 18,42 p. b.). Medziročné zníženie rentability tržieb sprevádzalo spoločnosti s ručením obmedzeným (o 0,04 p. b.) a akciové spoločnosti (o 0,90 p. b.). Spomedzi analyzovaných právnych foriem dosiahli najvyššiu celkovú rentabilitu tržieb v roku 2020 ostatné právne formy (48,94 %) a FO zapísané v OR (15,38 %). Najnižšou rentabilitou tržieb sa vyznačovali spoločnosti s ručením obmedzeným (4,49 %).

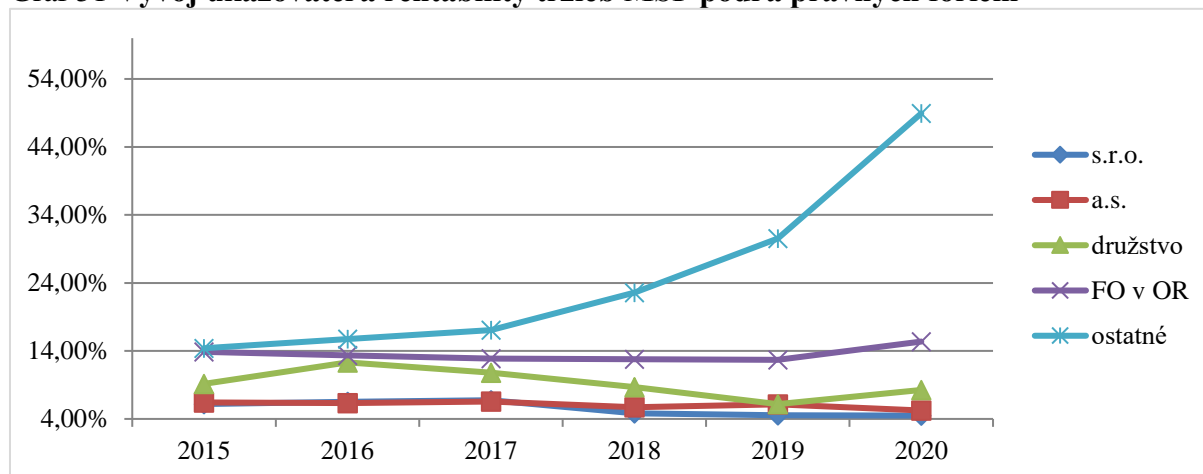
Tabuľka 46 Rentabilita tržieb MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
s.r.o.	6,20%	6,51%	6,75%	4,83%	4,53%	4,49%	↓ 0,04
a.s.	6,43%	6,34%	6,56%	5,74%	6,14%	5,24%	↓ 0,90
družstvo	9,14%	12,32%	10,80%	8,70%	6,18%	8,24%	↑ 2,06
FO v OR	13,87%	13,36%	12,87%	12,76%	12,69%	15,38%	↑ 2,69
ostatné	14,40%	15,73%	17,07%	22,57%	30,52%	48,94%	↑ 18,42

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb MSP v členení podľa právnych foriem mala naprieč vybranými právnymi formami rôznorodý vývoj. Najvýraznejším rastom rentability tržieb sa v období rokov 2015-2020 vyznačovali ostatné právne formy, ktorých hodnota ukazovateľa každoročne rástla a v priebehu šiestich rokov sa zvýšila o 34,54 p. b. Naopak, pozvoľný, avšak dlhodobo negatívny trend do roku 2019 bolo možné pozorovať u FO zapísaných v OR, ale v roku 2020 došlo k nárastu hodnôt ukazovateľa. Vývoj hodnôt ukazovateľa u spoločností s ručením obmedzeným, akciových spoločností a družstiev mal v hodnotenom období kolísavý priebeh. Z dlhodobého hľadiska dosahujú najvyššiu rentabilitu tržieb MSP ostatné právne formy, najnižšiu spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti.

Graf 51 Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového hospodárskeho výsledku) na celkovom počte podnikov.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v roku 2020 medziročne klesol o 1,6 p. b. na 64, 5%. Na tomto poklese sa podieľali všetky veľkostné kategórie MSP. Podiel mikropodnikov klesol o 1,4 p. b., malých podnikov až o 2,2 p. b. a podiel stredných podnikov klesol o 1 p. b. Najnižší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom dosiahli podľa očakávania mikropodniky (63,7 %) a najvyšší podiel dosiahli stredné podniky (79,7 %). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rastie aj ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.

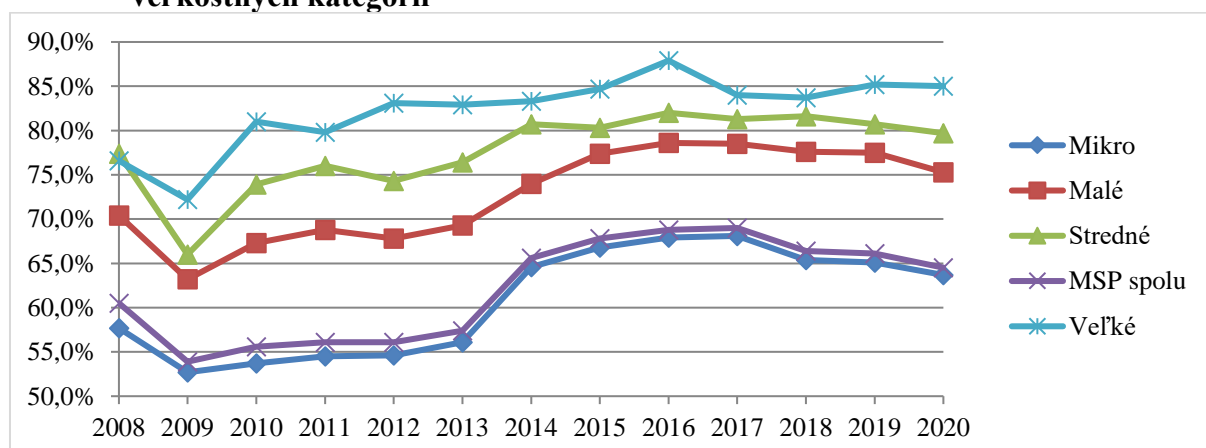
Tabuľka 47 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Mikro	57,7%	52,7%	53,7%	54,5%	54,6%	56,1%	64,6%	66,8%	67,9%	68,1%	65,4%	65,1%	63,7%	↓ 1,4
Malé	70,4%	63,2%	67,3%	68,8%	67,8%	69,3%	74,0%	77,4%	78,6%	78,5%	77,6%	77,5%	75,3%	↓ 2,2
Stredné	77,4%	66,0%	73,9%	76,0%	74,3%	76,4%	80,7%	80,3%	82,0%	81,3%	81,6%	80,7%	79,7%	↓ 1,0
MSP spolu	60,5%	53,9%	55,6%	56,1%	56,1%	57,4%	65,6%	67,8%	68,8%	69,0%	66,4%	66,1%	64,5%	↓ 1,6
Veľké	76,6%	72,2%	81,0%	79,8%	83,1%	82,9%	83,3%	84,7%	87,9%	84,0%	83,7%	85,2%	85,0%	↓ 0,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Od prepadu v roku 2009 sa začali podniky postupne zotavovať, v dôsledku čoho došlo k rastu hodnoty ukazovateľa. V roku 2020 však opäť došlo k zníženiu počtu podnikov s kladným hospodárskym výsledkom. Toto zníženie možno pripísať k dôsledkom pandémie vírusu COVID-19.

Graf 52 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP došlo k zhoršeniu výsledkov ukazovateľa vo všetkých odvetviach. Najväčší pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol zaznamenaný v stavebníctve (o 1,9 p. b.). Na druhej strane však bolo stavebníctvo v roku 2020 sektorom s najvyšším podielom MSP s kladným výsledkom hospodárenia (67,5 %). Pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom v ostatných odvetviach nebol nepatrný- došlo k poklesu o viac ako 1 p. b. Najnižší podiel ziskových MSP bol zaznamenaný v odvetví obchodu (62,6 %).

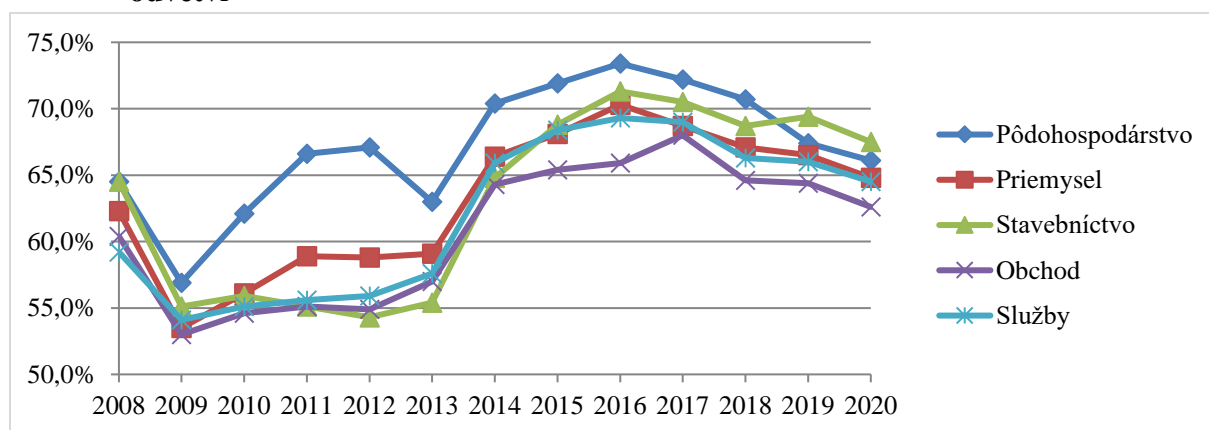
Tabuľka 48 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Pôdohospodárstvo	64,5%	56,9%	62,1%	66,6%	67,1%	63,0%	70,4%	71,9%	73,4%	72,2%	70,7%	67,4%	66,1%	↓ 1,3
Priemysel	62,3%	53,5%	56,1%	58,9%	58,8%	59,1%	66,4%	68,1%	70,3%	68,7%	67,1%	66,5%	64,8%	↓ 1,7
Stavebníctvo	64,5%	55,1%	55,9%	55,1%	54,3%	55,4%	64,8%	68,8%	71,3%	70,5%	68,7%	69,4%	67,5%	↓ 1,9
Obchod	60,4%	53,0%	54,6%	55,1%	54,9%	57,0%	64,3%	65,4%	65,9%	68,0%	64,6%	64,4%	62,6%	↓ 1,8
Služby	59,2%	54,1%	55,1%	55,6%	55,9%	57,6%	65,9%	68,4%	69,3%	69,0%	66,3%	66,0%	64,5%	↓ 1,5

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom mal v období rokov 2008 – 2020 nevyrovnaný priebeh. V období rokov 2009 – 2013 rástla hodnota ukazovateľa v jednotlivých odvetviach len mierne. V roku 2014 došlo u MSP vo všetkých odvetviach k výraznému rastu hodnôt ukazovateľa, ktorý pretrvával do roku 2016. Po roku 2016 však zaznamenal podiel ziskových MSP vo väčšine odvetví klesajúci trend. Tento nepriaznivý trend v roku 2020 ešte prehĺbila koronakríza, podiel ziskových MSP naprieč odvetviami aj naďalej klesal.

Graf 53 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Medzi sektory priemyselnej výroby, ktoré mali v roku 2020 najvyššie zastúpenie MSP s kladným hospodárskym výsledkom patrí výroba elektrických zariadení (71,0 %), výroba a spracovanie kovov (69,6 %) a výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení (69,3 %).

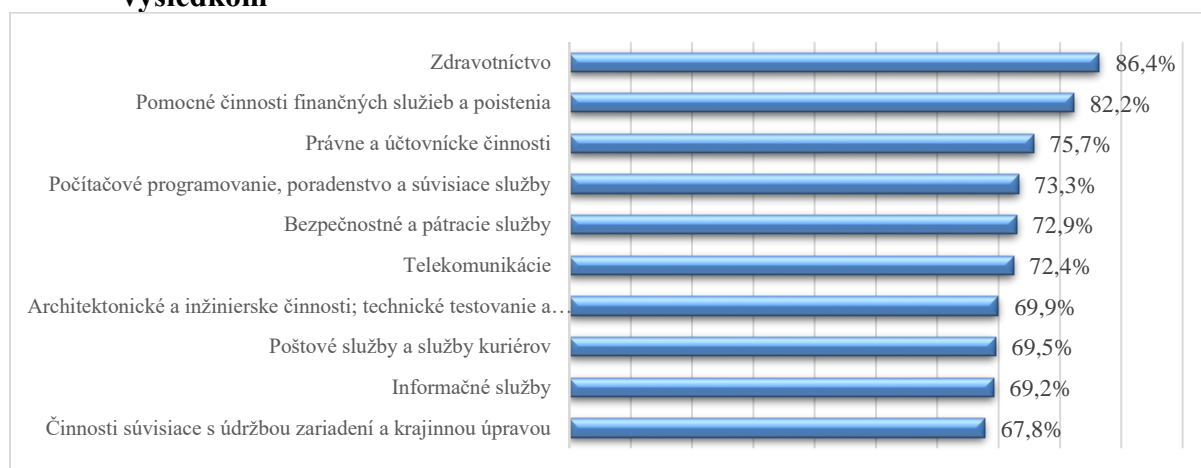
Graf 54 Podiel sektorov priemyselnej výroby s najvyšším zastúpením MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najviac ziskovým sektorom bol sektor zdravotníctva s 86,4 % zastúpením MSP, ktoré v roku 2020 dosiahli kladný hospodársky výsledok. Medzi sektory služieb s najvyšším zastúpením MSP s kladným výsledkom hospodárenia patril sektor počítačového programovania, poradenstva a súvisiacich služieb (73,3 %), sektor právnych a účtovníckych činností (75,7 %), sektor pomocných činností finančných služieb a poistenia (82,2 %).

Graf 55 Podiel sektorov služieb s najvyšším zastúpením MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

V členení podľa jednotlivých regiónov došlo k medziročnému poklesu podielu podnikov s kladným hospodárením vo všetkých krajoch. Najväčší medziročný pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom zaznamenal Trenčiansky kraj (o 2,5 p. b.). Nasledoval Žilinský kraj s medziročným poklesom o 2,2 p. b. Najnižší medziročný pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom mal Trnavský kraj - pokles o 0,9 p. b.

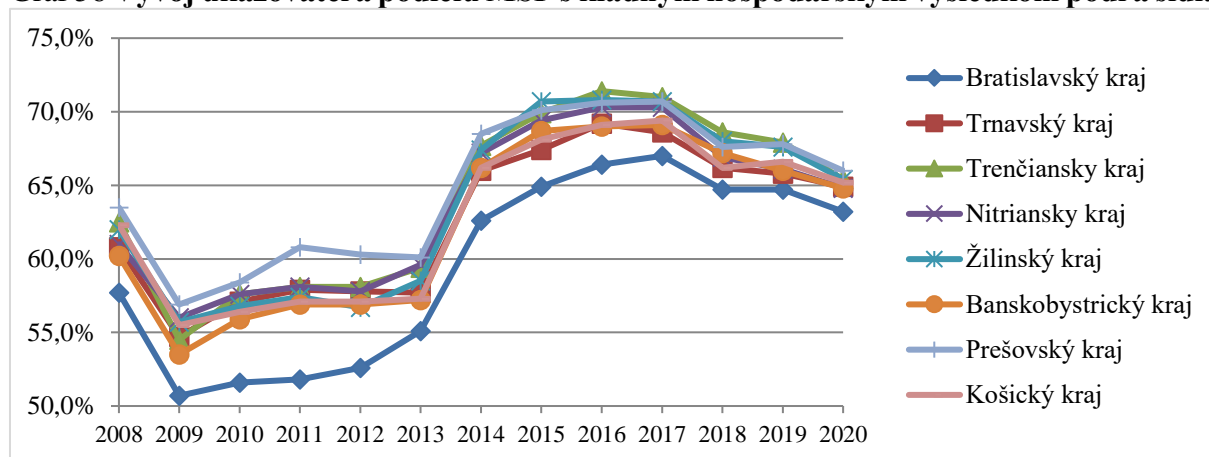
Tabuľka 49 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p.b.
Bratislavský kraj	57,7%	50,7%	51,6%	51,8%	52,6%	55,1%	62,6%	64,9%	66,4%	67,0%	64,7%	64,7%	63,2%	↓ 1,5
Trnavský kraj	60,8%	54,7%	57,1%	57,9%	57,8%	57,7%	66,0%	67,4%	69,2%	68,6%	66,2%	65,8%	64,9%	↓ 0,9
Trenčiansky kraj	62,5%	54,5%	57,6%	58,1%	58,1%	59,4%	67,7%	69,9%	71,4%	71,0%	68,6%	67,9%	65,4%	↓ 2,5
Nitriansky kraj	61,0%	56,0%	57,6%	58,1%	57,8%	59,6%	67,2%	69,4%	70,3%	70,3%	66,9%	66,1%	64,8%	↓ 1,3
Žilinský kraj	62,0%	55,7%	56,8%	57,4%	56,7%	58,5%	67,4%	70,7%	70,8%	70,7%	68,0%	67,6%	65,4%	↓ 2,2
Banskobystrický kraj	60,2%	53,5%	55,9%	56,9%	56,9%	57,2%	66,2%	68,7%	69,0%	69,1%	67,2%	66,0%	64,8%	↓ 1,2
Prešovský kraj	63,5%	56,9%	58,4%	60,8%	60,3%	60,1%	68,5%	70,1%	70,6%	70,7%	67,6%	67,8%	66,0%	↓ 1,8
Košický kraj	62,3%	55,5%	56,4%	57,1%	57,1%	57,3%	66,2%	68,1%	69,1%	69,4%	66,2%	66,6%	65,2%	↓ 1,4

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska dosahoval ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom vo všetkých krajoch v priebehu analyzovaného obdobia rastúci trend. V porovnaní s rokom 2008 vzrástla hodnota ukazovateľa naprieč všetkými slovenskými kraji. Avšak od roku 2018 dochádza k znižovaniu podielu MSP s kladným výsledkom hospodárenia vo väčšine krajoch. Medzi kraje s dlhodobo nadpriemerným podielom podnikov s kladným hospodárením možno zaradiť Prešovský a Trenčiansky kraj. Najnižší podiel ziskových MSP v celom analyzovanom období zaznamenal Bratislavský kraj.

Graf 56 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem klesol podiel ziskových podnikateľských subjektov len u spoločností s ručením obmedzeným (o 1,8 p. b.) a u akciových spoločností (o 2,4 p. b.). Zvyšným právnym formám sa medziročne darilo oveľa lepšie. Podiel ostatných právnych foriem s kladným výsledkom hospodárenia sa zvýšil o 3,2 p. b. Ostatné právne formy taktiež dosahovali najvyšší percentuálny podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (83,2 %).

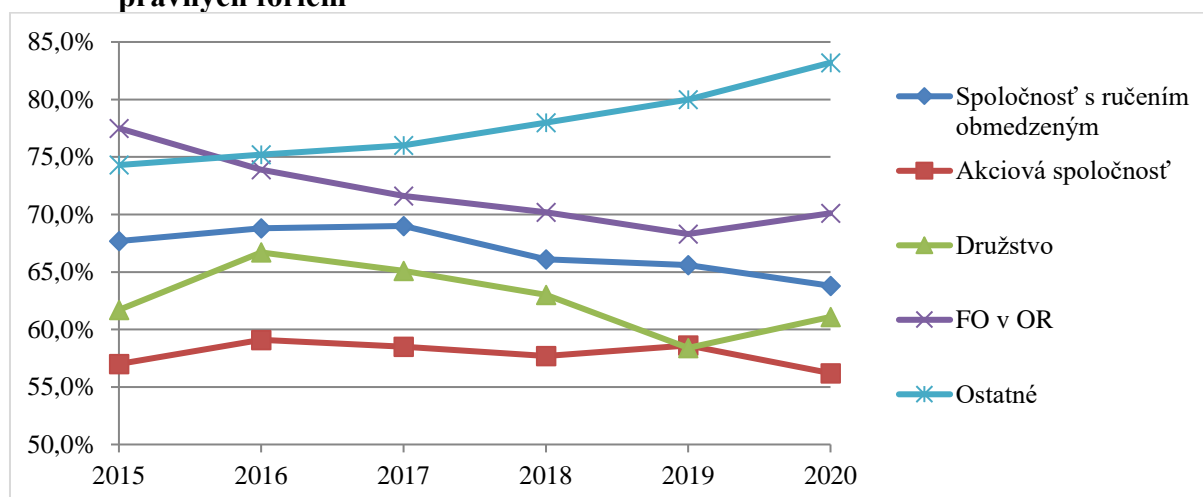
Tabuľka 50 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s. r. o.	67,7%	68,8%	69,0%	66,1%	65,6%	63,8%	↓ 1,8
a. s.	57,0%	59,1%	58,5%	57,7%	58,6%	56,2%	↓ 2,4
Družstvo	61,7%	66,7%	65,1%	63,0%	58,4%	61,1%	↑ 2,7
FO v OR	77,5%	73,9%	71,6%	70,2%	68,3%	70,1%	↑ 1,8
Ostatné	74,3%	75,2%	76,0%	78,0%	80,0%	83,2%	↑ 3,2

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu ziskových MSP mal z hľadiska právnych foriem rôznorodý priebeh. Pozitívne možno vnímať predovšetkým vývoj u ostatných právnych foriem, ktoré zaznamenali každoročne nárast ukazovateľa. Akciové spoločnosti sa vyznačovali kolísavým priebehom. Vývoj podielu ziskových spoločností s ručením obmedzeným sa do roku 2017 vyvíjal priaznivo, od roku 2018 ale každoročne dochádza k poklesu. Negatívny trend vývoja u družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri sa v roku 2019 skončil, nakoľko sa ich podiel v roku 2020 zvýšil.

Graf 57 Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.5 Ukazovatele produktivity

Ukazovatele produktivity sú skupinou indikátorov, ktoré skúmajú stupeň využitia pracovnej sily a hodnotia celkovú efektívnosť vo využívaní pracovného potenciálu podnikov. Vyjadrujú, ako účinne bol výrobok vyrobený alebo s akou mierou efektívnosti boli realizované služby. Kvantifikujú tak efekt, ktorý priniesol pracovník za zvolenú jednotku.

2.5.1 Finančná produktivita práce

Finančná produktivita práce predstavuje vzťah výstupu zodpovedajúci pridanej hodnote k spotrebe viazaných produktívnych zdrojov na vstupe. V podmienkach trhovej ekonomiky spotrebu viazaných produktívnych zdrojov vyjadruje aj objem osobných nákladov, ktorý bol použitý v algoritme výpočtu finančnej produktivity práce. Ukazovateľ vyjadruje koľko Eur pridanej hodnoty vyprodukuje 1 Eur osobných nákladov. Finančná produktivita práce by mala dosiahnuť hodnotu vyššiu ako 1.

Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

V roku 2020 sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím **znížila** finančná produktivita práce MSP o **0,06 Eur na 1,44 Eur**. Medziročný pokles finančnej produktivity sprevádzal všetky veľkostné kategórie MSP. Finančná produktivita mikropodnikov poklesla o 0,08 Eur a malých a stredných podnikov o 0,03 Eur. Spomedzi všetkých veľkostných kategórií sú najefektívnejšie mikropodniky, ktorých 1 Eur vynaložených osobných nákladov vyprodukovalo 1,46 Eur pridanej hodnoty.

Tabuľka 51 Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

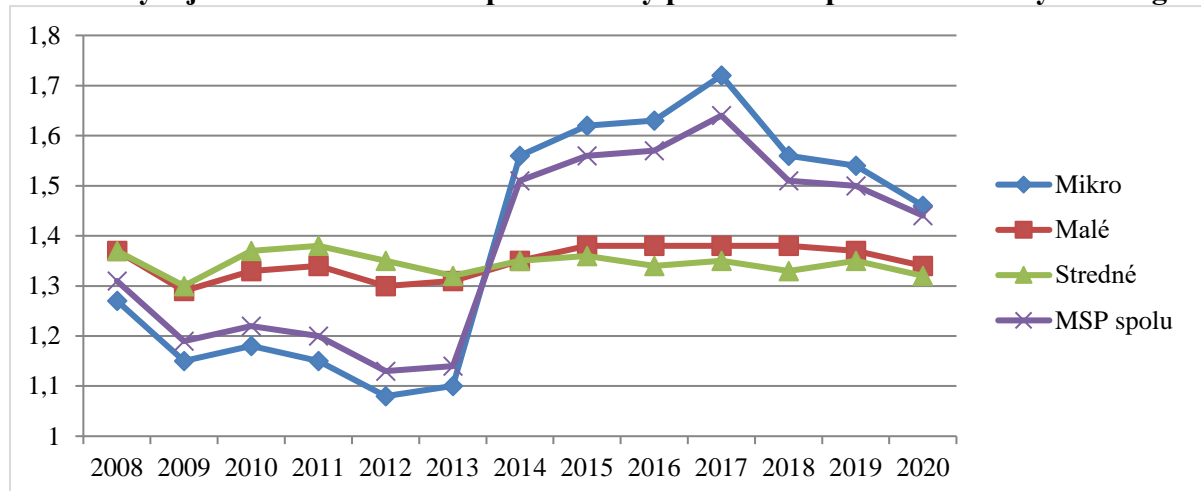
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Mikro	1,27	1,15	1,18	1,15	1,08	1,1	1,56	1,62	1,63	1,72	1,56	1,54	1,46	↓ 0,08
Malé	1,37	1,29	1,33	1,34	1,3	1,31	1,35	1,38	1,38	1,38	1,38	1,37	1,34	↓ 0,03
Stredné	1,37	1,3	1,37	1,38	1,35	1,32	1,35	1,36	1,34	1,35	1,33	1,35	1,32	↓ 0,03
MSP spolu	1,31	1,19	1,22	1,2	1,13	1,14	1,51	1,56	1,57	1,64	1,51	1,50	1,44	↓ 0,06
Veľké	1,36	1,37	1,42	1,47	1,41	1,4	1,39	1,4	1,40	1,36	1,35	1,33	1,32	↓ 0,01

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja finančnej produktivity práce dosiahli MSP v kategórii malých a stredných podnikov vyrovnané hodnoty počas celého analyzovaného obdobia – v rozpätí

od 1,29 po 1,38 Eur. Vo veľkostnej kategórii mikropodnikov bol však vývoj odlišný. Zatiaľ čo v roku 2013 dosahovali najnižšiu produktivitu práce spomedzi všetkých veľkostných kategórií, v roku 2014 sa situácia výrazne zmenila – finančná produktivita práce mikropodnikov prudko vzrástla. Od roku 2014 dosahujú mikropodniky najvyššie hodnoty ukazovateľa.

Graf 58 Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP došlo v roku 2020 k poklesu finančnej produktivity práce vo všetkých odvetviach. Finančná produktivita práce MSP pôsobiacich v oblasti obchodu a služieb poklesla o 0,08 Eur. Stavebné podniky zaznamenali pokles o 0,06 Eur. Finančná produktivita práce pôdohospodárskych podnikov poklesla o 0,03 Eur a priemyselných o 0,02 Eur. Najvyššiu celkovú finančnú produktivitu práce dosiahli MSP pôsobiace v stavebníctve, ktoré vyprodukovali z 1 Eur 1,62 Eur pridanej hodnoty.

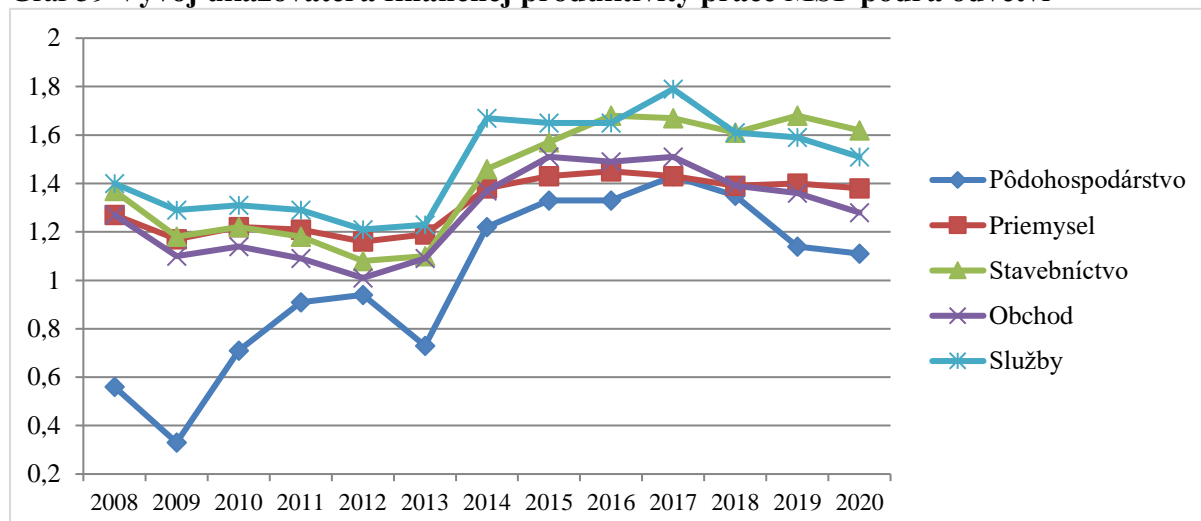
Tabuľka 52 Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví

Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Pôdohospodárstvo	0,56	0,33	0,71	0,91	0,94	0,73	1,22	1,33	1,33	1,43	1,35	1,14	1,11	↓ 0,03
Priemysel	1,27	1,17	1,22	1,21	1,16	1,19	1,38	1,43	1,45	1,43	1,39	1,40	1,38	↓ 0,02
Stavebníctvo	1,37	1,18	1,22	1,18	1,08	1,1	1,46	1,57	1,68	1,67	1,61	1,68	1,62	↓ 0,06
Obchod	1,27	1,1	1,14	1,09	1,01	1,09	1,37	1,51	1,49	1,51	1,39	1,36	1,28	↓ 0,08
Služby	1,4	1,29	1,31	1,29	1,21	1,23	1,67	1,65	1,65	1,79	1,61	1,59	1,51	↓ 0,08

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom porovnaní s rokom 2008 vzrástla finančná produktivita práce v roku 2020 vo všetkých analyzovaných odvetviach. Medzi odvetvia s dlhodobo nadpriemernou hodnotou finančnej produktivity práce možno zaradiť odvetvie služieb a stavebníctvo. Najnižšiu finančnú produktivitu práce dlhodobo dosahovali pôdohospodárske podniky.

Graf 59 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa sídla

Finančná produktivita práce MSP poklesla v roku 2020 vo všetkých slovenských krajoch. V Nitrianskom a Banskobystrickom kraji poklesla finančná produktivita práce o 0,1 Eur, v Košickom o 0,07 Eur a v Bratislavskom o 0,06 Eur. Trenčiansky, Žilinský a Prešovský kraj zaznamenali pokles finančnej produktivity práce o 0,05 Eur. V trnavskom kraji poklesla finančná produktivita práce len veľmi mierne o 0,01 Eur. Najvyššou finančnou produktivitou práce sa v roku 2020 vyznačovali MSP v Žilinskom kraji.

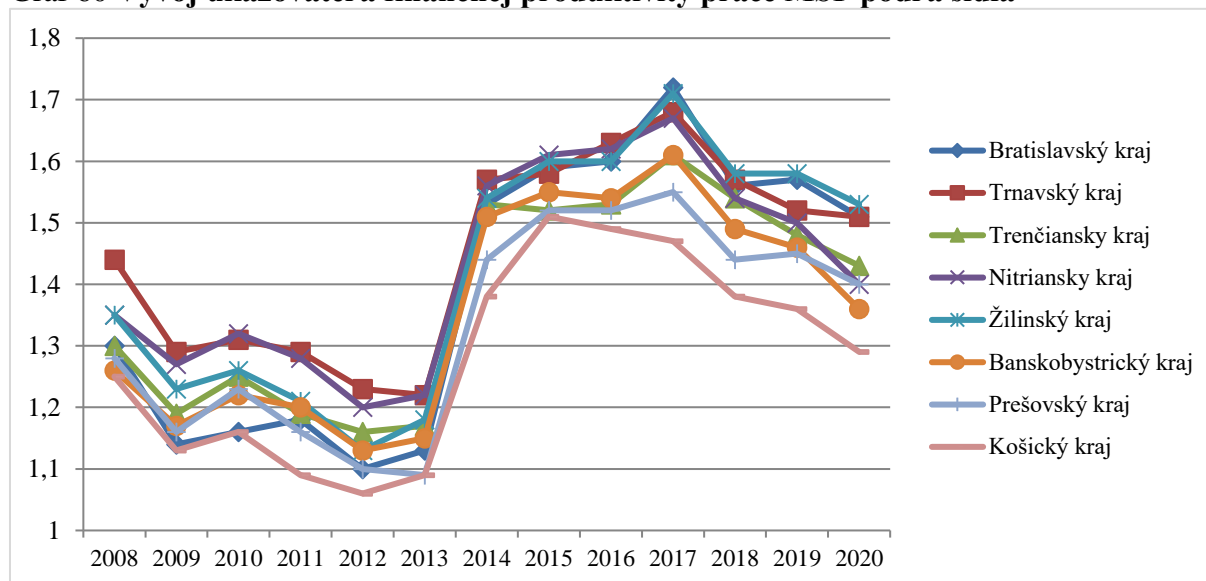
Tabuľka 53 Finančná produktivita práce MSP podľa sídla

Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
Bratislavský kraj	1,3	1,14	1,16	1,18	1,1	1,13	1,53	1,59	1,60	1,72	1,56	1,57	1,51	↓ 0,06
Trnavský kraj	1,44	1,29	1,31	1,29	1,23	1,22	1,57	1,58	1,63	1,68	1,57	1,52	1,51	↓ 0,01
Trenčiansky kraj	1,3	1,19	1,25	1,19	1,16	1,17	1,53	1,52	1,53	1,61	1,54	1,48	1,43	↓ 0,05
Nitriansky kraj	1,35	1,27	1,32	1,28	1,2	1,22	1,56	1,61	1,62	1,67	1,54	1,50	1,40	↓ 0,10
Žilinský kraj	1,35	1,23	1,26	1,21	1,13	1,18	1,54	1,60	1,60	1,71	1,58	1,58	1,53	↓ 0,05
Banskobystrický kraj	1,26	1,17	1,22	1,2	1,13	1,15	1,51	1,55	1,54	1,61	1,49	1,46	1,36	↓ 0,10
Prešovský kraj	1,28	1,16	1,23	1,16	1,1	1,09	1,44	1,52	1,52	1,55	1,44	1,45	1,40	↓ 0,05
Košický kraj	1,25	1,13	1,16	1,09	1,06	1,09	1,38	1,51	1,49	1,47	1,38	1,36	1,29	↓ 0,07

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky vývoja mali MSP vo všetkých krajoch obdobný priebeh. Zatiaľ čo v období rokov 2008 – 2013 pretrvával pokles finančnej produktivity práce, od roku 2014 do roku 2017 sa finančná produktivita práce MSP vyznačovala prevažne rastúcim trendom vývoja, naopak, od roku 2018 klesajúcim trendom. Medzi dlhodobo efektívnejšie MSP možno zaradiť subjekty sídliace v Nitrianskom, Trnavskom a Žilinskom kraji. Najmenej efektívne sú podniky so sídlom v Košickom kraji.

Graf 60 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa právnych foriem

K medziročnému zvýšeniu finančnej produktivity práce z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2020 iba v ostatných právnych formách (o 1,75 Eur) a družstvách (o 0,09 Eur). Naopak, pokles finančnej produktivity práce v roku 2020 sprevádzal až tri právne formy – spoločnosti s ručením obmedzeným (o 0,08 Eur), akciové spoločnosti (o 0,16 Eur) a FO zapísané v Obchodnom registri (o 0,25 Eur). V absolútnom vyjadrení možno za najproduktívnejšie subjekty roku 2020 označiť MSP podnikajúce v ostatných právnych formách, ktoré vyprodukovali za 1 Eur osobných nákladov 5,45 Eur pridanej hodnoty. Spomedzi analyzovaných podnikateľských subjektov dosiahli všetky právne formy okrem akciových spoločností a družstiev požadovanú hodnotu ukazovateľa.

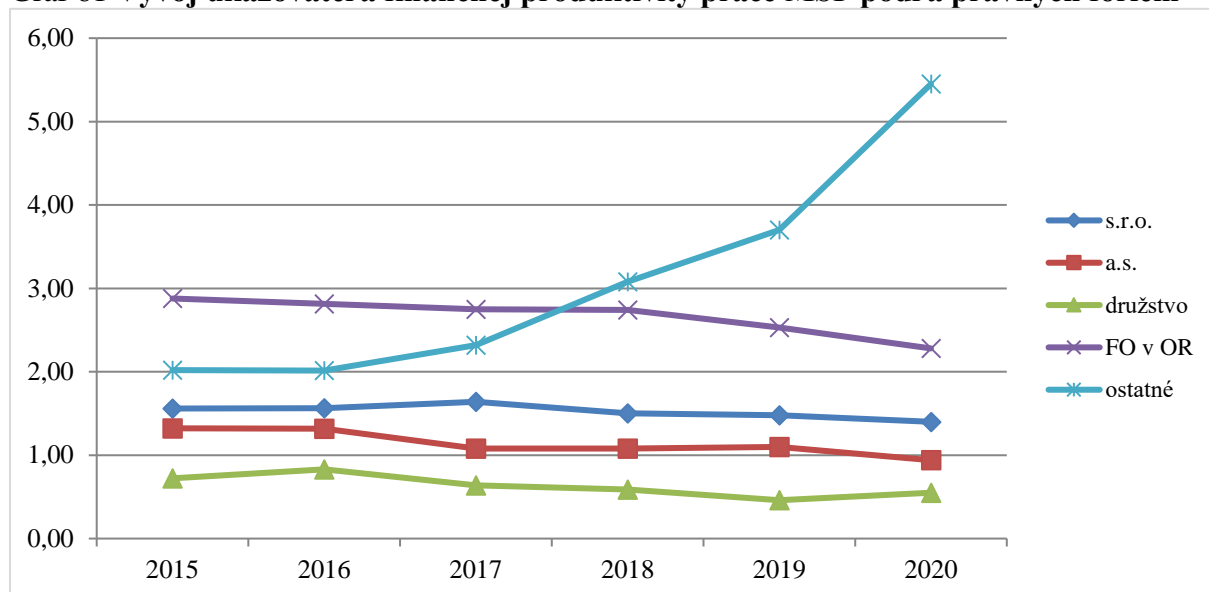
Tabuľka 54 Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem

Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019
s.r.o.	1,56	1,56	1,64	1,50	1,48	1,40	↓ 0,08
a.s.	1,32	1,32	1,08	1,08	1,10	0,94	↓ 0,16
družstvo	0,72	0,83	0,64	0,59	0,46	0,55	↑ 0,09
FO v OR	2,88	2,81	2,75	2,74	2,53	2,28	↓ 0,25
ostatné	2,02	2,01	2,32	3,08	3,70	5,45	↑ 1,75

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce MSP sa v priebehu rokov 2015-2020 vyvíjala rôzne. V prevažnej väčšine právnych foriem mala hodnota ukazovateľa klesajúci alebo kolísavý priebeh vývoja. Pozitívne tak možno vnímať len rastúci trend vývoja v prípade ostatných právnych foriem. Medzi právne formy s dlhodobou nadpriemernou finančnou produktivitou práce možno zaradiť FO zapísané v OR a ostatné právne formy. Naopak, dlhodobu najnižšiu produktivitu práce dosahujú družstvá.

Graf 61 Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.6 Altmanov index finančného zdravia

Altmanov index finančného zdravia (Z-skóre) je súhrnný index hodnotenia finančnej situácie podnikov, ktorý pozostáva z piatich pomerových ukazovateľov predstavujúcich premenné modelu s rôznou váhou. Súčtom týchto ukazovateľov získame výslednú hodnotu indexu, na základe ktorej je možné podniky zaradiť do príslušného pásma finančnej situácie:

- zlá finančná situácia – Z-skóre < 1,2;
- sivá zóna – Z-skóre od 1,2 po 2,9;
- dobrá finančná situácia – Z-skóre > 2,9.

Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

V roku 2020 došlo k poklesu zastúpenia MSP v pásme dobrej finančnej situácie o 1,5 p. b. na 39,8 %, čo bolo spôsobené poklesom podielu MSP v dobrej finančnej situácii vo všetkých veľkostných kategóriách. Najvyšší podiel podnikov v dobrej finančnej situácii spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP dosiahli v roku 2020 stredné podniky (40,8 %), naopak, najnižší malé podniky (38,4 %).

V pásme sivej zóny došlo k poklesu zastúpenia MSP o 0,4 p. b. na 24,9 %, a to aj napriek tomu, že v prípade malých a stredných podnikov došlo k zvýšeniu podielu. V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v sivej zóne ocitlo až 41,6 % stredných, 36,8 % malých podnikov a 23,8 % mikropodnikov.

V zlej finančnej situácii sa v roku 2020 ocitlo o 2 p. b. viac MSP ako v roku 2019. Nárast bol spôsobený nárastom podielu vo všetkých veľkostných kategóriách v zlej finančnej situácii. Spomedzi všetkých kategórií sa v zlej finančnej situácii ocitlo najviac podnikateľských subjektov v kategórií mikropodnikov – až 36,4 %.

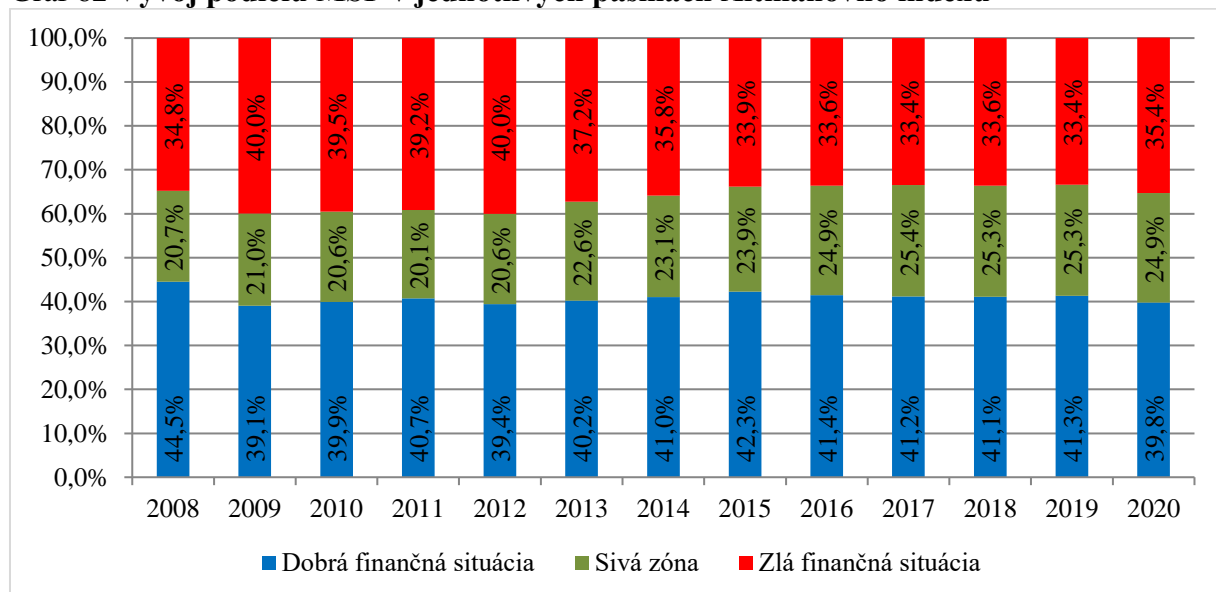
Tabuľka 55 Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

Charakter finančnej situácie		Dobrá finančná situácia												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. h.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Mikro	44,0%	39,2%	40,0%	40,5%	39,2%	40,4%	41,4%	42,3%	41,6%	41,3%	41,0%	41,3%	39,8%	↓ 1,5
Malé	48,3%	39,6%	40,6%	43,0%	41,1%	37,6%	37,1%	41,6%	39,6%	39,7%	41,6%	41,7%	38,4%	↓ 3,3
Stredné	44,2%	35,9%	39,4%	43,0%	45,1%	42,6%	39,2%	41,4%	39,3%	40,8%	42,2%	42,4%	40,8%	↓ 1,6
MSP spolu	44,5%	39,1%	39,9%	40,7%	39,4%	40,2%	41,0%	42,3%	41,4%	41,2%	41,1%	41,3%	39,8%	↓ 1,5
Veľké	47,3%	43,7%	49,7%	48,8%	53,2%	47,8%	47,5%	46,4%	45,8%	47,9%	47,1%	48,2%	45,4%	↓ 2,8
Charakter finančnej situácie		Sivá zóna												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. h.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Mikro	18,2%	19,6%	18,7%	18,6%	19,1%	21,0%	21,7%	22,6%	23,6%	24,2%	24,2%	24,2%	23,8%	↓ 0,4
Malé	28,4%	29,6%	31,1%	30,7%	31,8%	35,7%	35,6%	35,4%	37,0%	36,6%	35,5%	35,5%	36,8%	↑ 1,3
Stredné	38,9%	40,1%	39,7%	39,5%	36,8%	41,5%	42,5%	40,6%	41,5%	41,4%	41,4%	41,3%	41,6%	↑ 0,3
MSP spolu	20,7%	21,0%	20,6%	20,1%	20,6%	22,6%	23,1%	23,9%	24,9%	25,4%	25,3%	25,3%	24,9%	↓ 0,4
Veľké	40,1%	37,8%	37,1%	38,9%	34,4%	41,2%	39,8%	41,6%	42,8%	41,4%	43,2%	41,8%	42,9%	↑ 1,1
Charakter finančnej situácie		Zlá finančná situácia												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. h.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Mikro	37,9%	41,2%	41,4%	41,0%	41,7%	38,6%	36,9%	35,1%	34,7%	34,5%	34,8%	34,5%	36,4%	↑ 1,90
Malé	23,3%	30,7%	28,3%	26,3%	27,0%	26,7%	27,4%	23,0%	23,4%	23,6%	22,8%	22,8%	24,8%	↑ 2,00
Stredné	16,8%	24,1%	20,9%	17,5%	18,1%	15,8%	18,4%	18,1%	19,2%	17,8%	16,4%	16,3%	17,6%	↑ 1,30
MSP spolu	34,8%	40,0%	39,5%	39,2%	40,0%	37,2%	35,8%	33,9%	33,6%	33,4%	33,6%	33,4%	35,4%	↑ 2,00
Veľké	12,6%	18,5%	13,1%	12,3%	12,4%	11,0%	12,7%	12,0%	11,5%	10,7%	9,7%	10,0%	11,7%	↑ 1,70

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska pomeru medzi jednotlivými pásmami finančnej situácie MSP prevažovali v roku 2008 finančne zdravé podniky. V roku 2009, v ktorom sa v najväčšej miere prejavili dopady uplynulej hospodárskej krízy, vzrástol podiel podnikov so zlou finančnou situáciou na úkor zdravých podnikov. Následne, v rokoch 2010 - 2012, sa podiel podnikov s dobrou a zlou finančnou situáciou relatívne vyrovnal. V období rokov 2013-2019 sa finančná situácia slovenských MSP mierne zlepšila. Avšak v roku 2020 došlo vplyvom koronakrízy k poklesu podielu MSP v dobrej finančnej situácii a v neurčitej- tzv. sivej zóne a k nárastu podielu MSP v zlej finančnej situácii.

Graf 62 Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu

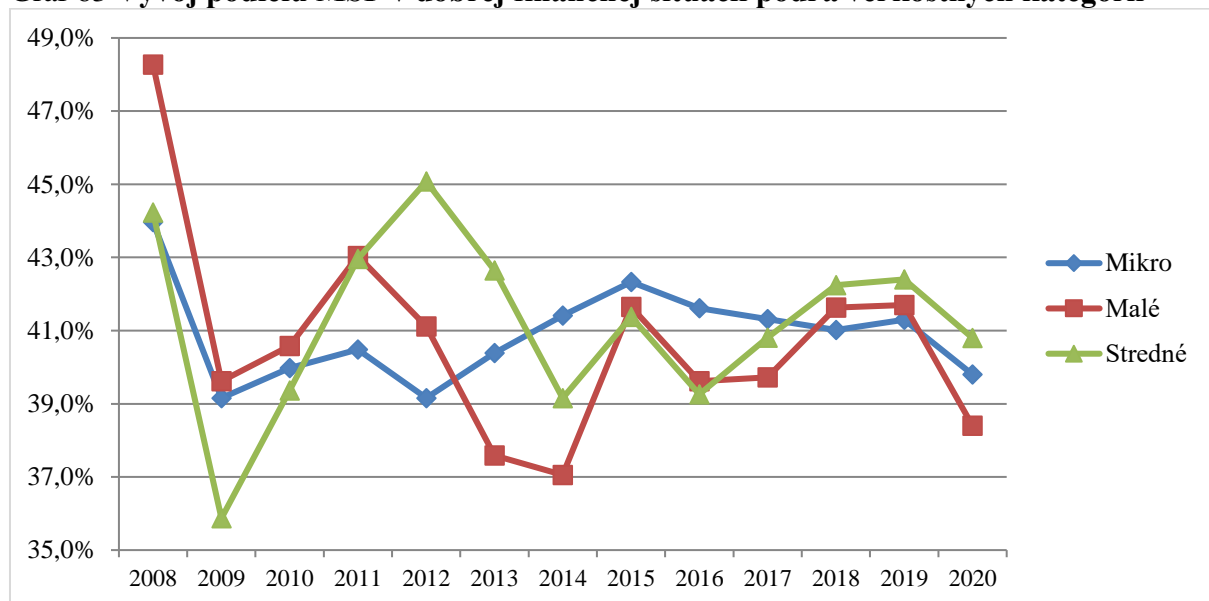

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre podnikov v dobrej finančnej situácii podľa jednotlivých veľkostných kategórií bol sprevádzaný výraznými výkyvmi. V roku 2009 došlo vplyvom krízy k zníženiu podielu finančne zdravých podnikov vo všetkých veľkostných kategóriách. Od roku 2017

do roku 2019 rástol podiel malých a stredných podnikov v dobrej finančnej situácii, zatiaľ čo podiel finančne zdravých mikropodnikov pozvoľne klesal. Avšak vplyvom koronakrízy sa v roku 2020 podiel MSP v dobrej finančnej situácii znížil vo všetkých veľkostných kategóriách.

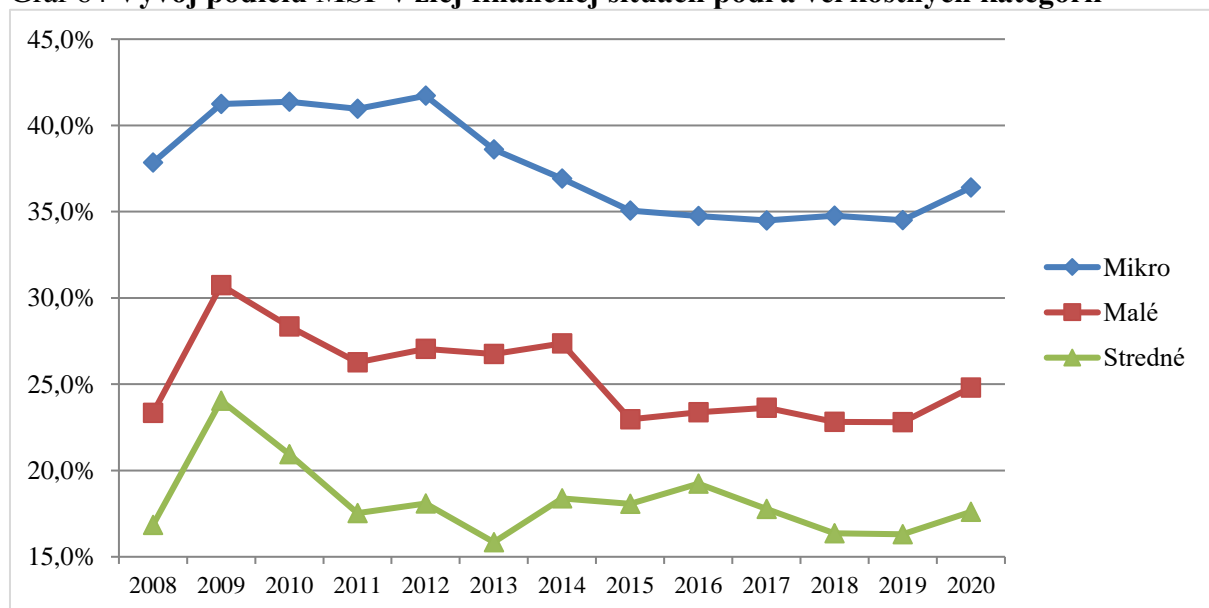
Graf 63 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najvyšší podiel podnikov v zlej finančnej situácii dlhodobo dosahujú mikropodniky, čo je vzhľadom na veľkosť a s ňou súvisiacu kapitálovú silu celkom prirodzené. Mikropodniky sú tak práve z týchto príčin najviac náchylné na výkyvy vo finančnej výkonnosti spomedzi všetkých MSP. Po mikropodnikoch dosahovali najvyšší podiel subjektov v zlej finančnej situácii malé a napokon stredné podniky. Dosiahnuté výsledky tak potvrdzujú, že s rastúcou veľkosťou podniku podiel subjektov v zlej finančnej situácii klesá. Z dlhodobého hľadiska mal ukazovateľ podielu podnikov so zlou finančnou situáciou vo všetkých kategóriách MSP relatívne vyrovnaný, mierne klesajúci trend.

Graf 64 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa odvetví sa v dobrej finančnej situácii ocitlo v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 nižšie percento podnikov vo všetkých odvetviach. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyšší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva (42,3 %). Odvetvím s najnižším výskytom finančne zdravých podnikov bolo v roku 2020 pôdohospodárstvo (27,3 %).

V pásme sivej zóny sa v roku 2020 v členení podľa odvetví zvýšil podiel MSP iba v pôdohospodárstve (o 1,7 p. b.). V ostatných odvetviach došlo k poklesu podielu MPS. Najvyšší podiel MSP v pásme sivej zóny sa nachádzal v odvetví pôdohospodárstva (29,3 %), najnižší v odvetví služieb (23,4 %).

Pri MSP nachádzajúcich sa v pásme zlej finančnej situácie prevažoval v roku 2020 negatívny trend - vo všetkých odvetviach došlo k navýšeniu podielu podnikov nachádzajúcich sa v zlej finančnej situácii. Najvyšším podielom MSP v zlej finančnej situácii sa v roku 2020 vyznačovalo pôdohospodárstvo (43,3 %), najnižším stavebníctvo (31,2 %).

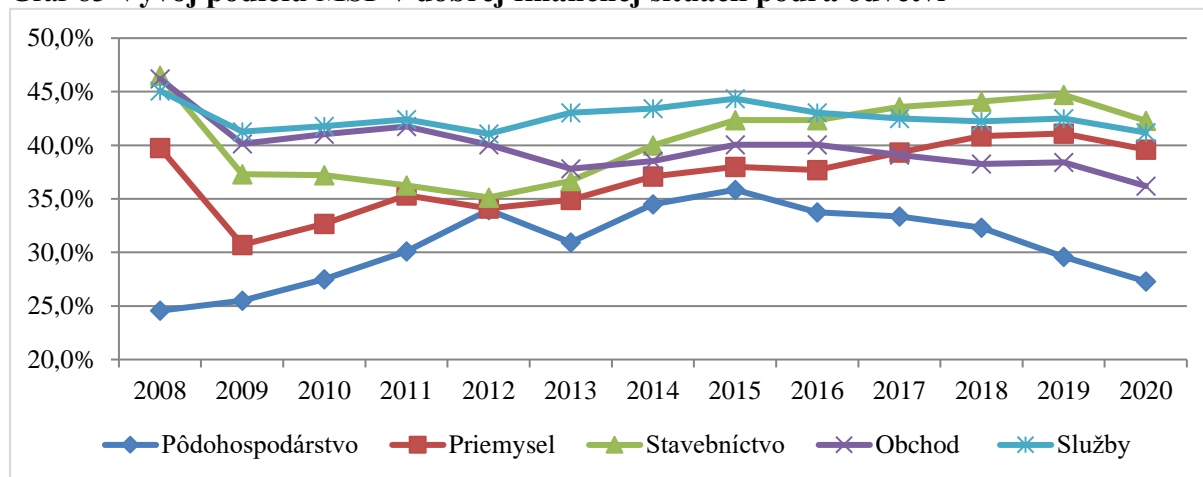
Tabuľka 56 Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

Charakter finančnej situácie	Dobrá finančná situácia													Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Pôdohospodárstvo	24,6%	25,5%	27,5%	30,1%	34,0%	30,9%	34,5%	35,8%	33,8%	33,4%	32,3%	29,6%	27,3%	↓ 2,3
Priemysel	39,8%	30,7%	32,7%	35,3%	34,1%	34,9%	37,1%	38,0%	37,7%	39,3%	40,8%	41,1%	39,6%	↓ 1,5
Stavebníctvo	46,5%	37,3%	37,2%	36,3%	35,1%	36,7%	40,0%	42,4%	42,4%	43,6%	44,1%	44,7%	42,3%	↓ 2,4
Obchod	46,2%	40,1%	41,0%	41,8%	40,0%	37,8%	38,5%	40,0%	40,0%	39,1%	38,3%	38,4%	36,2%	↓ 2,2
Služby	45,1%	41,3%	41,8%	42,4%	41,1%	43,0%	43,4%	44,4%	43,0%	42,5%	42,2%	42,5%	41,2%	↓ 1,3
Charakter finančnej situácie	Sivá zóna													Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Pôdohospodárstvo	33,6%	26,1%	28,3%	29,0%	28,3%	26,7%	23,1%	24,7%	26,7%	26,1%	26,8%	27,6%	29,3%	↑ 1,7
Priemysel	28,8%	28,7%	28,7%	27,1%	27,6%	29,9%	29,0%	29,7%	30,3%	29,8%	28,8%	28,1%	27,8%	↓ 0,3
Stavebníctvo	24,1%	26,0%	24,7%	24,8%	23,8%	24,5%	24,4%	25,5%	26,6%	26,7%	26,9%	26,6%	26,5%	↓ 0,1
Obchod	19,3%	20,2%	19,6%	19,1%	19,6%	23,0%	23,4%	24,1%	24,5%	25,5%	25,6%	25,8%	25,6%	↓ 0,2
Služby	19,0%	19,0%	18,6%	18,3%	19,1%	20,7%	21,8%	22,5%	23,7%	24,2%	24,1%	24,1%	23,4%	↓ 0,7
Charakter finančnej situácie	Zlá finančná situácia													Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Odvetvie (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Pôdohospodárstvo	41,9%	48,4%	44,2%	40,9%	37,7%	42,3%	42,4%	39,4%	39,5%	40,5%	40,9%	42,8%	43,3%	↑ 0,5
Priemysel	31,5%	40,6%	38,6%	37,6%	38,3%	35,1%	33,9%	32,3%	32,0%	30,9%	30,3%	30,8%	32,6%	↑ 1,8
Stavebníctvo	29,4%	36,7%	38,1%	38,9%	41,1%	38,9%	35,6%	32,1%	31,0%	29,7%	29,0%	28,6%	31,2%	↑ 2,6
Obchod	34,5%	39,7%	39,3%	39,2%	40,3%	39,1%	38,1%	35,9%	35,5%	35,4%	36,2%	35,8%	38,2%	↑ 2,4
Služby	35,9%	39,8%	39,6%	39,3%	39,9%	36,3%	34,8%	33,1%	33,2%	33,3%	33,6%	33,4%	35,4%	↑ 2,0

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre finančne zdravých podnikov sa naprieč odvetviami vyvíjal odlišne. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 dosiahli vyšší podiel MSP s dobrou finančnou situáciou v roku 2020 len pôdohospodárske podniky, u ostatných bol zaznamenaný pokles. Odvetvím s dlhodobo najvyšším podielom finančne zdravých podnikov je sektor služieb. Naopak, najnižší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou sa dlhodobo vyskytuje v odvetví pôdohospodárstva.

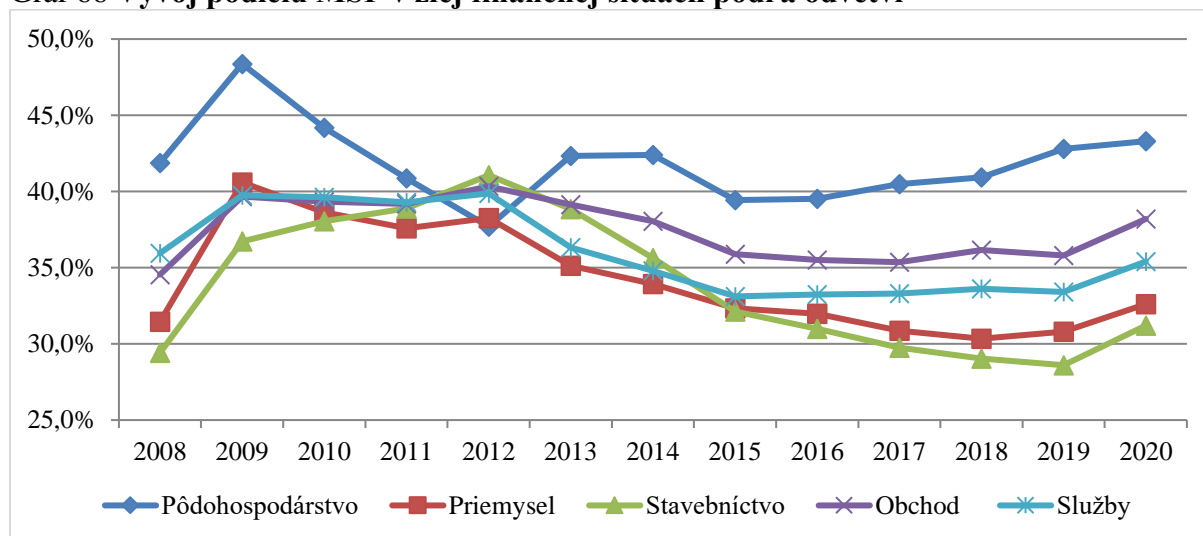
Graf 65 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dôsledky uplynulej hospodárskej krízy sa v najväčšej miere prejavili v roku 2009, kedy došlo k nárastu podielu MSP v zlej finančnej situácii vo všetkých analyzovaných odvetviach. Po roku 2009 do roku 2019 mal podiel finančne nezdravých podnikov prevažne klesajúci trend. Avšak v roku 2020 došlo k nárastu podielu MSP v zlej finančnej situácii vo všetkých analyzovaných odvetviach. Dlhodobo najvyšší podiel finančne problémových podnikov dosahovali pôdohospodárske podniky.

Graf 66 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

Podiel MSP s dobrou finančnou situáciou medziročne klesol vo všetkých slovenských krajoch. Najväčší pokles bol zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (o 2,4 p. b.) a v Prešovskom kraji (o 2,0 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení bol podiel MSP s dobrou finančnou situáciou vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 38,1 % v Banskobystrickom kraji po 40,7 % v Žilinskom kraji.

V sivej zóne sa v medziročnom porovnaní ocitol vyšší podiel MSP ako v roku 2019 iba v Banskobystrickom kraji (o 0,4 p. b.). Medziročný percentuálny úbytok MSP v Altmanovej

sivej zóny bol zaznamenaný vo všetkých zvyšných krajoch. Najvyšším podielom MSP s neurčitými výsledkami disponoval Trenčiansky kraj (26,7 %).

Podiel MSP v zlej finančnej situácii medziročne narástol vo všetkých slovenských krajoch. K najväčšiemu nárastu podielu MSP v zlej finančnej došlo v Prešovskom kraji (o 2,4 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení sa podiel MSP v zlej finančnej situácii pohyboval v rozpätí od 32,8 % v Trenčianskom kraji po 37,7 % v Bratislavskom kraji.

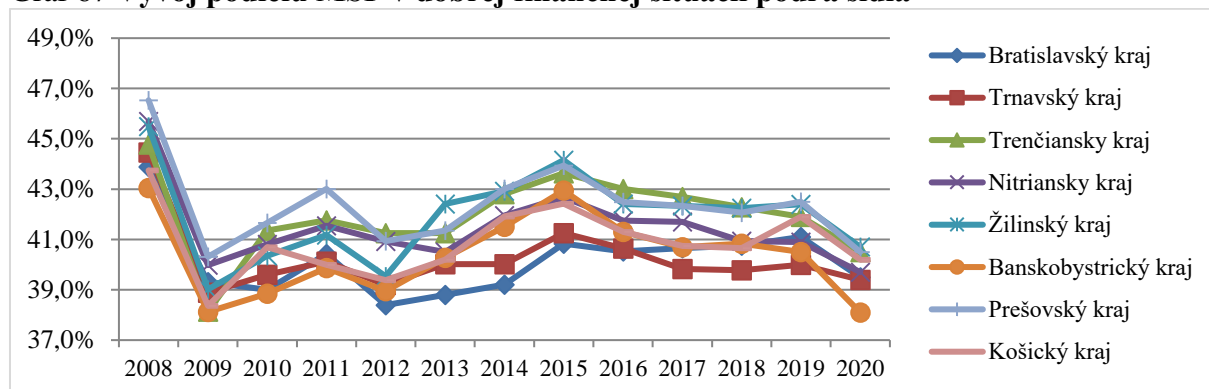
Tabuľka 57 Štruktúra zaradenia MSP podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

Charakter finančnej situácie		Dobrá finančná situácia												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Bratislavský kraj	43,9%	39,3%	39,0%	40,4%	38,4%	38,8%	39,2%	40,8%	40,5%	40,7%	40,8%	41,1%	39,5%	↓ 1,6
Tmavský kraj	44,5%	38,9%	39,6%	40,1%	39,2%	40,0%	40,0%	41,3%	40,6%	39,8%	39,8%	40,0%	39,4%	↓ 0,6
Trenčiansky kraj	44,8%	38,1%	41,4%	41,8%	41,2%	41,2%	42,8%	43,6%	43,0%	42,7%	42,3%	41,9%	40,5%	↓ 1,4
Nitriansky kraj	45,7%	40,0%	40,8%	41,5%	40,9%	40,5%	42,0%	42,7%	41,7%	41,7%	40,9%	40,9%	39,7%	↓ 1,2
Žilinský kraj	45,5%	39,0%	40,4%	41,2%	39,5%	42,4%	42,9%	44,2%	42,4%	42,3%	42,2%	42,4%	40,7%	↓ 1,7
Banskobystrický kraj	43,0%	38,1%	38,8%	39,9%	38,9%	40,3%	41,5%	42,9%	41,3%	40,7%	40,8%	40,5%	38,1%	↓ 2,4
Prešovský kraj	46,5%	40,3%	41,7%	43,0%	40,9%	41,3%	43,0%	43,9%	42,5%	42,3%	42,1%	42,5%	40,5%	↓ 2,0
Košický kraj	43,7%	38,4%	40,7%	40,0%	39,4%	40,2%	41,9%	42,4%	41,3%	40,7%	40,7%	41,9%	40,2%	↓ 1,7
Charakter finančnej situácie		Sivá zóna												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Bratislavský kraj	18,7%	18,8%	18,6%	18,2%	18,8%	20,6%	21,5%	22,2%	22,9%	23,0%	22,8%	23,1%	22,8%	↓ 0,3
Tmavský kraj	22,8%	22,9%	21,9%	21,4%	22,2%	23,4%	24,5%	24,8%	26,3%	26,9%	26,2%	26,6%	25,5%	↓ 1,1
Trenčiansky kraj	22,7%	23,2%	21,8%	21,5%	21,6%	24,1%	24,9%	25,6%	26,3%	27,0%	27,4%	27,1%	26,7%	↓ 0,4
Nitriansky kraj	21,2%	21,8%	21,7%	21,3%	21,3%	24,4%	23,8%	24,7%	26,1%	26,6%	26,8%	26,3%	25,4%	↓ 0,9
Žilinský kraj	21,8%	22,8%	22,0%	21,1%	21,7%	23,0%	24,5%	25,3%	26,2%	26,7%	26,6%	26,4%	26,3%	↓ 0,1
Banskobystrický kraj	22,4%	22,1%	22,5%	21,3%	21,8%	23,5%	24,0%	24,8%	25,6%	26,5%	25,9%	26,0%	26,4%	↑ 0,4
Prešovský kraj	22,0%	22,4%	22,0%	20,5%	21,9%	23,7%	23,4%	24,6%	25,9%	26,6%	27,1%	26,7%	26,3%	↓ 0,4
Košický kraj	20,6%	20,3%	19,9%	20,2%	20,9%	22,7%	22,1%	23,4%	25,0%	25,5%	25,7%	25,2%	24,9%	↓ 0,3
Charakter finančnej situácie		Zlá finančná situácia												Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
Kraj SR (MSP spolu)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Bratislavský kraj	37,4%	41,9%	42,4%	41,3%	42,8%	40,6%	39,2%	37,0%	36,6%	36,3%	36,4%	35,7%	37,7%	↑ 2,0
Tmavský kraj	32,8%	38,3%	38,5%	38,4%	38,6%	36,6%	35,5%	34,0%	33,1%	33,2%	34,0%	33,4%	35,1%	↑ 1,7
Trenčiansky kraj	32,5%	38,7%	36,9%	36,8%	37,2%	34,7%	32,3%	30,8%	30,7%	30,3%	30,3%	31,0%	32,8%	↑ 1,8
Nitriansky kraj	33,1%	38,2%	37,5%	37,1%	37,8%	35,1%	34,3%	32,6%	32,1%	31,7%	32,2%	32,8%	35,0%	↑ 2,2
Žilinský kraj	32,7%	38,2%	37,7%	37,7%	38,8%	34,6%	32,6%	30,5%	31,4%	31,0%	31,1%	31,3%	33,1%	↑ 1,8
Banskobystrický kraj	34,5%	39,8%	38,7%	38,9%	39,2%	36,2%	34,5%	32,3%	33,1%	32,8%	33,3%	33,5%	35,6%	↑ 2,1
Prešovský kraj	31,5%	37,3%	36,3%	36,5%	37,1%	34,9%	33,6%	31,5%	31,6%	31,1%	30,8%	30,8%	33,2%	↑ 2,4
Košický kraj	35,6%	41,3%	39,4%	39,8%	39,7%	37,1%	36,0%	34,1%	33,7%	33,7%	33,6%	32,9%	34,9%	↑ 2,0

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dlhodobého vývoja mal podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou na úrovni krajov obdobný priebeh. Po úpadku v roku 2009 sa vývoj podielu finančne zdravých podnikov (s miernymi výkyvmi) vyznačoval prevažne rastúcim trendom. Napriek tomuto rastúcemu trendu však podiel finančne zdravých podnikov v členení podľa krajov nepresiahol hodnotu z predkrízového roku 2008 ani v jednom kraji. V dlhodobom porovnaní (rokov 2008 a 2020) sa výrazne znížil podiel finančne zdravých podnikov v Prešovskom a Nitrianskom kraji (o 6 p. b.). Medzi kraje s dlhodobo nadpriemerným podielom MSP s dobrou finančnou situáciou podľa Altmanovej metodiky možno zaradiť Trenčiansky a Žilinský kraj.

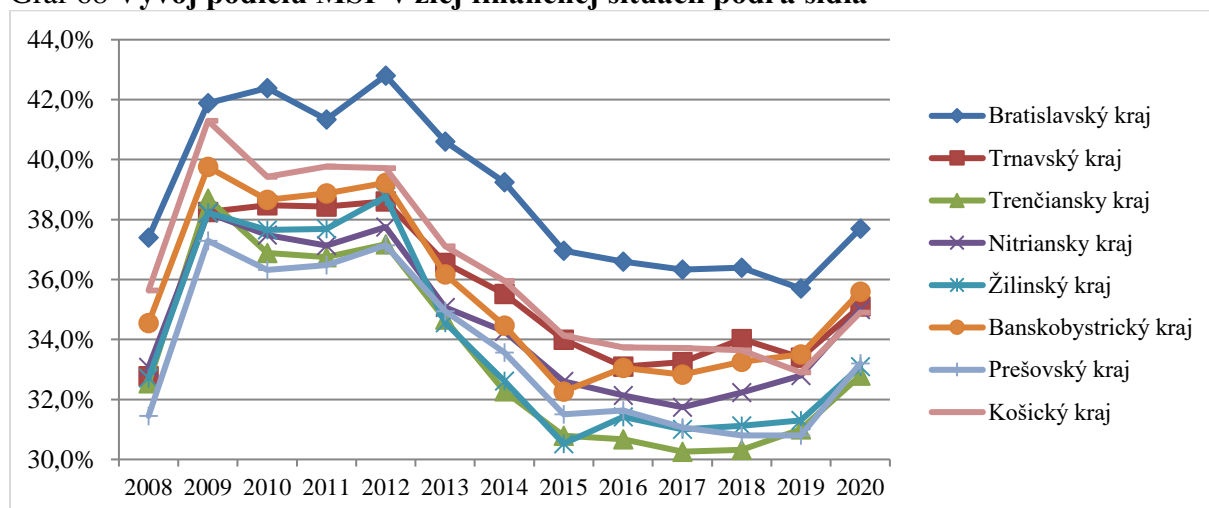
Graf 67 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel podnikov v zlej finančnej situácii významne vzrástol naprieč celým Slovenskom v roku 2009, kedy v dôsledku krízy došlo k poklesu rentability a rastu platobnej neschopnosti u MSP vo všetkých slovenských krajoch. Po roku 2009 sa podiel podnikov so zlou finančnou situáciou vyznačoval mierne klesajúcim trendom. V roku 2020 sa v pásme zlej finančnej situácie ocitol vyšší podiel MSP ako v roku 2008 vo všetkých slovenských krajoch s výnimkou Košického.

Graf 68 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa právnych foriem došlo v medziročnom porovnaní k nárastu podielu MSP v dobrej finančnej situácii pri FO zapísaných v Obchodnom registri (o 0,3 p. b.) a pri ostatných právnych formách (o 6,8 p. b.). Podiel akciových spoločností v dobrej finančnej situácii sa znížil o 1,5 p. b., podiel spoločností s ručením obmedzeným poklesol o 1,7 p. b. a podiel družstiev v dobrej finančnej situácii sa znížil o 2,2 p. b. Najvyšší podiel podnikateľských subjektov v dobrej finančnej situácii zaznamenali v roku 2020 ostatné právne formy (67,5 %).

Podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme sivej zóny sa medziročne zvýšil iba v družstvách (o 0,6 p. b.). Vo všetkých zvyšných právnych formách došlo k zníženiu podielu MSP - u akciových spoločností o 0,2 p. b., u spoločností s ručením obmedzeným o 0,4 p. b., u FO zapísaných v Obchodnom registri o 1,2 p. b. a u ostatných právnych foriem o 5,1 p. b. Najvyšší

podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme nevyhradených finančných výsledkov zaznamenali spoločnosti s ručením obmedzeným (o25,3 %).

V Altmanovom pásme podnikov so zlou finančnou situáciou došlo k zvýšeniu podielu MSP vo všetkých právnych formách okrem ostatných právnych foriem. Podiel spoločností ručením obmedzeným v zlej finančnej situácii sa zvýšil o 2,2 p. b., podiel akciových spoločností a družstiev sa zvýšil o 1,6 p. b. a podiel FO zapísaných v Obchodnom registri sa zvýšil o 0,9 p. b. Zníženie podielu MSP v zlej finančnej situácii o 1,6 p. b. zaznamenali ostatné právne formy. Najvyšší podiel subjektov so zlou finančnou situáciou predstavovali družstvá (63,3 %), najnižší predstavovali ostatné právne formy (19,8 %).

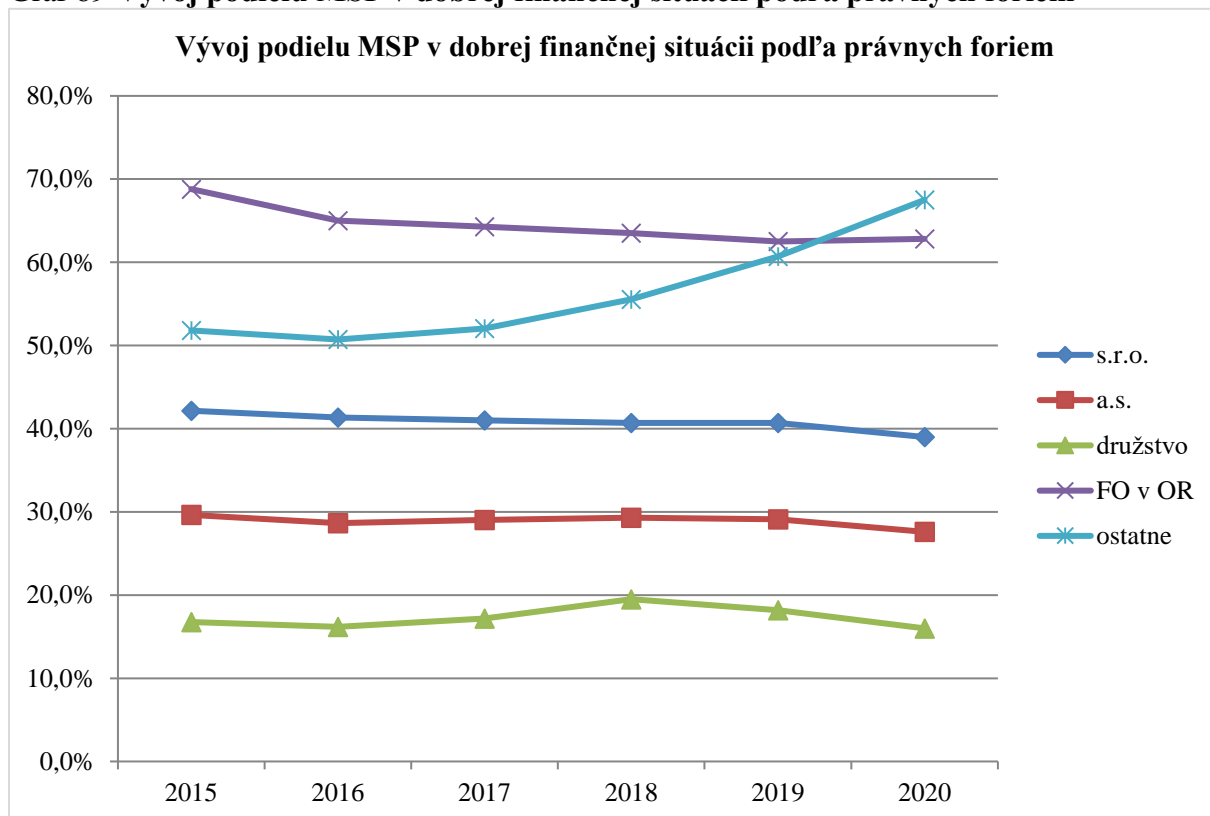
Tabuľka 58 **Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu**

Charakter finančnej situácie	Dobrá finančná situácia						
Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s.r.o.	42,2%	41,3%	41,0%	40,7%	40,7%	39,0%	↓ 1,7
a.s.	29,6%	28,7%	29,0%	29,3%	29,1%	27,6%	↓ 1,5
družstvo	16,8%	16,2%	17,2%	19,5%	18,2%	16,0%	↓ 2,2
FO v OR	68,8%	65,0%	64,3%	63,5%	62,5%	62,8%	↑ 0,3
ostatné	51,8%	50,7%	52,0%	55,6%	60,7%	67,5%	↑ 6,8
Charakter finančnej situácie	Sivá zóna						
Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s.r.o.	24,0%	25,0%	25,7%	25,7%	25,7%	25,3%	↓ 0,4
a.s.	21,7%	23,1%	22,1%	21,8%	22,2%	22,0%	↓ 0,2
družstvo	23,9%	24,7%	21,9%	19,9%	20,1%	20,7%	↑ 0,6
FO v OR	21,5%	23,5%	24,6%	25,2%	23,2%	22,0%	↓ 1,2
ostatné	21,7%	22,0%	21,1%	20,0%	17,8%	12,7%	↓ 5,1
Charakter finančnej situácie	Zlá finančná situácia						
Právna forma (MSP spolu)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rozdiel rokov 2020 a 2019 v p. b.
s.r.o.	33,8%	33,6%	33,3%	33,6%	33,5%	35,7%	↑ 2,2
a.s.	48,6%	48,3%	48,9%	48,9%	48,8%	50,4%	↑ 1,6
družstvo	59,4%	59,2%	60,9%	60,6%	61,7%	63,3%	↑ 1,6
FO v OR	9,7%	11,5%	11,1%	11,3%	14,3%	15,2%	↑ 0,9
ostatné	26,5%	27,3%	26,9%	24,5%	21,4%	19,8%	↓ 1,6

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015 - 2020 sa vývoj podielu MSP s dobrou finančnou situáciou vo väčšine právnych foriem výrazne nemenil. Do roku 2019 mali najvyšší podiel podnikateľských subjektov v dobrej finančnej situácii FO zapísané v Obchodnom registri, ale v roku 2020 ich prekonal ostatné právne formy. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá zaznamenávajú od roku 2018 pokles podielu podnikateľských subjektov v dobrej finančnej situácii.

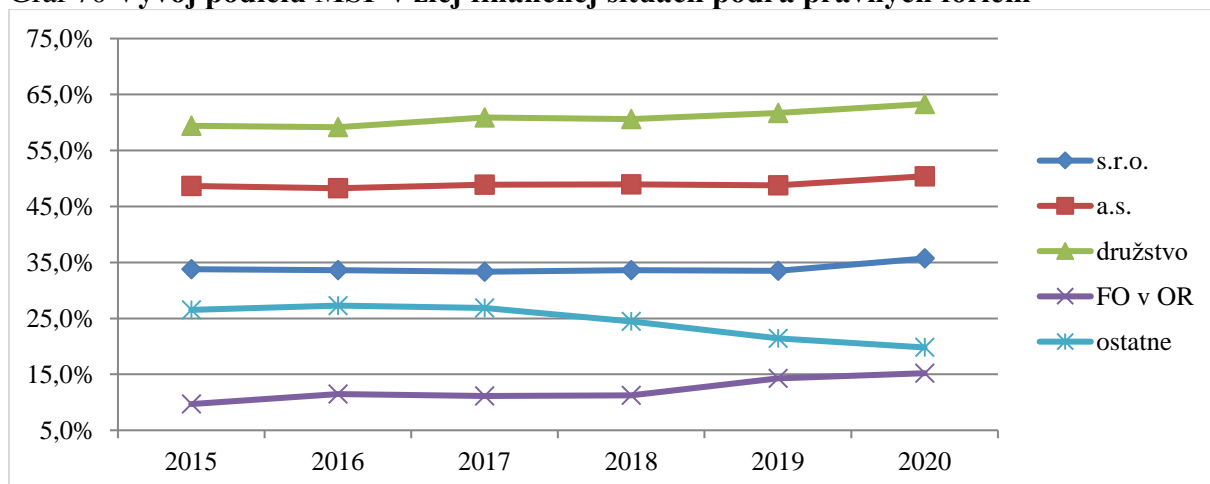
Graf 69 Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP v zlej finančnej situácii v členení podľa právnych foriem sa v období rokov 2015 – 2020 nevyznačoval turbulentnými zmenami. Pozitívne možno vnímať hlavne klesajúci trend ukazovateľa v skupine ostatných právnych foriem. Naopak, mierne negatívny vývoj bol v sledovanom období príznačný pre FO zapísané v Obchodnom registri a družstvá.

Graf 70 Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa právnych foriem

Zdroj: Finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Zhrnutie

V roku 2020 došlo vplyvom koronakrízy k nárastu ukazovateľov s negatívnym vývojom. Podnikateľské subjekty účtujúce v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenali medziročný pokles tržieb a pridanej hodnoty. Čo sa týka pomerových ukazovateľov, došlo k zhoršeniu ukazovateľov ako je doba splatnosti celkových pohľadávok a záväzkov, obrat aktív, rentabilita aktív, podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom, podiel MSP využívajúcich bankové úvery a finančná produktivita práce.

Positívny trend vývoja preukázali ukazovatele likvidity - bežná aj celková likvidita v roku 2020 opäť vzrástla. Bežná likvidita MSP dosiahla v roku aj v roku 2020 odporúčanú hodnotu ukazovateľa, čo naznačuje, že slovenské MSP nemajú problémy s nedostatočnou likviditou a štruktúra likvidných a menej likvidných foriem majetku je optimálna.

Z hľadiska platobnej disciplíny došlo k zlepšeniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku, ktorá poklesla o 2,3 dňa, resp. o 1,3 dňa. Napriek tomu, že sa rozdiel medzi dobou splatnosti pohľadávok a záväzkov z obchodného styku medziročne znížil z 10,7 dní na 9,7 dní, doba splatnosti pohľadávok z OS aj naďalej prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, na základe čoho možno konštatovať, že MSP vyplácali finančné prostriedky svojim dodávateľom skôr ako ich získavali od svojich odberateľov. Naopak, doba splatnosti celkových pohľadávok a záväzkov sa zhoršila o 0,7 dňa, resp. o 2,2 dňa. V súvislosti s dodávateľsko-odberateľskými vzťahmi je však potrebné zároveň podotknúť, že časový nesúlad medzi dobou úhrady a inkasa peňažných prostriedkov by mohol v prípade nedostatku likvidity spôsobiť niektorým MSP problémy. Obrat aktív MSP taktiež zaznamenal medziročné zhoršenie – jedno Euro aktív prinieslo MSP v roku 2020 0,8 Eura tržieb, čo je o 0,11 Eura menej ako v roku 2019.

Prevažne pozitívny vývoj ukazovateľov bol zaznamenaný aj v oblasti zadlženosti MSP. Celková zadlženosť MSP v roku 2020 poklesla o 3,41 p. b. na 47,25 %, taktiež sa znížil aj podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch o 0,73 p. b. na 4,38 %. Spomedzi ukazovateľov zadlženosti zaznamenal negatívnu medziročnú zmenu iba ukazovateľ podielu MSP využívajúcich bankové úvery, ktorý poklesol o 0,6 p. b.

Negatívny medziročný trend vývoja opäť zaznamenali ukazovatele hodnotiace rentabilitu (okrem rentability tržieb) a produktivitu podnikateľských subjektov, ktoré spomedzi uvedených ukazovateľov v najväčšej miere odzrkadľujú finančnú výkonnosť podnikateľských subjektov. Rentabilita aktív zaznamenala v medziročnom porovnaní pokles o 0,33 p. b. Hoci sa rentabilita tržieb zvýšila o 0,11 p. b., podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom sa znížil. V roku 2020 vykázalo zisk 64,5 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva – o 1,6 p. b. menej ako v roku 2019. Mierne zníženie výkonnosti slovenských MSP potvrdili nielen ukazovatele rentability, ale aj ukazovateľ finančnej produktivity práce. V roku 2020 získali MSP z jedného Eura vynaložených osobných nákladov 1,44 Eura pridanej hodnoty – o šesť centov menej ako v roku 2020.

Hodnoty, ako aj medziročnú zmenu finančných pomerových ukazovateľov slovenských MSP za rok 2020 znázorňuje tabuľka na nasledujúcej strane.

Tabuľka 59 Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP

	Ukazovateľ	m.j.	2019	2020	Zmena
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	1,60	1,71	↑ 0,11
	Likvidita 3. stupňa	koef.	1,81	1,92	↑ 0,11
Aktivita	Doba splatnosti celkových pohľadávok	dni	40,2	40,9	↑ 0,7
	Doba splatnosti krátk. pohľadávok z OS	dni	19,4	17,1	↓ 2,3
	Doba splatnosti celkových záväzkov	dni	101,3	103,5	↑ 2,2
	Doba splatnosti krátk. záväzkov z OS	dni	8,7	7,4	↓ 1,3
	Obrat aktív	koef.	0,91	0,8	↓ 0,11
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	50,66	47,25	↓ 3,41
	Podiel MSP využívajúcich BÚ	%	19,40	18,80	↓ 0,6
	Podiel nákladových úrokov na platených BÚ	%	5,11	4,38	↓ 0,73
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	1,63	1,3	↓ 0,33
	Rentabilita tržieb	%	4,96	5,07	↑ 0,11
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	66,1	64,5	↓ 1,6
Produktivita	Finančná produktivita práce	Eur	1,50	1,44	↓ 0,06

Zdroj: Vlastné spracovanie

Charakter medziročného vývoja vybraných ukazovateľov bol v roku 2020 vyrovnaný. Sedem finančných ukazovateľov (ukazovatele likvidity, doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS, celkovej zadlženosti aktív, podielu nákladových úrokov na platených BÚ a rentability tržieb) zaznamenali medziročné zlepšenie hodnôt. Negatívny trend zaznamenalo taktiež sedem ukazovateľov – doby splatnosti celkových pohľadávok a záväzkov, obrat aktív, podiel MSP využívajúcich BÚ, rentabilita aktív, podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom a finančná produktivita práce.

Graf 71 Charakter medziročného vývoja finančných ukazovateľov

Zdroj: Vlastné spracovanie

Podľa Altmanovho indexu finančného zdravia sa finančná situácia slovenským MSP v roku 2020 zhoršila. V dobrej finančnej situácii sa v roku 2020 ocitlo 38,80 % MSP, čo je o 1,5 p. b. menej ako v predchádzajúcom období. Popri poklese podielu MSP v dobrej finančnej kondícii

došlo súčasne k zvýšeniu podielu MSP v zlej finančnej situácii o 2 p. b. Podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme sivej zóny (t. j. s nejednoznačnou finančnou situáciou) sa medziročne nemenil.

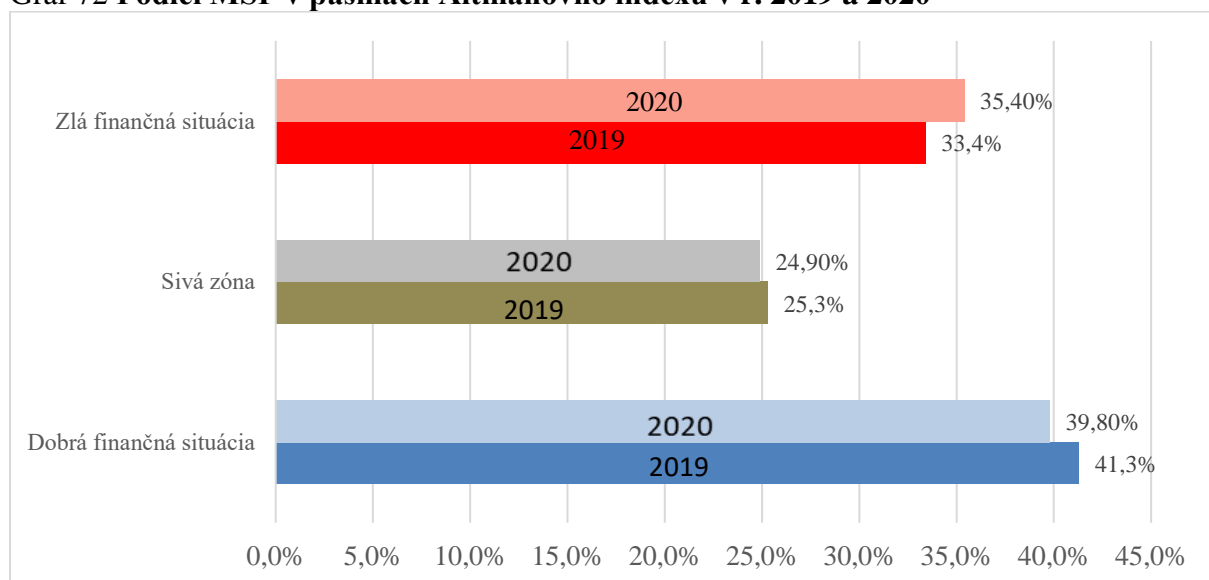
Tabuľka 60 Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu

Altmanov index finančného zdravia	2019	2020	Medziročná zmena v p. b.
Dobrá finančná situácia	41,3%	39,8%	↓ 1,5
Sivá zóna	25,3%	24,9%	↓ 0,4
Zlá finančná situácia	33,4%	35,4%	↑ 2,0

Zdroj: Vlastné spracovanie

V celkovom percentuálnom vyjadrení sa podľa Altmanovho indexu finančného zdravia v roku 2020 najviac MSP ocitlo v pásme dobrej finančnej situácii (39,8 %). V pásme sivej zóny, ktorá predstavuje oblasť s nevyhranenými finančnými výsledkami, sa nachádza takmer štvrtina MSP (24,9 %). So zlou finančnou situáciou sa musela v roku 2020 vysporiadať viac ako tretina podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva (35,4 %).

Graf 72 Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2019 a 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie

Záver

Finančná situácia slovenských MSP sa v medziročnom porovnaní podľa Altmanovej metodiky zhoršila. Vplyvom pandémie vírusu COVID-19 sa v dobrej finančnej situácii v roku 2020 ocitlo 39,8 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo je o 1,5 p. b. menej ako v roku 2019. Zhoršenie preukázala aj analýza finančných výsledkov. Podnikateľské subjekty účtujúce v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenali medziročný pokles tržieb o 5,48 % a pokles pridanej hodnoty o 2,1 %. Okrem zníženia podielu podnikov v dobrej finančnej situácii a zhoršenia niektorých finančných výsledkov mala koronakríza vplyv aj na pokles vybraných ukazovateľov aktivity, rentability a produktivity práce. V porovnaní s rokom 2019 však slovenské MSP zaznamenali zvýšenie likvidity, skrátenie doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku, pokles zadlženosti celkových aktív a zvýšenie rentability tržieb.

Z hodnôt finančných pomerových ukazovateľov MSP dosiahnutých v roku 2020 možno konštatovať, že slovenské MSP disponovali dostatočne likvidnou štruktúrou majetku, ktorá im umožňuje vyhnúť sa prípadným problémom v oblasti platobnej schopnosti. Čo sa týka samotnej platobnej schopnosti, doba splatnosti celkových záväzkov bola u MSP výrazne dlhšia ako doba splatnosti celkových pohľadávok. Naopak, v rámci dodávateľsko - odberateľských vzťahov (t. j. týkajúcich sa krátkodobých pohľadávok a záväzkov obchodného styku) bol trend opačný – MSP uhrádzali svojim dodávateľom rýchlejšie ako inkasovali finančné prostriedky od svojich odberateľov. Z pohľadu včasnej úhrady či disciplinovanosti ide o pozitívnu skutočnosť, z hľadiska peňažných tokov však vzniknutá situácia vytvára tlak na tvorbu dostatočnej peňažnej zásoby. Zadlženosť MSP bola na úrovni 47,25 %, čo nepredstavuje ohrozenie ani neúmerné využívanie finančnej páky. Využívanie bankových úverov na financovanie prevádzkových a investičných aktivít bolo v roku 2020 naďalej veľmi opatrné – bankové úvery využívalo 18,80 % MSP.

Dlhodobou slabšou stránkou slovenských MSP je však úroveň zhodnocovacieho procesu vyjadrená ukazovateľmi rentability a produktivity. Výnimkou nebol ani rok 2020, v ktorom došlo k poklesu ukazovateľov rentability a produktivity. To sa automaticky premietlo aj do zníženia podielu MSP vykazujúcich zisk, ktorý predstavoval v roku 2020 64,5 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva.